EPIcenter

Glasilo Posoškega razvojnega centra | letnik VIII, št. 10, 2007 | BOVEC, KOBARID, TOLMIN | ISSN 1581-6087

GORICA LEASING d.o.o., Cesta 25. junija 1 J, 5000 Nova Gorica

LEASING
finančna skupina Nova KBM

www.goleasing.si

Vam prijazen leasing

tel.: 05 335 36 00

- **Baška grapa v prihodnosti**
- **Rezultati razpisov Soče 2007 – Zaposlovanje in samozaposlovanje**
- **Za prevetrene možgane**
- **Pravilo 5: Izmenjujmo znanje**
- **Narava, ujeta na Timijevih fotografijah**
- **Po nekdanji meji**

Trenutek večnosti napolnimo z dobroto, ljubeznijo in smehom

Nedavno tega je v moj elektronski predal spet prispela zgodba, ki me vedno znova gane (najdete jo lahko tudi na več spletnih straneh). Rada bi jo delila z vami, saj menim, da bi morali njen nauk upoštevati. Preberite.

"Zaletela sem se v tujca, ki je šel mimo mene. 'Oh, oprostite mi, prosim!' sem se opravičila. On pa je rekel: ‚Prosim, vi meni oprostite, nisem vas videl.' Bila sva tako zelo vljudna, ta tujec in jaz. Poslovila sva se in odšla vsak svojo pot.

Doma pa se dogaja drugačna zgodba …

Kasneje, ko sem kuhala večerjo, je moj sine stal čisto tiho za mojim hrbtom. Skoraj bi se zaletela vanj, ko sem se obrnila. 'Umakni se s poti!' sem vzkliknila. Šel je in njegovo malo srčece je bilo zlomljeno. Nisem se zavedala, kako ostro sem govorila. Ko sem budna ležala v postelji, mi je spregovoril tihi Božji glas: 'Medtem, ko si s tujcem vljudna, svojo družno mimogrede prizadeneš! Pojdi in poglej v kuhinjo, ob vratih na tleh boš našla rože. Tvoj sin ti jih je prinesel. Sam jih je nabral: rožnate, rumene in modre. Stal je čisto tiho za tvojim hrbtom, da ne bi pokvaril presenečenja. Nisi videla solz v njegovih očeh!' Počutila sem se čisto majhno in solze so mi začele teči po licih. Tiho sem šla do njegove postelje in pokleknila. 'Prebudi se, mali moj, prebudi se!' sem rekla. 'Si ti nabral te rože zame?' Nasmehnil se je: 'Našel sem jih zunaj, pod drevesom. Nabral sem jih, ker so lepe kot ti. Vedel sem, da ti bodo všeč, posebno modre.' Rekla sem: 'Sine, kako mi je žal, da sem se danes tako vedla do tebe; ni mi bilo treba vpiti.' Rekel je: 'O, mama, vse je v redu. Vseeno te imam rad.' Odgovorila sem: 'Sine, tudi jaz imam tebe rada in rada imam rože, posebno modre.'

Ali se zavedamo, da nas bodo v službi, če jutri umremo, zlahka nadomestili? Družina, ki bi jo zapustili, pa bi izgubo čutila do konca njihovega življenja. Prosim, razmisli o tem: ali se ti zdi modro, da se poslu posveča več pozornosti kot družini?"

V današnjem svetu, ko se vsi ženemo za napredkom, pehamo za denar ali za golo preživetje, vse pogosteje pozabljamo na družino, na svoje bližnje. Vem, kaj boste rekli: *"Nimamo časa, rabimo denar, moramo delati po cele dneve, da preživimo, da ohranimo službo …"* Saj se strinjam. Tudi jaz to počnem. Vendar si je treba vzeti čas tudi za svoje otroke, partnerje, za svoje najbližje. In ko si najbolj slabe volje, trikrat vdihni, preden zakričiš na tistega, ki te nemočen cuka za rokav in prosi, da mu narišeš sonček.

Ko smo sprejeli odločitev, da bomo ustvarili družino, smo sprejeli vso odgovornost zanjo. Nalogo moramo izpeljati do konca, ne pa je neprestano prelagati na druge. Otroci, ki so naše največje bogastvo, kot se radi hvalimo, prepogosto ostajajo *sami*; najprej so v vrtcu, potem pri babici, ali dedku, ali teti, ali sosedi, ali … Ko pridemo domov v poznih popoldanskih ali zgodnjih večernih urah, smo preutrujeni, da bi se jim posvetili. Poleg tega moramo še pospraviti stanovanje, pa perilo oprati in zlikati, in psa moramo peljati na sprehod, potem pridejo na vrsto še rože … Da vse to lahko postorimo, posedemo otroka pred televizijo ali računalnik, da bo lahko gledal risanke ali igral igrice. Mi pa bomo imeli mir. Se prepoznate v tej zgodbi? Kot bi mignil, mine desetletje in že se sprašujemo, kako da je naš otrok zabredel v težave. Kaj nam bo vse materialno bogastvo tega sveta, če bomo v življenju nesrečni, če bo v težavah naš otrok, če bomo nekega dne ostali sami? Če pa bomo mi sami zadovoljni, bomo tudi uspešnejši – v službi in doma. In srečnejši bodo tudi naši najbližji.

Dostikrat si rečem, da je življenje tako kratko, da ne smem izgubljati časa z nepomembnimi stvarmi, kot so, *kaj je kdo rekel, kaj je kdo naredil, koliko kdo zasluži, kaj kdo ima …* Saj poznate to, kajne? Kaj bom imela od tega, če bom to premlevala dan in noč? Nič, le slabo voljo. Negativna energija pa ne prinese nič dobrega.

Zato torej živite življenje kar se da kakovostno, izkoristite ga za najboljše namene in pri tem ne pozabite najbližjih. Ta trenutek večnosti, ki nam je na razpolago, napolnimo z dobroto, ljubeznijo, smehom … Naše delo bo bolje opravljeno, ljudje nas bodo imeli rajši, družina bo srečnejša, predvsem pa bomo srečnejši in bolj zadovoljni mi sami.

Mateja Kutin, odgovorna urednica

***Vir: OSEBNA**-rast.com. (2007). [Online]. [Citirano 5. novembra 2007; 9:51]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.osebna-rast.com/e-mesecnik/E-mesecnik_KORAKI_DO_USPEHA_st_21.pdf.*

(P)OSTANITE NAROČNIK E-EPICENTRA

V sedmih letih izdajanja glasila, ki je pred vami, se je v naši bazi podatkov nabralo okoli 150 naročnikov EPIcentra v brezplačni elektronski obliki. Žal se nam je v uredništvu pred časom "sesul" računalniški sistem, v katerem je bil med drugim tudi omenjeni seznam.

Zato v uredništvu pozivamo vse, katerih elektronske naslove smo že imeli, in tudi morebitne nove zainteresirane, da nam na epicenter@pososki-rc.si sporočite svoj e-naslov, tako da vam bomo lahko ponovno pošiljali povezavo na naše spletno glasilo.

Za razumevanje se vam najlepše zahvaljujemo.

Uredništvo EPIcentra

EPIcenter

Številka vpisa v razvid medijev: 787
ISSN 1581-6087

Izdal in založil:
Posoški razvojni center
Trg svobode 2, 5222 Kobarid

Naslov:
Uredništvo EPIcentra
Padlih borcev 1b, 5220 Tolmin

Telefon:
05/38-41-510 (glavna urednica)
05/38-41-502 (odgovorna urednica)
05/38-41-500 (Posoški razvojni center)

Faks:
05/38-41-504

E-pošta:
epicenter@pososki-rc.si

Spletne strani:
www.pososki-rc.si
(arhiv izdaj od leta 2003 dalje)

Glavna urednica:
Tatjana Šalej Faletič

Odgovorna urednica:
Mateja Kutin

Stalni sodelavci:
Mariša Bizjak, Peter Domevšček, Špela Kranjc, Gregor Maver, Špela Mrak

Oglasno trženje:
05/38-41-500 (Miloš Bajt)
Cenik oglasov in naročilnico najdete na spletnih straneh.

Lektoriranje:
Katarina Mihelič, Nevenka Janež

Fotografija na naslovnici:
Mateja Kutin

Ilustracija:
Marko Podjavoršek

Oblikovanje in tehnična priprava:
Gaya Bratina-Jereb Cerkno

Tisk:
Grafika Soča

Naklada:
7.300 izvodov

Vire navajamo po ISO standardu.

Distribucija:
Glasilo se brezplačno distribuira po vseh gospodinjstvih Zgornjega Posočja.

Glasilo sofinancirajo:
Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, Ministrstvo RS za kulturo ter Občina Bovec, Občina Kobarid in Občina Tolmin

Letnik VIII, št. 10, 2007

Posoški razvojni center

Iz vsebine

4 **Z oglasne deske PRC-ja**

5 **Vseživljenjsko učenje – izobraževanje starejših odraslih:** Ustvarjanje, zdravje in jeziki

6 **Pogled naprej:** Baška grapa v prihodnosti

8 **Soča 2008**

10 **Projekt NENA**

11 **Rezultati razpisov Soče 2007 (2):** Zaposlovanje in samozaposlovanje

12 **Teden vseživljenjskega učenja:** Za prevetrene možgane

13 **Priprava na izvajanje pristopa Leader**

15 **Iz občinskih uprav**

24 **Spletni bonton:** Pravilo 5: Izmenjujmo znanje

26 **Mejniki v 30. letni zgodovini (2):** Pod streho šolskega centra

30 **Mladost in nadarjenost:** Narava, ujeta na Timijevih fotografijah

32 **Botanično popotovanje:** Zoisova vijolica

33 **Vsi na zrak za zdrav korak:** Po nekdanji meji

36 **EPljeva knjižna polica**

39 **Pesniki iz naših logov:** Ponavljajoče zgodbe

43 **Koledar prireditev**

SREDIŠČE ZA SAMOSTOJNO UČENJE **Brezplačno do novih znanj**

Je vaše jezikovno in računalniško znanje že malce zaprašeno?
Si ne morete privoščiti dragih izobraževanj?
Potrebujete podporo pri ponovni vljučiti v proces učenja?

Če ste na vsa vprašanja odgovorili pritrdilno, smo mi pravi za vas. Obiščite našo *Točko za samostojno učenje* v Tolminu in Bovcu. Ob podpori mentorja, programov in multimedjiskih pripomočkov boste lahko obnovili ali pa se začeli učiti:

- italijanski, nemški, angleški, francoski in španski jezik ter
- računalništvo.

Poleg tega vam na tem mestu omogočamo uporabo računalnika za pisanje raznih nalog, brskanje po svetovnem spletu in uporabo elektronske pošte.

Pokličite na ***Posoški razvojni center***: 05/38-41-500 **Tjašo Maurič** ali **Patricijo Rejec** in povejte, da ste tudi vi izbrali brezplačno vodeno samostojno učenje. ■

INFORMATIVNI KOTIČEK **Na enem mestu vse informacije**

Rabite pomoč pri odločitvi o nadaljnjem šolanju, načrtovanju poklicne poti ali iskanju zaposlitve?

Obiščite informativni kotiček *Centra za informiranje in poklicno svetovanje* v Tolminu in Bovcu.

Vsem odraslim, ki želite informacije o možnostih izobraževanja za poklic, strokovnem izpopolnjevanju in aktivnostih za prosti čas, pa svetujemo obisk *Informacijskega središča za izobraževanje odraslih* v Tolminu in Bovcu.

Predhodna najava na ***Posoškem razvojnem centru***, Ulica padlih borcev 1b, Tolmin, telefon: 05/38-41-500 (pri **Cvetki Kavčič**). ■

Utrinki

ITW METALFLEX V ELITNI DRUŽBI

Tolmin – Tolminskemu podjetju ***ITW Metalflex d.o.o.*** sta časopis ***The Slovenian Times*** in ***Agencija za podjetništvo in tuje naložbe*** pri Ministrstvu za gospodarstvo RS podelila nagrado *tuji naložbenik leta 2006* oziroma *Foreign Direct Investor of the year 2006* (FDI). Podelitev je bila 23. oktobra v ljubljanskem Železniškem muzeju, in sicer v okviru mednarodne poslovne konference z naslovom *Investment Conference 2007*. Petčlanska komisija je nagrado poleg ITW Metalflexu dodelila še podjetjema ***Lek d.d.*** in ***Danfoss Trata d.o.o.***

Posebno nagrado tuji naložbenik leta so prvič podelili lani za poslovno leto 2005. Namenjena je podjetjem, ki imajo v svojem lastništvu tuji kapital in kot taka predstavljajo tuje naložbe v Sloveniji. ITW Metalflex si je nagrado prislužil, ker se je po precejšnjih težavah postavil na noge na relativno manj razvitem območju države, potem ko ga je prevzel ameriški ***ITW Holdings Inc***. Komisija, ki ji je predsedoval **Anton Papež**, generalni direktor lani nagrajenega ***TCG Unitech Lth***, je svojo odločitev glede ITW Metalflexa utemeljila tudi z nadpovprečno dodano vrednostjo in velikim deležem izvoza ter dejstvom, da gre za pomembnega delodajalca na Tolminskem.

ITW METALFLEX *je prejel nagrado tuji naložbenik leta 2006.* ***Foto: Arhiv The Slovenian Times***

"Ta nagrada je na eni strani priznanje lastniku, da je pravilno izbral in nas pravilno podprl, na drugi strani pa pomeni potrditev našega dela in naših naporov. Očitno smo na pravi poti in tako bomo tudi nada- ▶

Posoški razvojni center

znanje za različne sanje
učenje vse življenje

Jezikovni tečaji

JEZIKOVNO IZOBRAŽEVANJE ZA USPEŠNO KOMUNIKACIJO

Radi potujete? Želite kakovostno komunicirati s poslovnimi partnerji, prijatelji ali znanci iz tujine? Da ne bo več zadreg pri sporazumevanju, vam v drugi polovci januarja 2008 ponujamo naslednje jezikovne tečaje:

- začetni tečaj nemškega jezika,
- začetni tečaj francoskega jezika,
- začetni tečaj italijanskega jezika,
- poslovno angleščino in
- slovenščino za tujce.

Če potrebujete tovrstna znanja, se obrnite na ***Posoški razvojni center***, Ulica padlih borcev 1b, Tolmin, telefon: 05/38-41-500. Prijave zbirata **Tjaša Maurič** in **Patricija Rejec**.

Izobraževanje starejših odraslih

LAHKIH NOG NAOKROG

Ste v teh mrzlih mesecih pripravljeni narediti nekaj za gibčnost svojega telesa? V drugi polovici novembra v Tolminu organiziramo brezplačno učinkovito rekreacijo za vse, ki ste že podali roko abrahamu in želite s primerno fizično dejavnostjo okrepiti svoje telo, zdravje in imunski sistem. Z vami bosta vaditelja **Nejc Čufer** in **Gorazd Perdih**. Odločitev je vaša.

Prijave in dodatne informacije na ***Posoškem razvojnem centru***: 05/38-41-500 (**Tjaša Maurič** ali **Patricija Rejec**).

KAKO DO IZVIRNIH PRAZNIČNIH VOŠČILNIC

Ste tudi vi kot otroci doma izdelovali božično novoletne voščilnice ter z njimi za praznike razveselili bližnje in daljno sorodstvo? V teh ročnih spretnostih se lahko brezplačno preizkusite ob pomoči umetnice **Stanke Golob**, ki smo jo konec novembra povabili pod našo streho v Tolminu. Vabljeni ste vsi abrahamovci in starejši, ki želite izdelati unikatne voščilnice iz naravnih materialov. Ker je na delavnici prostora le za štirinajst oseb, pohitite s prijavo.

Prijave in dodatne informacije na ***Posoškem razvojnem centru***: 05/38-41-500 (**Tjaša Maurič** ali **Patricija Rejec**).

Pripravila: Patricija Rejec

Utrinki

▶ *ljevali,"* je povedal direktor ITW Metalflexa **Vlado Lukman**. Kot je še poudaril, je za nagrado zaslužen cel kolektiv – od vodstva do vseh zaposlenih. *"Je naš skupni rezultat in na te ljudi računam tudi v prihodnje."*

Na ITW Metalflexu radi povejo, da zametki njihovega podjetja segajo že v leto 1959, ko je skupina delavcev začela izdelovati kovinske pasove za ročne ure. V naslednjih letih se je proizvodni program hitro širil, zato se je večalo število zaposlenih in iz prvotnih prostorov na Mostu na Soči se je družba preselila na današnji sedež v tolminski industrijski coni, nastalo pa je tudi več obratov v okoliških vaseh. V 80. letih je bil Metalflex eden največjih proizvajalcev bele tehnike in industrijske opreme, njihovi izdelki pa so večinoma ostajali na jugoslovanskem trgu.

Po slovenski osamosvojitvi je družba tako zaradi izgube jugoslovanskega trga kot zaradi naraščajočih dolgov za predhodne investicije zašla v finančne težave. Te je uspešno rešila že v naslednjih letih, ko je bil njen večinski lastnik ***Sklad RS za razvoj in prestrukturiranje podjetij***. Po finančni konsolidaciji je Metalflex spet posloval pozitivno in ustvarjal dobiček, zato se je na objavo za prodajo podjetja odzvalo več ponudnikov. Za najugodnejšega se je izkazala večnacionalna korporacija ***ITW Holdings Inc***. iz ameriške zvezne države Illinois, ki je februarja leta 1999 postala tudi 100-odstotni lastnik družbe. ITW Metalflex ter šest podjetij iz Italije in Združenih držav Amerike sestavljajo skupino ***Appliance Group***, sicer pa ITW po vsem svetu združuje 750 podjetij iz različnih dejavnosti, zaposluje več kot 55.000 ljudi in ustvari več kot štirinajst milijard dolarjev letnih prihodkov. *"Ko je ITW kupil Metalflex, je bilo slišati veliko dvomov o pravilnosti odločitve, vendar so se kasneje izkazali za neupravičene. Takrat je bila namreč prodaja edina možnost za preživetje, saj sami nismo imeli denarja za širjenje in avtomatizacijo proizvodnje,"* se spominja Lukman.

V proizvodnem programu ITW Metalflexa so sedaj štiri glavne skupine izdelkov, in sicer stikala različnih dimenzij, oblik in električnih shem, signalne lučke in letvice za označevanje delovanja gospodinjskih aparatov, mikrostikala in izdelki za regulacijo. Več kot 93 odstotkov teh izdelkov ITW Metalflex izvozi na zahtevne trge Italije, Španije, Nemčije, Velike Britanije, Francije, Turčije, Slovaške, Poljske in držav nekdanje Jugoslavije. Med najpomembnejšimi kupci so vodilni evropski proizvajalci, kot so ***Gorenje***, ***Electrolux***, ***Whirlpool***, ***Indesit***, ***Bosch***, ***Candy***, ***Samsung*** in ***Beko***. Družba s prodajo časovnih in tlačnih stikal pokriva 40 do 50 odstotkov potreb evropskega tržišča. V zadnjih petih letih je ITW Metalflex po Lukmanovih besedah v razvoj novih izdelkov in avtomatizacijo proizvodnje vložil od dva do 2,5 milijona evrov letno. V prihodnjih letih bodo na ITW Metalflexu svoje poslovanje usmerjali predvsem v razvoj, proizvodnjo, prodajo in distribucijo inovativnih in kakovostnih mehatronskih izdelkov, obenem pa želijo ostati vodilni evropski proizvajalec sestavnih delov za gospodinjske aparate in svojo prodajno mrežo vpeljati še na druge celine.

Špela Kranjc

Ustvarjanje, zdravje in jeziki

znanje za različne sanje
učenje vse življenje

V zadnjih desetletjih se Slovenija sooča s pojavom staranja prebivalstva, zato se morajo izobraževalne institucije prilagajati tem demografskim spremembam. Tistim starejšim odraslim, ki se želijo učiti, raziskovati in kar se da dobro izkoristiti tretje obdobje svojega življenja, moramo to tudi omogočiti. Ponujamo jim možnosti za dosego njihovih želja, zanimanj in ambicij.

Starost ni ovira

Tudi pri nas smo še vedno priča številnim stereotipom o starejših, na primer, da jih učenje ne zanima, da se ne morejo več učiti in si zapomniti stvari ali da so togi. To lahko zanikamo. Večina starejših se namreč trudi biti dejavna in želijo spoznati stvari, za katere prej niso imeli časa. Pripravljeni so sprejeti novosti, v kar nas prepriča tudi zanimanje generacij, starejših od 50 let, za učenje računalništva. Tudi mentalna sposobnost je le malo povezana s starostjo. Če je bil posameznik neprestano v vlogi učečega se človeka, potem je s tem uril svoje mentalne sposobnosti. Da je starost obdobje miru, mislijo predvsem tisti, ki nimajo nikakršnega stika s starejšimi.

Za vsakega nekaj

Na ***Posoškem razvojnem centru*** že četrto leto izvajamo programe za izobraževanje starejših odraslih. Njihova tematika je pestra, zato vsakdo zlahka izbere kaj zase; tisti, ki radi ustvarjajo, aktivno skrbijo za svoje zdravje ali tisti, ki se želijo učiti tujih jezikov. Doslej so se v raznovrstne tematske programe lahko vključevali starejši iz občin Bovec, Kobarid in Tolmin, letos pa smo jih zaradi velikega zanimanja začeli izvajati tudi v občini Kanal.

Programi so brezplačni

Programe vsako leto uspešno prijavimo na razpis ***Ministrstva za šolstvo in šport***, zato so ti za udeležence brezplačni. Z novim šolskim letom vam bomo tako ponovno ponudili širok spekter delavnic (informacije objavljamo na *EPIjevi oglasni deski*, v informativnem listu *Za UK in UM* ter na spletni strani *www.pososki-rc.si*). Na fotografijah si lahko ogledate nekaj utrinkov iz programov, ki smo jih izvajali v preteklem šolskem letu.

Patricija Rejec, PRC

V OKVIRU PROGRAMA PLETENJE KOŠAR IZ VRBOVIH IN LESKOVIH ŠIB *so si udeleženci spletli vsak svojo košaro.* ***Foto: Peter Domevšček***

LAHKIH NOG NAOKROG. *Vključeni v program Učinkovita rekreacija za starejše odrasle so se seznanili tudi s hojo kot primerno obliko telesne dejavnosti.* ***Foto: Mateja Matajurc***

UDELEŽENCI PROGRAMA ZELIŠČA IZ NAŠE NEPOSREDNE BLIŽINE *so ob pomoči* ***Darja Corteseja*** *spoznavali užitne samonikle rastline.* ***Foto: Peter Domevšček***

IZDELAVA PANJSKIH KONČNIC *– Varovancem doma upokojencev Tolmin je čebelarska mojstrica* ***Marija Sivec*** *v okviru programa Izdelava panjskih končnic predstavila panjske končnice kot dediščino slovenske ljudske umetnosti in kot posebnost alpskega prostora.* ***Foto: Marija Sivec***

MERJENJE SLADKORJA, HOLESTEROLA IN KRVNEGA TLAKA. *Udeležence delavnice Vitalni kljub letom je medicinska sestra* ***Mira Šturm Kranjc*** *seznanila z dejavniki tveganja za zdravje.* ***Foto: Patricija Rejec***

UDELEŽENKE DELAVNICE ŽITA, ZELIŠČA IN OLJČNO OLJE*, ki je potekala v Kanalu, so z* ***Elviro Devetak Zavodnik*** *med drugim spoznale tudi pomen ciklov in ritmov pri človeku.* ***Foto: Patricija Rejec***

Baška grapa v prihodnosti

Baška grapa se že vrsto let sooča s težavami. Cestna infrastruktura je slaba, železnica neizkoriščena, pobočja se zaraščajo, naravne nesreče se kar vrstijo, mladi odhajajo, starejši umirajo ... In grapa se prazni. Marsikateremu Graparju se mnogokrat zazdi, da so od vseh pozabljeni in prepuščeni sami sebi. Menijo, da se situacijo še lahko reši. Ukrepati pa je treba takoj. Takšno je tudi mnenje Polone Kenda, ravnateljice podbrške osnovne šole, ki je v prispevku predstavila kar nekaj možnih rešitev. (Uredništvo EPIcentra)

Baška grapa sega od Petrovega Brda do Bače pri Modreju. Obsega približno 110 km². Zgornja Baška grapa sega od Grahovega do Petrovega Brda. Demografske napovedi kažejo, da se ji obeta veliko zmanjšanje števila prebivalcev in s tem nadaljnje zaraščanje grape. Opuščanje kmetijskih zemljišč že tako ali tako ni redkost, prej pravilo. Prazne hiše prav tako. Ali pa so spremenjene v vikende, ki pozimi zaradi velike količine snega in dokaj nevarnih cest v hribovske vasi samevajo.

Ali je za Baško grapo še rešitev?

Seveda je. V dobri gospodarski in socialni politiki.

Baška grapa naj ostane še naprej nedotaknjena – v vsej svoji naravni lepoti. Poskrbeti je treba za gospodarsko jedro v Podbrdu – za delovna mesta, ki bodo grapi v korist in ne v sramoto. V Podbrdu je v opuščenih halah tovarne ***Bača*** dovolj prostora za pametne gospodarje. Nekaj se že dela na tem; prostore in soglasja si urejata dva podjetnika: mizar in točilec čiste pitne vode Golobovce, pritoka reke Bače izpod Porezna. Čista industrija predstavlja temelj nadaljnjega razvoja, če bo ponudila zaslužek tudi domačemu prebivalstvu. Gospodarstvo je torej osnova za razvijanje ostalih dejavnosti.

Tudi pametna občinska politika lahko veliko prispeva k razvoju Baške grape. Mislim, da ***Občina Tolmin*** Baško grapo potiska v manjvredni položaj, češ za "Graparje" je to predobro ali pa se ne splača popravljati ali na novo graditi, saj bodo tako kmalu izumrli. Morda nam delitev Slovenije na pokrajine lahko več prinese kot odnese, saj smo vajeni biti zapostavljeni.

Polona Kenda, ravnateljica podbrške osnovne šole, meni, da ima Baška grapa še možnosti preživetja, vendar pa lovi zadnji vlak. V prispevku je ponudila kar nekaj možnosti za razvoj tega območja. Rešitev vidi v dobri gospodarski in socialni politiki. Prav razvito gospodarstvo je osnova za razvijanje ostalih dejavnosti. Med negospodarskimi dejavnostmi, ki bi prinesla nova delovna mesta in s tem posledično življenje v grapo, pa izpostavlja odprtje šole in doma (zavoda) za invalide in bolne srednjih let, ki so odvisni od tuje nege in pomoči, centra za učenje ekološko-gorskega kmetovanja, centra za učenje pohodništva, centra odvajanja odvisnosti od igralništva in turistično-informacijske točke. (Uredništvo EPIcentra) ***Foto: arhiv Polone Kenda***

Dom upokojencev Podbrdo zaposluje dobršen del domačinov; sem prihajajo na delo tudi iz okolice, iz Tolmina, Bohinjske Bistrice in Železnikov. Enako je s šolo. Največ zaposlenih je Graparjev; strokovni delavci se vozijo na delo celo iz Škofje Loke in Nove Gorice, tehnični kader so domačini.

Najprej bi bilo nujno posodobiti in nekoliko razširiti ceste in drugo infrastrukturo. Ne zato, da bi nastala hitra cesta, ampak zato, da cesta ne bi bila nevarna in da bi bilo kjer koli možno enostavno srečevanje kamionov. Železnico bi morali bolj izkoristiti. Avtovlak je že ena izmed dobro uresničenih idej, ki pa se je domačini in turisti še premalo poslužujemo.

Glavne negospodarske dejavnosti, ki bi Zgornjo Baško grapo ohranjale pri življenju

ŠOLA IN DOM (ZAVOD) ZA INVALIDE IN BOLNE SREDNJIH LET, KI SO ODVISNI OD TUJE NEGE IN POMOČI

V Domu upokojencev Podbrdo je kar nekaj ljudi zgodnjih srednjih let, priklenjenih na invalidske vozičke, ki sami fizično ne zmorejo skrbeti zase. Dom ne more zagotoviti njihovega izobraževanja in nadaljnjega učenja, saj ni ustanovljen s tem namenom. Predvidevam, da je takih ljudi tudi po drugih domovih upokojencev veliko, zato bi bilo Podbrdo kraj, kjer bi za take ljudi ustanovili center nadaljnjega izobraževanja in jim tako povečevali kakovost življenja, za katero so sedaj prikrajšani. Pouk naj bi potekal od dve do štiri ure dnevno. Udeleženci bi lahko izbirali vsebine, ki bi jih zanimale. Poseben poudarek bi bil na njihovi lastni aktivnosti, povezani z njihovimi zmožnostmi.

Ker v Podbrdu dom upokojencev in šola stojita drug ob drugem, bi bilo z določenimi gradbenimi posegi (dvigalo, klančine, razširitve vrat) možno doseči, da bi pouk za mlajše oz. še učno sposobne oskrbovance doma izvajali v šoli.

CENTER ZA UČENJE EKOLOŠKO-GORSKEGA KMETOVANJA

Ekstenzivno kmetijstvo postaja v Evropi in tudi v Sloveniji prava redkost. Prav tako tudi pravo ekološko kmetijstvo, ki ni usmerjeno na trg, ampak je samooskrbno. V Baški grapi je kmetovanje namenjeno zgolj temu, da ostane podeželje nezaraščeno. Poselitev je zelo redka. Nekatere vasi so prazne in ljudje hodijo obdelovat še najlepše končke zemlje v vasi (Porezen). Obdelovanje zemlje zahteva veliko ročnega dela: košnja s koso ali z gorsko kosilnico, grabljenje z lesenimi ročnimi grabljami.

Za ohranitev nezaraščenih vasi ne gre drugače. Če bi ustanovili center za učenje gorskega kmetovanja, bi imeli dvojno korist – obdelane in obljudene vasi, zraven pa bi še nekaj zaslužili.

V centru bi poučevali vsa kmečka opravila; veliko bi bilo praktičnega dela. Učenje bi izvajali v obliki tedenskih delavnic. Za nastanitev udeležencev delavnic bi uporabili zapuščene hiše v vasi, v kateri bi se delavnice izvajale (npr. Bača pri Podbrdu). V vsaki hiši bi teden preživljalo štiri do pet udeležencev, ki bi si morali priskrbeti hrano za preživetje. Prednost bi imele družine; enkrat tedensko bi bilo poskrbljeno za varstvo otrok, da bi se starša lahko odpočila. Center izobraževanja bi bila vaška mlekarna, ki se na Bači pri Podbrdu že obnavlja.

V zimskem času bi bile delavnice kmečkih ročnih del, kot so pletenje, šivanje, kvačkanje, izdelava košar, košev in grabelj.

CENTER ZA UČENJE POHODNIŠTVA

Podbrdo je odlična izhodiščna točka za različno zahtevne ciljne skupine pohodnikov. Centrov za učenje pohodništva ali za izvajanje gorskih taborov je v Sloveniji veliko. Večinoma so namenjeni šolarjem. Center za učenje pohodništva v Podbrdu bi bil namenjen družinam in starejši populaciji. Za manjše otroke, ki še ne mo-

rejo na pohode, bi bilo organizirano celodnevno varstvo. Teme bi bile podobne kot na gorskih taborih. V zimskem času bi imeli šolo smučanja na Kobli in na Soriški planini ter učenje turnega smučanja.

CENTER ODVAJANJA ODVISNOSTI OD IGRALNIŠTVA

Nova Gorica oziroma ožja Goriška postajata največji igralniški center v Evropi. V zgornji Baški grapi bi vzporedno lahko nastal center odvajanja odvisnosti od igralništva in uporabe računalnikov, imenovan ***Baška grapa – srce Evrope***. Tu bi poskrbeli, da bi se ljudje po "burnih avanturah" vračali nazaj k svojim družinam, torej nazaj v resnično in realno življenje.

Kako nam bo to uspelo? S pomočjo centrov za učenje ekološko gorskega kmetovanja in za učenje pohodništva, v katerih bi delovali usposobljeni strokovnjaki.

Že sama narava je poskrbela, da je ožja Goriška raven, lahko dostopen svet, ki je očitno primeren za igralništvo. Pot z Goriške vodi na Tolminsko, kjer je življenje že težje, s Tolminske pa v Baško grapo, prav v njen zgornji del. In tu bo lahko zasvojen človek s svojim delom dokazal, da igre na srečo res prinesejo lepše življenje. Le potruditi bi se moral in pritisniti na tisti gumb, ki odpre pot v dušo, v samega sebe.

ZAPUŠČENA MLEKARNA NA BAČI PRI PODBRDU. Foto: Polona Kenda

TURISTIČNO-INFORMACIJSKA TOČKA

Turistično-informacijska točka bi obiskovalce seznanjala z vsem, kar se v Baški grapi da ogledati ali poskusiti. Skrbela bi za promocijo in "zasedenost" grape.

Ne smemo pozabiti, da je turizem posledica dobre obdelanosti zemlje in dobrega gospodarskega razvoja. Ne v obratnem vrstnem redu! Turizem ne more biti gonilna sila razvoja regije.

Zadnje možnosti, da se Baška grapa ohrani

S povečanjem delovnih mest bi se dvignila rodnost. Število prebivalcev pa bi se povečalo tudi na račun priseljencev.

Kmetijska politika bi morala gorskim kmetom enkrat za vselej priznati težje pogoje dela in jih nehala enačiti z ravninskimi kmeti, čeprav po političnih (demografsko ogroženih) kriterijih spadajo v isto kategorijo. Omogočiti bi morala na primer oprostitev plačila davka na katastrski dohodek, oprostitev davkov, ki so povezani z vlaganjem v kmetijstvo ... S posebnimi subvencijami za gorske kmetije bi morala spodbujati obstoj podeželja, predvsem takšnega, kot je v zgornji Baški grapi. Z usklajenim kmetijsko-gospodarskim programom bi morala spodbujati ohranjanje in razvoj mešanih gospodinjstev. Prva naloga je ustvariti tako naravno krajino Baške grape, kot je bila okrog leta 1970, seveda s tistimi izboljšavami, ki so pozitivno vplivale na razvoj posameznih krajev.

Sedaj so še zadnje možnosti, da se Baška grapa ohrani. Če zamudimo še to priložnost, se bo izpraznila.

Tudi socialna politika bi morala spodbujati obstoj podeželja z določenimi ugodnostmi predvsem za družine na gorskih območjih.

Veliko je možnosti in prepričana sem, da bi država zaenkrat še lahko ohranila tako poseljenost podeželja, kot je sedaj. Če ima država denar za gradnjo (novih) umetnih otokov, ga mora imeti tudi za ohranitev takih naravnih otokov, kot je Baška grapa.

Upam, da bomo s pomočjo Posoškega razvojnega centra in zavzetosti domačinov le dosegli kakšne vidne premike zgornje Baške grape v pozitivno smer.

Polona Kenda, ravnateljica OŠ Simona Kosa Podbrdo

Utrinki

NISO OSTALI SAMI

Podbrdo – ***Župnijska Karitas Podbrdo*** je v sodelovanju z ***Občino Tolmin*** 13. in 14. oktobra pripravila dobrodelna koncerta. Izkupička so organizatorji namenili dvema, v septembrski ujmi prizadetima družinama – ***Šorlijevim*** iz Podbrda in ***Vrhunčevim*** iz Železnikov.

Športno dvorano podbrške osnovne šole je dva dni zapored napolnilo kakšnih 400 poslušalcev predvsem s primorskega in gorenjskega konca. Na sobotnem koncertu so nastopili skupina ***The Fallen Spirits***, ***Župnijski pevski zbor Okarina Podbrdo***, ***Trio Jasmin***, pater **Janez Ferlež**, **Ivan Hudnik**, **Adi Smolar**, ansambel ***Popotniki***, ***Atomik Harmonik*** in ***Pihalni orkester Tolmin***. Naslednji dan so na isti oder stopili ***Nonet Bača Podbrdo***, ***Družina Kovačič***, **Helena Blagne**, **Gianni Rijavec**, **Alenka Godec**, ***Vesele Štajerke***, ***Primorski fantje*** ter ponovno Trio Jasmin in ansambel Popotniki.

Z vstopnino, prostovoljnimi prispevki in donacijami so za Šorlijeve zbrali skoraj 4.500 evrov, za Vrhunčeve pa le nekaj sto evrov manj. Nastopajoči so se seveda odpovedali svojim honorarjem. *"Vi* (občinstvo, op. p.) *niste kapljica v morju, vi ste morje,"* je glava štiričlanske družine **Bojan Šorli** popravil glavno organizatorko koncertov **Dorotejo Dakskobler**, ko je ganjeno sprejel izkupiček. Ta je povedala, da so množico obiskovalcev na obeh prireditvah sicer pričakovali, vendar pa gotovo ne bi mogli uspeti brez pomoči številnih društev, ustanov, podjetij in požrtvovalnih posameznikov.

V PODBRDU SO PRIPRAVILI DVA DOBRODELNA KONCERTA ZA ŠORLIJEVE IZ PODBRDA IN VRHUNČEVE IZ ŽELEZNIKOV*, ki jih je septembrska povodenj hudo prizadela. Na fotografiji je* **Doroteja Dakskobler**, *glavna organizatorka (na levi), poleg nje Bojanova žena* **Sandra**, *na desni* **Bojan Šorli**; *vmes sta še oba sinova.*

Šorli kar ni mogel prehvaliti požrtvovalnih krajanov in drugih ljudi, ki so jim svojo pomoč nesebično ponudili takoj po povodnji. Bližnji hudourniški potok Batavca je namreč 18. septembra v štiri spodnje prostore njihove hiše nanesel za dve tretjini višine prostorov materiala. Dva prostora so spraznili še isti dan, dan kasneje pa še druga dva. Potem ko so jih očistili, morajo izsuševati tlake in stene, čakajo pa na menjavo oken. Svoj dom je družina začasno našla pri dedu v zgornjem nadstropju, upajo pa, da se bodo v svojega lahko vselili še letos. *"Človek razmišlja, zakaj je treba prav zanj toliko pomoči. Razmišljam, kako in komu bi se zahvalil, vendar se bojim koga izpustiti. V tem trenutku več kot hvala vsem res ne morem reči,"* je še dodal Šorli.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Soča 2008

Vlada RS je 11. oktobra na svoji redni seji sprejela Izvedbeni program razvojne pomoči občinam Bovec, Kobarid in Tolmin za leto 2008. Program je bil prvič sprejet hitro, zato se lahko nadejamo, da bodo razpisi za spodbujanje začetnih investicij, zaposlovanja in samozaposlovanja ter izobraževanja in usposabljanja objavljeni še pred koncem letošnjega leta.

Izvedbeni program razvojne pomoči občinam Bovec, Kobarid in Tolmin za leto 2008 (sedmo leto izvajanja programa ukrepov) je na osnovi *Zakona o popotresni obnovi objektov in spodbujanja razvoja v Posočju (ZPOOSRP-UPB1)* pripravil ***Posoški razvojni center***. Glede na sprejeti proračun Republike Slovenije je določen v višini 1.877.817 evrov. Sredstva bodo namenjena izvajanju treh ukrepov:

- **Ukrep I**: Vzpostavljanje razvojne infrastrukture,
- **Ukrep II**: Pospeševanje podjetniš-

Pregled načrtovanih sredstev po ukrepih *(v EUR)*

Ukrep	Sredstva po Zakonu	Lastna sredstva	SKUPAJ
Ukrep I	607.050	333.958	941.008
Ukrep II	645.070	645.070	1.290.140
Ukrep III:	494.250	282.420	776.670
Štipendiranje	137.030	41.600	178.630
Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja	199.320	199.320	398.640
Spodbujanje izobraževanja in usposabljanja	157.900	41.500	199.400
Stroški koordinacije izvajanja programa	131.447	0	131.447
SKUPAJ	**1.877.817**	**1.261.448**	**3.139.265**

kih vlaganj, razvoja gospodarstva in odpiranja novih delovnih mest,
- **Ukrep III:** Usposabljanje in razvoj kadrov: razvoj človeškega potenciala v Posočju.

Ukrep I: Vzpostavljanje razvojne infrastrukture

Ukrep I se izvaja prek instrumenta *Sofinanciranje nakupa zemljišč, komunalnega urejanja le-teh ter urejanja in preurejanja industrijskih in obrtnih con*.

Projekte v okviru Ukrepa I so pripravile ***Občine Bovec***, ***Kobarid*** in ***Tolmin*** na osnovi občinskih razvojnih programov. Projekti, katerih nosilci so Občine, se financirajo iz državnih virov največ v višini do 85 odstotkov vrednosti upravičenih stroškov investicije, ostalo zagotavljajo same iz lastnih in drugih virov (lokalni viri). Davek na dodano vrednost ni upravičeni strošek.

Sredstva za upravičene namene se občinam odobrijo s sklepom o sofinanciranju, v katerem se natančneje opredeli dokumentacija, ki je potrebna za sklenitev pogodbe o sofinanciranju. Odobrijo se na podlagi:
- s strani pristojnega organa sprejete investicijske dokumentacije, ki je izdelana skladno z uredbo, ki določa enotno metodologijo za izdelavo investicijske dokumentacije, oziroma skladno s področnimi metodologijami;
- sprejetega odloka o proračunu občine za preteklo oziroma tekoče leto in veljavnega načrta razvojnih programov, ki natančno opredeljuje projekt, ki je predmet sofinanciranja;

JAVNI RAZPISI RAZVOJNEGA PROGRAMA SOČA 2008:
– javni razpis za spodbujanje začetnih investicij in ustvarjanja novih delovnih mest, razvoja mikro, malih in srednje velikih podjetij ter razvoja turističnih zmogljivosti,
– javni razpis za spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja kadrov z najmanj srednješolsko izobrazbo (V. stopnja),
– javni razpis za spodbujanje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih
bodo objavljeni v ***Uradnem listu*** predvidoma že sredi decembra 2007. Razpise in razpisno dokumentacijo boste našli tudi na spletnih straneh Službe ***Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko*** (www.svlr.gov.si) in ***Posoškega razvojnega centra*** (www.pososki-rc.si).

RAZVOJNI PROGRAM SOČA 2008 JE BIL PRVIČ SPREJET HITRO *(Vlada RS ga je na svoji redni seji sprejela že 11. oktobra), zato se lahko nadejamo, da bodo razpisi za spodbujanje začetnih investicij, zaposlovanja in samozaposlovanja ter izobraževanja in usposabljanja objavljeni še pred koncem leta.* ***Foto: Mateja Kutin***

Načrtovana sredstva v okviru Ukrepa I po občinah in posameznih projektih *(v EUR)*

OBČINA	PROJEKT	SREDSTVA
Bovec	**Turistična cesta Krnica**	
	Gradbena dela: pripravljalna dela, zemeljska dela, odvodnjavanje in objekti, zgornji ustroj (od tega: Odsek 1: rekonstrukcija trenutne gozdne ceste v dolžini 518 m, Odsek 2 : rekonstrukcija in novogradnja gozdne ceste v dolžini 518 m, Odsek 3: novogradnja poti v dolžini 119 m) ter nadzor nad gradbenimi deli	
	Celotna vrednost investicije	**139.278**
	Viri financiranja:	
	Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (Soča 2008)	115.020
	Lastna sredstva	24.258
Bovec	**Bovška tržnica**	
	Gradnja: gradbena in obrtniška dela, električne in TK-inštalacije ter strojne inštalacije; nadzor nad gradbenimi deli	
	Celotna vrednost investicije	**62.545**
	Viri financiranja:	
	Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (Soča 2008)	51.663
	Lastna sredstva	10.882
Kobarid	**"Zelena hiša" Kobarid**	
	Obrtniška in gradbena dela na I. in II. etaži ter nadzor nad gradbenimi deli	
	Celotna vrednost investicije	**200.000**
	Viri financiranja:	
	Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (Soča 2008)	125.136
	Lastna sredstva	74.864
Tolmin	**Poslovna cona Poljubinj**	
	komunalna ureditev (voda, javna razsvetljava, telefon, fekalne in meteorne vode, notranje ceste)	
	Celotna vrednost investicije	**539.185**
	Viri financiranja:	
	Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (Soča 2008)	315.231
	Lastna sredstva	223.954

Javni razpis štipendij bo objavljen predvidoma avgusta 2008. Za več informacij spremljajte spletno stran ***Posoškega razvojnega centra*** (www.pososki-rc.si). Predhodno bo objavljen tudi ***Javni poziv za vključitev v štipendijsko shemo***, namenjen delodajalcem s sedežem ali poslovno enoto na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin.

- izdanega ustreznega dovoljenja po zakonu, ki ureja graditev objektov (gradbeno dovoljenje oziroma lokacijska informacija, kadar gre za enostavni objekt);
- izjave, da za projekt, ki je predmet sofinanciranja, ni odobrenih drugih javnih sredstev.

Ukrep II: Pospeševanje podjetniških vlaganj, razvoja gospodarstva in odpiranja novih delovnih mest

Ukrep II se izvaja prek instrumenta *Spodbujanje začetnih investicij in ustvarjanja novih delovnih mest, razvoja mikro, majhnih in srednje velikih podjetij ter razvoja turističnih zmogljivosti*, ki vsebuje tri sklope:
- sklop A: ***Državna pomoč za majhna in srednje velika podjetja***,
- sklop B: ***Državna pomoč za mikro podjetja***,
- sklop C: ***Državna pomoč fizičnim in pravnim osebam v dejavnosti turizma***.

Višina finančnih sredstev za posamezni sklop bo določena v dokumentaciji javnega razpisa.

Ukrep III: Usposabljanje in razvoj kadrov: razvoj človeškega potenciala v Posočju

V okviru Ukrepa III se bodo v letu 2008 izvajali trije instrumenti, in sicer:
1. Instrument 1: ***Štipendiranje*** (nadaljevanje štipendiranja že izbranih štipendistov, avgusta pa bo objavljen javni razpis za izbor štipendistov za šolsko oziroma študijsko leto 2008/2009);
2. Instrument 2: ***Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja*** (nadaljevanje sofinanciranja plač novozaposlenih kadrov že izbranim podjetjem oziroma samozaposlenim in javni razpis za izbor novih),
3. Instrument 3: **Spodbujanje izobraževanja in usposabljanja** (javni razpis).

Povzetek Izvedbenega programa razvojne pomoči občinam Bovec, Kobarid in Tolmin za leto 2008 pripravila **Mateja Kutin**.

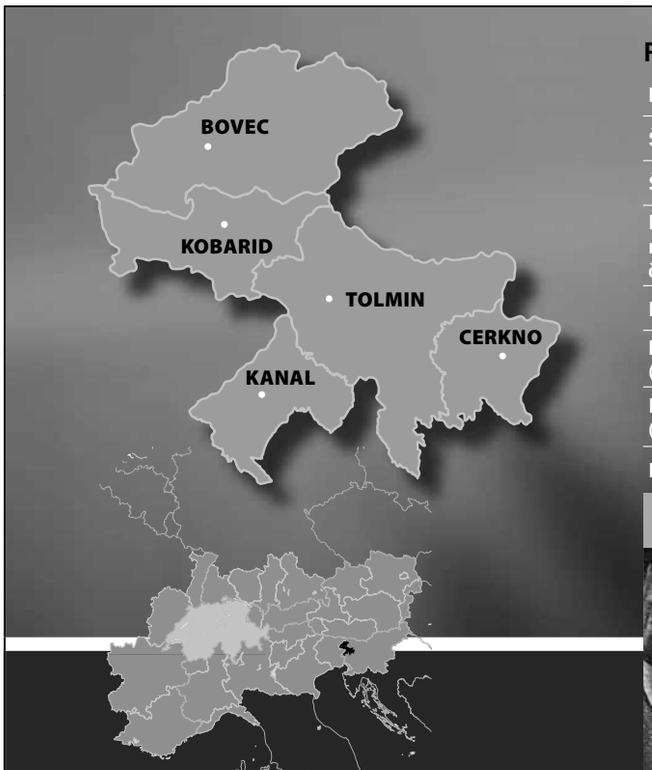

PODATKI O OBČINAH

Površina (km²)	367,3	131,6	146,5	192,7	381,5
Št. prebivalcev	3.138	5.231	5.978	4.484	11.933
Št. stanovanj	1.916	1.926	2.616	2.036	5.320
Delež ogrevanih stanovanj na lesno biomaso (klasičen način – polena) (%)	57	68	57	62	71,9
Delež gozda (%)	57	69	77	62	74
Površina gozda (ha/prebivalca)	6,7	2,0	1,9	2,7	2,3
Največji možni posek (m³/leto)	19.667	44.035	25.315	37.211	32.281
Lesni ostanki (m³/leto)	235	251	Ni podatka	2.710	1.810
	BOVEC	CERKNO	KANAL OB SOČI	KOBARID	TOLMIN

ANALIZA POTENCIALOV LESNE BIOMASE NA OBMOČJU OBČIN BOVEC, CERKNO, KANAL OB SOČI, KOBARID IN TOLMIN

PODATKI O ŠTUDIJAH IZVEDLJIVOSTI SISTEMA DALJINSKEGA OGREVANJA NA LESNO BIOMASO (DOLB)

Lokacija kotlovnice	Poslovna cona Bovec	Objekt št. 1 v poslovni coni Poljubinj	Osnovna šola Kanal
Odjemalci toplote	• Bovec – Center • Turistični kompleks	• Nova Poslovna cona Poljubinj • Delno obstoječa Poslovna cona Poljubinj	• Osnovna šola z vrtcem in kuhinjo • Športna dvorana • Dom starejših občanov
Večji porabniki	• Občina Bovec • Kulturni dom • Osnovna šola • Telovadnica • Vrtec • Hotel Kanin • Hotel Alp • Nekaj manjših porabnikov na trasi		
Potrebe po toplotni energiji (kWh)	5.284.114	2.576.100	608.031
Ocena trase toplovoda (m)	900	1.200	400
Potrebna količina lesnih sekancev (nm³)	7.162	3.619	774
Ekonomsko ugodno	da	ne	da (50 % subvencije)

DOLB BOVEC

DOLB PC POLJUBINJ (TOLMIN)

DOLB KANAL

Program pobude skupnosti INTERREG III B, območje Alp: projekt NENA ("Network Enterprise Alps – Enhanching sustainable development, competitiveness and innovation throught SMEe and cluster co-operation"). Ta dokument je bil pripravljen s finančno pomočjo Evropskega sklada za regionalni razvoj prek programa pobude skupnosti INTERREG III B. Njegova vsebina je izključna odgovornost Posoškega razvojnega centra in se nikakor ne more obravnavati kot uradno stališče Evropske unije.

Zaposlovanje in samozaposlovanje

Javni razpis za spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja kadrov z najmanj srednješolsko izobrazbo (peto stopnjo) na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin v letu 2007 je bil objavljen v Uradnem listu RS 22. junija. Do 31. avgusta, ko se je iztekel rok za prijavo, je prispelo enajst vlog.

Strokovna komisija je pri pregledu ugotovila, da so bile vse vloge popolne. Ena vloga je bila kot neutemeljena zavrnjena, ker je bil prijavitelj kapitalsko neustrezen glede na drugi odstavek desetega člena Zakona o finančnem poslovanju podjetij. Pri pregledu desetih pravilno vloženih vlog pa je strokovna komisija ugotovila, da so trije vlagatelji realizirali zaposlitev zunaj obdobja, določenega v razpisni dokumentaciji; sprejela je sklep, da se dve vlogi v celoti zavrneta, pri eni vlogi pa se ne upošteva realizacija zaposlitve, ki je bila izvedena zunaj obdobja, določenega v razpisni dokumentaciji.

Vloge so bile ocenjene na osnovi naslednjih meril: • reference vlagatelja, • velikost podjetja, • število novih delovnih mest, • zaposlitev štipendista Posoškega razvojnega centra, • lokacija vlagatelja, • zaposlovanje deficitarnih kadrov (glede na Analizo deficitarnih poklicev v Posočju; september, oktober 2006), • skladnost zaposlovanja z razvojno vizijo vlagatelja, v kateri je področje človeških virov posebej obdelano in • predhodno dodeljena sredstva.

Dvanajst novih zaposlitev

Na osnovi rezultatov ocenjevanja vlog bo ***Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko*** sofinancirala osem projektov zaposlovanja in samozaposlovanja za dvanajst novih zaposlitev v skupni višini 16.491,75 evrov za leto 2007. Razpoložljiva razpisna sredstva znašajo 18.170 evrov, kar pomeni, da 1.678,25 evrov ostane neporabljenih.

Sofinancirani bodo projekti naslednjih podjetij:

- ***Rotoplast d.o.o.,***
- ***Veterinarska ambulanta Tolmin d.o.o.,***
- ***PIL IMPEX d.o.o.,***
- ***MINES IB d.o.o.,***
- ***ITW METALFLEX, družba za proizvodnjo delov za gospodinjske aparate, d.o.o. Tolmin,***
- ***TKK SRPENICA d.d.,***
- ***RAZVOJNO TEHNOLOŠKI CENTER ZA VŽIGNE SISTEME IN ELEKTRONIKO d.o.o.,***
- ***Zidarstvo Konec Dejan s.p.***

Povzetek rezultatov javnega razpisa pripravila **Mateja Kutin**.

Utrinki

PREDSTAVITEV IZZIVOV V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

Tolmin – Med 5. in 10. novembrom 2007 se je na strokovnem obisku v Sloveniji mudila delegacija devetih predstavnikov ***Ministrstva za izobraževanje, Oddelka za neformalno izobraževanje v Bocvani*** in ***Oddelka za izobraževanje odraslih Univerze v Gabaronu***. Obisk je nadaljevanje strokovnega sodelovanja pri usposabljanju učiteljev na področju opismenjevanja odraslih v letu 2005, ki ga je ***Andragoški center Slovenije*** (ACS) vzpostavil z omenjeno univerzo in bocvanskim ministrstvom za izobraževanje. Kot pravijo na ACS, so takrat ugotovili, da so nekatere dejavnosti, pristopi in konkretni razvojni programi neformalnega izobraževanja odraslih, ki smo jih razvili v Sloveniji, zanimivi tudi za mlado, a naglo razvijajočo se državo, kakršna je Bocvana. Eno glavnih vprašanj, ki si ga v Bocvani zastavljajo na področju izobraževanja odraslih, je, kako lahko izobraževanje prispeva h gospodarskemu razvoju, izboljšanju kakovosti življenja, preprečevanju bolezni (predvsem okužb z virusom HIV), večji povezanosti in k demokratičnosti družbe. Prav zato želijo gostitelji udeležencem obiska predstaviti • oblike učenja, • konkretne programe učenja odraslih, ki so povzročili spremembe položaja posameznika na trgu dela in spodbudili lokalni razvoj, predvsem pa • oblike sodelovanja med različnimi sektorji v politiki, med politiko in strokovnimi ustanovami ter izvajalci izobraževanja, • vlogo učiteljev v tem procesu in • pomen sinergijskega delovanja med omenjenimi.

GOSTJE IZ BOCVANE *so med drugim obiskali Zgornje Posočje, kjer so si ogledali primere dobrih praks, ki jih na področju izobraževanja odraslih izvaja* ***Posoški razvojni center.***

Gostje so na pobudo ACS in ob finančni podpori ***Unescovega programa participacije, Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo*** ter ***Urada Slovenske nacionalne komisije za Unesco*** med drugim 8. novembra obiskali tudi Zgornje Posočje in si ogledali primere dobrih praks, ki jih na področju izobraževanja odraslih izvaja ***Posoški razvojni center*** (PRC). Goste je uvodoma pozdravil tolminski župan **Uroš Brežan** in jim na kratko predstavil občino. Mag. **Roman Medved**, direktor PRC, je zbrane v nadaljevanju seznanil z delovanjem tukajšnjega razvojnega centra, o dejavnostih na področju razvoja človeških virov pa je spregovorila vodja mag. **Almira Pirih**. Ta je poudarila predvsem izvajanje programov izobraževanja odraslih, posebno pozornost pa je namenila tistim programom, ki lahko vodijo do samozaposlitve oziroma izboljšanja položaja posameznika ali društev na trgu dela oziroma do pridobivanja dodatnega prihodka. V sklopu srečanja so se gostom predstavili tudi udeleženci študijskih krožkov (Skrivnostni svet posoških kamnin, Moj svet ustvarjanja oseb iz pripoved, Kakovost hrane danes, Sirotka, mlečna skrivnost), ki danes na lokalnem in tudi širšem območju predstavljajo zgledne primere dobrih praks.

Besedilo in foto: Tatjana Šalej Faletič

GZS PODELILA PRIZNANJA ZA INOVACIJE V SEVERNOPRIMORSKI REGIJI ZA LETO 2006

Nova Gorica – ***Gospodarska zbornica Slovenije, Območna zbornica za severno Primorsko*** je tudi letos podelila priznanja za inovacije v severnoprimorski regiji za preteklo leto. Z njimi želi spodbuditi inovacijsko dejavnost, ki povečuje ▶

Za prevetrene možgane

Ste tudi vi med tistimi, ki jim besede učenje, izobraževanje, usposabljanje obudijo manj prijetne spomine in niso vzpodbuda za aktivno vključevanje v najrazličnejše programe, ki vam jih ponuja trg?

Na *Posoškem razvojnem centru* (PRC) se trudimo, da bi presegli to stereotipno pojmovanje učenja ter uveljavili vizijo o vseživljenjskem učenju. Javnost želimo opozoriti na pomembnost učenja v hitro spreminjajočih se sodobnih razmerah ter učenja za različne vloge v vseh življenjskih obdobjih, ki jih prevzemamo kot posamezniki. Tako smo tudi letos sodelovali v projektu *Teden vseživljenjskega učenja* (TVU), ki je najvidnejša tovrstna promocijska manifestacija. Projekt usklajuje ***Andragoški center Slovenije***, izvajajo pa ga v sodelovanju s stotinami ustanov, skupin in posameznikov po vsej državi pa tudi onkraj naših meja.

Predavanja in delavnice v okviru TVU 2007

Na PRC-ju smo v letošnjem oktobru tako izpeljali kar nekaj odmevnih delavnic in predavanj, ki so pritegnile veliko poslušalcev in nam bodo vzpodbuda pri našem nadaljnjem delu.

Na *Stojnici znanja* in z *Odprtim telefonom* smo vsem zainteresiranim predstavili izobraževalno ponudbo naše regije ter programe vseživljenjskega učenja. V našo dolino pa smo povabili tudi nekaj strokovnjakov. **Anja Štefan** je na delavnici *Pripovedovanje v družinskem krogu*, ki je potekala na Mostu na Soči, zbrane poučila, na kakšen način lahko z branjem pravljic v družini vzpodbudijo ustrezno komunikacijo. Delavnica *Klic po očetu*, ki jo je v Tolminu vodila dr. **Marinka Pahole**, je bila namenjena spoznavanju vloge očeta v odnosu do otroka in matere. V Kanalu je pod mentorstvom **Stanke Golob** potekala delavnica *Slike iz peska*. V Tolminu smo z **Mauro Arh** na delavnici *Kakovost hrane danes* spoznavali, s kakšno hrano se prehranjujemo ter na kaj moramo biti pozorni pri njenem nakupu. Letošnji TVU smo zaključili s predavanjem **Tomaža Flajsa** *Fantje ne jokajo, dekleta se ne tepejo*, ki je pritegnila rekordno število udeležencev; prisluhnilo mu je namreč kar 92 slušateljev.

***DELAVNICA KLIC PO OČETU**, ki jo je v Tolminu vodila dr.* **Marinka Pahole**, *je bila namenjena spoznavanju vloge očeta v odnosu do otroka in matere.*

***V OKVIRU TVU JE POTEKALA TUDI DELAVNICA SLIKE IZ PESKA.** Pod mentorstvom* **Stanke Golob** *so udeleženke iz peska ustvarile svoje umetnine.*

Čeprav je TVU že naokoli, pa imamo za vas pripravljene že **nove vsebine**. V kolikor smo vas prepričali o pestrosti in uporabnosti vsebin, ki jih ponujamo, spremljaje naša obvestila na ***www.pososki-rc.si***, v ***EPIcentru*** in informativnemu listu ***Za UK in UM***.

Besedilo in foto: Patricija Rejec, Posoški razvojni center

Utrinki

▶ konkurenčno sposobnost gospodarstva in istočasno javno spodbuja in predstavlja ustvarjalnost mnogih strokovnih kadrov-inovatorjev. Zbornica z razpisom tako omogoča vsem zainteresiranim gospodarskim družbam ali podjetnikom ter posameznim inovatorjem predstavitev inovacijskih dosežkov, ki so rezultat domačega znanja. V občini Tolmin sta priznanje za inovacijo prejeli dve podjetji: družba ***Hidria AET*** za razvoj čepne svečke za sistem regeneracije filtra trdih delcev in podjetje ***Smarteh d. o. o.*** za zvezni brezšumni LMD-1 regulator.

DRAGO RIJAVEC *(levo) in direktor* **MIRO ČRV**, *del inovatorskega tima* ***Smarteh d.o.o.***

Avtorski tim nagrajene inovacije pri podjetju Smarteh d. o. o. je razvil tako imenovani krmilnik LMD-1, ki omogoča zvezno nastavljanje izmeničnega toka skozi breme. Zanj je podjetje prejelo bronasto priznanje. Po besedah **Draga Rijavca**, enega izmed inovatorjev, je glavna odlika izdelka, da elektromotor ob uporabi krmilnika zaradi regulacije ne oddaja nobenega dodatnega šuma, zaradi zvezne regulacije pa se lahko vrti z najmanjšo hitrostjo, ki je potrebna za delovanje. V podjetju vidijo največji potencial izdelka v nadomestku transformatorjev, ki skrbijo za poganjanje ventilatorja pri različnih hitrostih, sicer pa lahko izdelek najde svoje mesto v vseh segmentih električnih porabnikov, ki potrebujejo regulacijo moči. Ob njegovi uporabi se zmanjša poraba električne energije, v primeru uporabe npr. pri ventilatorju pa tudi šum slednjega. Avtorja nagrajene inovacije sta izdelek razvijala pol leta. Podjetje Smarteh d. o. o. že od samega začetka razvija in proizvaja tehnološko zahtevno elektronsko krmilno in regulacijsko

Priprava na izvajanje pristopa Leader

Na območju občin Idrija, Cerkno, Bovec, Kobarid, Tolmin, Kanal ob Soči ter Trnovske in Banjške planote je bila ustanovljena lokalna akcijska skupina LAS ZA RAZVOJ. Prizadeva si za pridobitev statusa območja Leader, kar bo omogočalo črpanje sredstev za inovativne projekte iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije v obdobju 2007–2013.

Leader v Sloveniji

Svet Evrope je septembra 2005 sprejel *Uredbo št. 1698/2005 o podpori za razvoj podeželja iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) 2007–2013*. V skladu s strateškimi smernicami Evropske unije (EU) je Slovenija pripravila *Nacionalni strateški načrt razvoja podeželja* in *Program razvoja podeželja* (PRP) *2007–2013*. V začetne korake priprave PRP smo bili vključeni tudi predstavniki različnih strokovnih organizacij, javnih ustanov, socialnih partnerjev in civilne družbe s področja kmetijstva in razvoja podeželja. V zaključnih fazah priprave in usklajevanj dokumenta z EU je bilo sodelovanja z nevladnimi organizacijami vse manj in pripombe s terena praviloma niso bile upoštevane.

PRP 2007–2013 predstavlja skupni programski dokument Slovenije in ***Evropske komisije*** ter osnovo za črpanje 1,16 milijarde evrov finančnih sredstev za izvajanje prednostnih nalog EU in Slovenije na področju razvoja podeželja. PRP je Evropska komisija potrdila 24. julija letos. Za njegovo izvajanje bo EKSRP prispeval dobrih 900 milijonov evrov, preostali del, približno 259 milijonov evrov, pa Slovenija. Temeljni cilji, za katere bodo ta sredstva namenjena, so naslednji:

- izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva (os 1),
- podpiranje upravljanja z zemljišči in izboljšanje okolja (os 2),
- izboljšanje kakovosti življenja in spodbujanje različnih gospodarskih dejavnosti (os 3),
- krepitev lokalnih razvojnih pobud, njihovo organiziranje in podpora

NA OBMOČJU OBČIN IDRIJA, CERKNO, BOVEC, KOBARID, TOLMIN, KANAL OB SOČI TER TRNOVSKE IN BANJŠKE PLANOTE JE BILA USTANOVLJENA LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA LAS ZA RAZVOJ. *Prizadeva si za pridobitev statusa območja Leader, kar bo omogočalo črpanje sredstev za inovativne projekte iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije v obdobju 2007–2013.* ***Foto: Patricija Rejec***

Finančna sredstva po posameznih oseh ter delež sofinanciranja Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja

OS	Javna sredstva (mio evrov)		
	Skupaj	EKSRP sredstva	delež na os EKSRP
os 1	399	300	33,28
os 2	587	470	52,22
os 3	132	99	11,00
os 4	33	27	3,00
Tehnična pomoč	6	4	0,50
Skupaj	**1.157**	**900**	**100,00**

Vir: MINISTRSTVO *RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. (2007) [Online]. [Citirano oktobra 2007]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.mkgp.gov.si*

Utrinki

opremo, danes tudi prosto programirne krmilnike, senzoriko in druge izdelke.

Družba Hidria AET je za razvoj čepne svečke za sistem regeneracije filtra trdih delcev v izpušnem sistemu avtomobila prejela srebrno priznanje severnoprimorske GZS in bronasto priznanje na državni ravni. Avtorji inovacije, **Gorazd Kragelj**, **Anton Fortunat** in **Julijan Makuc,** so razvili izdelek, ki ga odlikujejo visoka moč, porazdelitev temperature po celotnem grelnem elementu, obstojnost materialov proti temperaturnim in kemičnim obremenitvam ter možnost obvladovanja serijske proizvodnje. Hidria AET je hčerinska družba slovenske korporacije ***Hidrie*** s sedežem v Spodnji Idriji in se osredotoča na avtomobilsko industrijo, industrijo klimatizacije, gretja in hlajenja ter električna ročna orodja. Je izrazito izvozno usmerjena; okoli 90 odstotkov izdelkov proda v več kot 40 držav po svetu, velik del na tržišča Evropske unije, od tega kar 78 odstotkov na zahtevna zahodnoevropska tržišča.

ANTON FORTUNAT, JULIJAN MAKUC *IN* GORAZD KRAGELJ, *Hidria AET d.o.o.*

Gregor Maver
Foto: arhiv podjetij

IZ LETA V LETO MANJ GNEČE MED KRAVAMI

Tolmin – Letošnji *Kmečki praznik*, s katerim tudi na Tolminskem zaznamujejo konec pašne sezone, je bil 24. po vrsti. Organizatorji iz ***Kmetijske zadruge Tolmin***, ***tolminske enote novogoriškega zavoda Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije*** in ***Občine Tolmin*** so poskrbeli za oba tradicionalna dogodka – sejem plemenske živine in ocenjevanje sira.

Govedorejci so na zadnjo dražbo pripeljali 39 glav plemenske živine. ▶

doseganju ciljev 1., 2. in 3. osi – pristop LEADER (os 4).

Vlada RS je 11. oktobra sprejela Uredbo o ukrepih osi 1, 3 in 4 iz PRP za obdobje 2007–2013. Za izvajanje Uredbe je za celotno prihodnje sedemletno obdobje namenjenih dobrih 524 milijonov evrov. Javni razpisi za vse tri osi bodo objavljeni postopoma – od konca oktobra do januarja prihodnje leto.

In kaj se dogaja pri nas?

Na območju občin Idrija, Cerkno, Bovec, Kobarid, Tolmin, Kanal ob Soči ter Trnovske in Banjške planote v mestni občini Nova Gorica je bila 26. oktobra lani v okviru izvajanja *Razvojnega programa podeželja za hribovski del Severne Primorske* ustanovljena lokalna akcijska skupina ***LAS ZA RAZVOJ***. Njena naloga je izvajanje razvojnega programa po načelu "od spodaj navzgor", to pomeni pripravo in izvajanje nalog in projektov v sodelovanju ter s pomočjo zainteresiranih prebivalcev in organizacij na podeželju. Povezovanje, partnerstvo in inovativni pristopi so ključne značilnosti delovanja LAS. Aktivnosti in projekti LAS morajo podpirati, ustvarjati pogoje ali nadgrajevati ukrepe iz ostalih treh osi iz PRP.

Aktivnosti v letošnjem letu

LAS ZA RAZVOJ je v sodelovanju s ***Posoškim razvojnim centrom***, ***Idrijsko-Cerkljansko razvojno agencijo***, ***Društvom Planota***, občinami, ***Kmetijsko-gozdarsko zbornico Slovenije – Zavodom Nova Gorica*** in s pomočjo zunanjih sodelavcev (podjetja ***Open door***) v letu 2007 v okviru priprav na izvajanje pristopa Leader izvedel naslednje aktivnosti:

• Pripravil je dopolnitve trenutnega razvojnega programa podeželja in ga preimenoval v *Lokalno razvojno strategijo* (LRS). Pri tem se je upoštevalo *Navodila Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano* (MKGP) *za izvajanje pristopa Leader v Sloveniji*. Preoblikovati je bilo treba strukturo razvojnega programa in ga utemeljiti z najnovejšimi podatki. V prvi polovici leta se je na delavnicah s programskim odborom LAS ter na delavnici s člani LAS preverilo in dopolnilo cilje ter glavne programe in projekte za celovit razvoj podeželja na območju LAS ZA RAZVOJ.

• Pripravil je osnutek *Operativnega programa LAS 2007–2013*; upoštevalo se je projekte iz razvojnega programa, nove predloge s terena in rezultate dela na delavnicah. Operativni program predstavlja načrt izvajanja LRS za celotno programsko obdobje. Na delavnicah se je uskladilo tudi prioritetne izvedbene naloge in projekte za leti 2008 in 2009.

• Preverja formalno pravne skladnosti organov in dokumentov LAS ZA RAZVOJ ter pripravlja izhodišča za sprejemanje odločitve o registraciji LAS kot pravne osebe. Dopolnjuje pravila delovanja ter način odločanja in finančnega poslovanja LAS. Končna odločitev o registraciji bo sprejeta predvidoma novembra na skupščini LAS.

• Pripravlja partnerske pogodbe, ki naj bi jih ob vstopu v LAS podpisali zainteresirani prebivalci in institucije. LAS je namreč razvojno partnerstvo, ki bo spodbujalo javno-zasebno vlaganja in prizadevanja za izvajanje ukrepov in projektov v podporo izboljšanju pogojev življenja, dela in podjetništva na podeželju ob hkratnem varovanju okolja in narave. Pri tem je treba paziti, da je organ upravljanja LAS uravnoteženo sestavljen iz predstavnikov javnih ustanov, strokovnih služb, ekonomskih subjektov (podjetij, kmetov, samostojnih podjetnikov, zadrug ...), nevladnih organizacij (društev, skupnosti, zvez ...) in posameznikov.

• LAS je spomladi na sestanku županom vseh vključenih občin predstavil Uredbo EU, ukrepe iz osi 3 in 4 ter ključne usmeritve in projekte, ki se bodo izvajali skozi LRS oziroma os 4. Območje bo do sredstev iz osi 4 upravičeno samo v primeru, da bo na razpisu MKGP pridobilo status območja Leader.

• Pripravil je okvirni preračun sredstev, ki jih bo območje, če ga bo MKGP izbralo kot primerno organizirano, lahko koristilo. Sredstva bodo namenjena za vodenje in delovanje LAS, za pridobivanje strokovnih znanj in animacijo območja, za izvajanje LRS (tj. projektov) in za spodbujanje medregijskega in čezmejnega sodelovanja. Polovico sredstev bo zagotavljalo MKGP, drugo pa LAS oziroma lokalno okolje (sprva gotovo največ občine, manj društva, krajevne skupnosti, razvojne ustanove in drugi zainteresirani).

Kaj potrebujemo za pridobitev statusa območja Leader?

Javni poziv MKGP za prijavo območij, ki bi želele pridobiti status območja Leader, je napovedan za december 2007. Za prijavo bo območje moralo imeti:

- izdelano in sprejeto LRS,
- ustrezno organizirano LAS (pravila delovanja, organi odločanja in nadzora, transparentno finančno poslovanje),
- sprejet Načrt aktivnosti za leti 2008 in 2009,
- zagotovljene vire sofinanciranja v letu 2008.

Območja morajo pri svojem organiziranju upoštevati *Smernice in priporočila za izvajanje pristopa Leader v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2007–2013*, ki jih je pripravilo MKGP.

Mag. **Rosana Ščančar**, Posoški razvojni center

Utrinki

▶ Kot opažajo, je krav iz leta v leto manj, saj so živinorejci iz vse Slovenije še pred nedavnim lahko izbirali med približno 60 primerki goveda. Tokrat so se izklicne cene plemenskega goveda gibale okoli tisočaka, najdražje prodana telica pa je svojega novega lastnika olajšala za 1.500 evrov.

Zaradi močnega dežja so morali prireditelji odpovedati razstavo drobnice in prikaz sirjenja, ni pa izpadlo vsakoletno ocenjevanje sira in razstava, ki jo je pripravilo ***Sirarsko društvo Tolminc***. Ocenjevanje je potekalo v šestčlanski komisiji, ki ji je predsedoval **Stojan Ščuka**, sestavljali pa so jo še **Davorin Koren** iz Triglavskega narodnega parka, dolgoletni ocenjevalec **Alfonz Fischione** ter trije sirarji – **Jani Kutin**, **Marija Gaberščck** in **Jože Stres**. Ocenjevanje pa ni zgolj tekmovalne narave; je predvsem možnost, da prisotni strokovnjaki podajo morebitne rešitve glede odpravljanja napak, ki se na posameznih sirih pojavljajo, in s tem nudijo strokovno pomoč pridelovalcem. Tega se vse bolj zavedajo tudi sirarji, kar potrjuje veliko število prispelih vzorcev. Razveseljuje tudi dejstvo, da so bile v povprečju ocene boljše kot lani. Med desetimi kravjimi siri sta si prvo mesto razdelila sir Tolminc s planine Sleme in kravji sir iz ***Sirarne Čadrg***. Za najboljšega med sedmimi vzorci ovčjega sira je strokovna komisija razglasila izdelek **Bernarda Cudra** iz Bovca. Poskusili so tudi tri vzorce mešanega sira iz različnih kombinacij kravjega, ovčjega in kozjega mleka.

RAZSTAVA SIROV. Foto: Peter Domevšček

Tako kot prejšnja leta so tudi letos prizorišče v hali na Poljubinjskem polju zapolnili predstavniki več ekoloških kmetij in društev. ***Gobarsko društvo*** je pripravilo obsežno gobarsko razstavo z opisi posameznih vrst gob. ***Društvo Baška dediščina*** in ***Društvo podeželskih žena Gornjega Posočja*** sta združili moči in pripravili razstavo "Od zrna do kruha". Okusili smo lahko dobrote kmečkih žena, ki vsako leto spečejo ogromno tradicionalnih, predvsem sladkih jedi. Pred halo pod majhnim šotorom pa so taborili ovčerejci z društva ***Rejcev drobnice Zgornjega Posočja***. Njihova ponudba so bile pleskavice iz ovčetine in kdor jih je imel srečo poizkusiti, zagotovo že komaj čaka na naslednjo priložnost.

Peter Domevšček in **Špela Kranjc**

Občina Bovec

Konec strateškega partnerstva

Francoska družba ***Transmontagne Group***, ki je bila v zadnjih letih zelo zaslužna za ponoven vzpon bovškega turizma, je v stečaju. Francozi, ki so pred tremi leti postali četrtinski lastniki podjetja ***ATC Kanin***, se zato umikajo tudi iz strateškega partnerstva z ***Občino Bovec*** v podjetju ***Turistični center Bovec*** in 20 milijonov evrov vrednem projektu *Žaršče*.

Transmontagne si je v lanski mili zimi nabrala za 8,2 milijona evrov izgube. Stroški so se po besedah slovenskega predstavnika Transmontagne Group **Franca Alaina Furlanija** povečali zaradi pokrivanja investicij v zadnjih treh letih. Vodstvo družbe je banke zaprosilo za pet milijonov evrov posojila, vendar ga ni dobilo in družbi je za prebroditev do začetka smučarske sezone zmanjkalo 2,5 milijona evrov. Program za sanacijo podjetja je bil pripravljen, vendar zaradi veta enega partnerja oziroma ene francoske občine ni bil sprejet. Furlani je prepričan, da *"gre za splet neugodnih okoliščin"*. Prav tako mu ni jasno, zakaj je občina, ki je lastnica smučišča Samrousse nad Grenoblom, njihovi družbi obrnila hrbet.

Župan **Danijel Krivec** je na novinarski konferenci dejal, da je vest neprijetno presenetila tudi njega, saj kljub težavam družbe Transmontagne ni pričakoval takšnega razpleta. Poudaril je, da so *se "s prihodom Transmontagne v Bovec stvari na Bovškem premaknile"*, saj so Francozi ATC Kanin rešili stečaja, pred katerim je bilo podjetje kar nekaj let. Če so bila pogajanja za povezovalno žičnico z italijanskim smučiščem Nevejsko sedlo pred tem na mrtvi točki, gredo Transmontagni tudi vse zasluge, da bo konec naslednjega leta ta povezava le udejanjena v celoti. Krivec je še povedal, da za letos predvidena dela na smučišču izvajajo.

Z uradno razglasitvijo stečaja francoske družbe je naprodaj tudi njen četrtinski delež v ATC Kanin. Prednost pri odkupu deleža imajo sedanji lastniki, lahko pa ta ostane tudi kot delež Transmontagne Group v stečaju. Med večjimi lastniki je z dobrimi 45 odstotki novogoriški ***HIT*** (aprila letos je prevzel tudi bovški hotel Kanin), občina Bovec si lasti osem odstotkov podjetja, preostanek pa različni skladi ter nekdanji in sedanji zaposleni.

STRATEŠKEGA PARTNERSTVA S FRANCOZI JE KONEC. *Na tiskovni konferenci je o razlogih za stečaj spregovoril slovenski predstavnik družbe Transmontagne* **Franc Alain Furlani** *(na fotografiji desni). Bovški župan* **Danijel Krivec** *kljub težavam družbe stečaja ni pričakoval.*

Naslednja naloga bovške občine je poiskati novega strateškega partnerja za gradnjo turističnega naselja na območju nekdanje vojašnice Žaršče, saj pogodba o javno-zasebnem partnerstvu s Transmontagne Group ne velja več. Župan Krivec projekta vsebinsko ne bi spreminjal, saj je po njegovem mnenju dobro zasnovan. *"Je pa vse odprto in možne so dopolnitve, če bi partner to zahteval,"* se je dopolnil in pojasnil, da bo občina ponoven javni razpis objavila še letos oziroma najkasneje v začetku naslednjega leta. Da časa ni na pretek, opozarja tudi Furlani, saj so Italijani k projektu na Nevejskem sedlu pristopili zelo resno. Za urejanje smučišča imajo na voljo približno 33 milijonov evrov, deset milijonov pa bodo namenili za urejanje apartmajskega naselja. Če Bovec ne bo ponujal dovolj ležišč, bodo smučarski turisti, ki jih bo pritegnila povezava obeh smučišč, prenočevali le na italijanski strani, meni Furlani.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Francozi v Posočju

V začetku oktobra smo si v ***Kulturnem domu Bovec*** lahko ogledali predpremiero dokumentarno-igranega filma *Francozi v Posočju Kluže 1797*, ki so ga premierno predvajali na ***Televiziji Slovenija*** nekaj dni za tem. 25-minutni film scenarista in režiserja **Jadrana Sterleta** govori o posledicah francoskih osvajalskih pohodov na našem območju, nastal pa je ob 210-letnici prvega prihoda francoskih čet v Posočje.

Sterle je zgodbo postavil v leto 1797, ko so francoski vojaki ob napadu na Beneško republiko svoj pohod nadaljevali po dolini reke Soče proti Dunaju. Avstrijski vojaki so se Francozom neuspešno postavili po robu pri trdnjavi Kluže. Dobrih deset let kasneje so nastale Ilirske province.

Utrinki

IZ SOČE POBRALI TUDI STOLE

Bovec – Za nami je še ena poletna turistična sezona, ob zaključku katere je ***Soča rafting*** iz Bovca organiziral tradicionalni, že 16. ekološki spust po Soči. Namen akcije je seveda najprej opozoriti na pomen ekologije in reko Sočo ohraniti tudi za zanamce tako, kot jo je opeval naš pesnik **Simon Gregorčič**. Hkrati ima akcija tudi simboličen pomen zaključka poletne turistične sezone na Soči, saj se skladno z odlokom vse dejavnosti na reki zaključijo 31. oktobra. Želimo pa seveda tudi opozoriti na vse, kar se dogaja med sezono, in na dejstvo, da dejavnosti na reki Soči še vedno niso urejene (ogromno je sive konkurence, podjetniško okolje je sila neprijazno za lokalna podjetja …).

MED ZANIMIVIMI ODPADKI STA BILA DVA SKORAJ NOVA STOLA*, ki so ju potegnili iz reke Soče.* ***Foto: arhiv Soča rafting d.o.o.***

Letošnjo čistilno akcijo so zaznamovale izredno nizke temperature (4 °C) in ob zaključku je že rahlo snežilo. Posledično je bila slabša tudi udeležba, a vseeno se je zbralo 50 najbolj zagrizenih ljubiteljev reke Soče, med drugim tudi športne agencije iz Posočja (***Sport Mix***, ***Aktivni Planet***, ***Bovec rafting team***, ***Alpe šport Vančar***). Akcija je potekala na reki od vstopnega mesta Čezsoča do V/I mesta Srpenice 1; drugi del udeležencev pa je čistil okolico vseh vstopno-izstopnih mest v Bovški občini. Opažamo, da se odpadki lokalnega izvora zmanjšujejo, saj ob Soči ni nikjer več črnih odlagališč, kar kaže na boljšo osveščenost lokalnega prebivalstva. Kljub temu smo iz reke prenesli več starih avtomobilskih platišč, pnevmatik in kosov stare pločevine. Med zanimivimi odpadki sta bila dva skoraj nova stola, ki smo ju potegnili iz reke (stole ▶

V filmu se ob igranih prizorih spopada med francosko in avstrijsko vojsko prepletata dve plati pričevanja o francoski prisotnosti v Posočju: na eni strani so zgodovinski viri, na drugi pa pričevanja ljudi, ki so se skozi ljudsko pripoved ohranila do današnjih dni.

Na svečani predpremieri je o nastajanju filma spregovoril Sterle, pozdravne besede pa sta izrekla urednica Uredništva dokumentarnih filmov Televizije Slovenija **Živa Emeršič** in župan Občine Bovec **Danijel Krivec**.

Mateja Kutin

***Vir: RTV** Slovenija. (2007). [Online]. [Citirano 29. oktobra 2007; 13.25]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.rtvslo.si/odprtikop/prvi_in_drugi/6-10-2007*

V BOVŠKEM KULTURNEM DOMU SO PREDPREMIERNO PREDVAJALI DOKUMENTARNO-IGRANI FILM FRANCOZI V POSOČJU KLUŽE 1797**, katerega scenarist in režiser je* **Jadran Sterle** *(na fotografiji).* ***Foto: Peter Domevšček

Gostje so se letos na Bovškem zadržali nekoliko dlje

Na ***Lokalni turistični organizaciji*** (LTO) ***Bovec*** so letos do konca avgusta zabeležili 48.600 gostov in 131.000 nočitev, kar je v povprečju nekaj več kot 20-odstotna rast glede na minulo leto. Malenkost višja je tudi povprečna dolžina bivanja, ki znaša 2,64 dni.

Direktorica LTO Bovec **Alenka Čopi** poudarja, da bo za tako želeno podaljšanje dolžine bivanja *"potrebno sodelovanje vseh, in sicer pri oblikovanju takšnih turističnih proizvodov, ki gostu ponudijo različne možnosti za preživljanje prostega časa v več dneh"*. Prepričana je, da različnosti na Bovškem ne manjka, *"le skupaj moramo kakovostno in zanimivo zastaviti svoje ideje"*. Po njenih besedah so na dobri poti, da bodo gostje še več prihajali na Bovško in tam tudi dlje časa ostajali – ne le zaradi športa in rekreacije, saj je destinacija zanimiva tudi z zgodovinske, kulturne in etnološke plati.

S približno 2.200 obiskovalci turističnega informacijskega centra (TIC) od aprila do septembra je letošnja številka podobna lanski. Čopijeva meni, da se več gostov odloča za predhodne rezervacije počitnic, kar po njenem kaže na zanimanje za destinacijo. Slaba tretjina jih je v TIC-u povpraševala po naravnih, kulturnih in drugih znamenitostih, ravno toliko po možnostih preživljanja prostega časa in prostih nočitvenih zmogljivostih. Preostanek so zajemali prodaja dovolilnic za športne aktivnosti na Soči, informacije o vremenu, Kaninu in drugih gorah ter dogodkih, letos pa seveda ni manjkalo vprašanj o snemanju filma *Zgodbe iz Narnije*. Med obiskovalci je bilo še vedno največ Nemcev, sledili so jim Angleži, Italijani in Francozi, letos so opazili tudi veliko gostov iz Izraela, sledili pa so jim Avstrijci, Čehi in Španci.

"Vsi načrti so usmerjeni v večjo kakovost ponudbe," zatrjuje Čopijeva, pri čemer ima v mislih tudi reko Sočo. Vse tri posoške občine namreč skupaj pripravljajo nov odlok o njeni rabi in vzpostavljajo redarsko službo. Po mnenju Čopijeve je treba celotno turistično infrastrukturo prevetriti in na realnih analizah stanja zastaviti nadaljnje korake. Športni turizem na Bovškem izhaja iz naravnega okolja, zato morajo aktivnosti po njenem prepričanju tudi ostati del narave. *"Sprehajalne, kolesarske in planinske poti moramo povezati z zanimivostmi, zgodbami, kulturo, zgodovino, etnologijo in kulinariko. Smučišče Kanin mora zaživeti s širšo ponudbo tako za odrasle kot za otroke. Dogajanje bomo še popestrili z zanimivimi popoldnevi in večeri ter tako podaljšali vikende, predvsem pa moramo graditi na prepoznavnosti destinacije,"* razmišlja direktorica.

Špela Kranjc

BOVŠKI LTO JE DO KONCA AVGUSTA ZABELEŽIL 48.600 GOSTOV IN 131.000 NOČITEV**, kar je v povprečju nekaj več kot 20-odstotna rast glede na minulo leto. Malenkost višja je tudi povprečna dolžina bivanja, ki znaša 2,64 dni.* ***Foto: Tatjana Šalej Faletič

Utrinki

so ob reki uporabljale redarske službe pri snemanju filma Zgodbe iz Narnije in so očitno po dogodku pozabile pospraviti vse skupaj). Tako smo stole potegnili iz vode nekaj sto metrov niže od prizorišča, saj jih je reka ob visokem vodostaju odnesla.

Drugače pa je bilo v okolici vstopno-izstopnih mest, ki se uporabljajo za športno plovbo po reki. Pospravili smo precej odpadkov (turističnega izvora) – raznih pločevink, steklenic, plastenk in konzerv. Prevladovale so pločevinke piva vzhodnih držav.

Akcija je potekala po predvidenem programu, nabrali pa smo dva kubična metra odpadkov. Po samem spustu je sledila večerja s podelitvijo nagrad za najbolj prizadevne.

Goran Kavs, Soča rafting d.o.o.

UČENCI KOBARIŠKE OSNOVNE ŠOLE SO SE UDELEŽILI MEDNARODNEGA SREČANJA TREH PARKOV.** V vrstniki so se srečali v avstrijskem Narodnem parku Nockberge.* ***Foto: arhiv Osnovne šole Simona Gregorčiča Kobarid

MEDNARODNO SREČANJE V NARODNEM PARKU NOCKBERGE

Nockberge – V okviru projekta ERA (Eco regio Alpe Adria) so se **učenci 5. a in 5. b razreda** iz Osnovne šole Simona Gregorčiča Kobarid z mentorji **Deano Ivančič**, **Cirilom Makovcem** in **Karmen Ostrožnik** 12. oktobra udeležili srečanja sosednjih narodnih parkov (***Triglavskega narodnega parka***, ***Naravnega parka Julijsko predgorje*** in ***Narodnega parka Nockberge***), ki je potekalo v Avstriji.

Iz Kobarida smo krenili na pot čez mejni prehod Predel v Italijo in dalje v Avstrijo. Ustavili smo se v Bad Kleinkircheimu, kjer smo si ogledali cerkvico sv. Marije in si zmočili oči v

Občina Kobarid

Občinski nagrajenci za leto 2007

Na osrednji prireditvi ob letošnjem občinskem prazniku, ki je potekala v kobariškem kulturnem domu, so podelili sedem nagrad: plaketo, štiri priznanja in dve denarni nagradi.

• *Plaketo Občine Kobarid* je *za dolgoletno in predano delo na področju širše družbene dejavnosti* prejel **Pavel Sivec**. Kot so zapisali v obrazložitvi, ga odlikujejo nenehna prizadevanja na vseh področjih dela v občini. Kot dolgoletni poveljnik občinskega štaba civilne zaščite je moral skozi nenehne preizkušnje, saj narava v preteklosti ni prizanašala. Njegove organizacijske sposobnosti so se izkazale kot nepogrešljiv del pomoči prebivalstvu v najtežjih trenutkih. Pavlova neusahljiva energija seže v začetke delovanja kobariške občine, saj je s svojim znanjem soustvarjal razvoj in pomagal pri marsikaterem projektu. Aktivno je posegal v dogajanja krajevnih skupnosti, ***Kobariškega muzeja***, razvoj kolesarstva, nadgrajeval vodne športe in prek vseh teh dejavnosti poskrbel, da je Zgornje Posočje pridobivalo svojo prepoznavnost v najširšem pomenu. Skozi najrazličnejša dogajanja, tudi gospodarska in politična, je svoj vpliv zastavil prek meja; z nenehnim sodelovanjem z zamejci je odpiral vedno nove možnosti, ki so krepile in še krepijo sodelovanje med Slovenijo in Italijo na kulturnem, športnem, gospodarskem in političnem področju. V marsikatero pridobitev, ki jo ima danes ***Občina Kobarid***, je vpleteno tudi Pavlovo prizadevanje in je vtkana njegova življenjska nit, ki vedno znova dodaja skupnosti nove in širše razsežnosti.

NA OSREDNJI PRIREDITVI OB LETOŠNJEM OBČINSKEM PRAZNIKU SO PODELILI SEDEM NAGRAD**: plaketo, štiri priznanja in dve denarni nagradi. Dobitniki nagrad (od leve) so:* **Pavel Sivec**, **Ljuba Sivec**, **Martina Rakušček**, **Rado Koren**, **Marko Kanalec**, ***Prostovoljno gasilsko društvo Breginj *(nagrado je prevzel predsednik* **Boštjan Sabotič***) in* **Metod Bajt**. ***Foto: Mateja Kutin***

• *Priznanje Občine Kobarid* je *za dolgoletno in predano delo na področju ohranjanja pevske kulture* prejel **Metod Bajt**. Umetniški vodja ***Okteta Simon Gregorčič*** je prav v tem zborovskem sestavu uspel izoblikovati svojski in prepoznaven stil pevske poustvarjalnosti. Trideset let je njegov zborovodja, njihova pesem pa ostaja mlada prav zaradi Metodovega strokovnega vodenja. Njegov poglobljen odnos do vokalne in instrumen-

Utrinki

zdravilni vodi. Gostoljubni vodiči so nam predstavili staro žago, tristoletno leseno hišo in ribogojnico. Od tam smo se povzpeli na St. Oswald, ki leži na obrobju parka Nockberge. Prikazali so nam izdelavo kope – strgače, ki so jo učenci sami dokončali. V znak prijateljstva in sodelovanja smo z različnimi barvnimi odtisi rok sestavili tri drevesa treh različnih narodnih parkov.

Najbolj smo se zabavali v družbi animatorja, s katerim so zopet sodelovali učenci vseh treh dežel, Slovenije, Avstrije in Italije, ki pa s sporazumevanjem niso imeli nikakršnih težav. Ob odhodu smo prejeli značko Narodnega parka Nockberge, dišeče naravno zeliščno milo in zvezek Triglavskega narodnega parka.

Karmen Ostrožnik, OŠ Simona Gregorčiča

POSVOJI PUNČKO IN REŠI OTROKA

Kobarid – Na ***Osnovni šoli Simona Gregorčiča*** v Kobaridu smo se odločili, da se letos priključimo ***UNICEF-ovi*** akciji *Posvoji punčko in reši otroka*, ki zelo uspešno poteka že nekaj let. S svojim prispevkom smo želeli pokazati, da znamo čutiti in izkazati solidarnost na svoj, otroški način.

Punčka iz cunj je igrača, ki je poznana v vseh kulturah sveta. Vsaka posvojena punčka zagotovi cepljenje enemu otroku proti šestim nalezljivim boleznim: davici, tetanusu, ošpicam, oslovskemu kašlju, otroški paralizi in tuberkulozi. V lanskem letu je ***UNICEF Slovenija*** pomagal cepiti skoraj 1.600 otrok.

KOBARIŠKA OSNOVNA ŠOLA SE JE PRIDRUŽILA UNICEFOVI AKCIJI "POSVOJI PUNČKO IN REŠI OTROKA". Foto: arhiv Osnovne šole Simona Gregorčiča Kobarid

V tednu otroka smo na naši šoli izdelovali punčke iz cunj. Na pomoč smo povabili tudi starše in stare starše. Pogovarjali smo se in spoznavali, kako živijo vrstniki po svetu, ter ugotovili, da nam praktično ne primanjkuje ničesar. V delavnicah smo izdelali kar nekaj punčk, katerim smo dali tudi imena. Nekaj punčk bo verjetno našlo svoje lastnike v domačem kraju, ostale pa bomo poslali UNICEF-u, ki jih bo lahko 16. maja na dobrodelni dražbi punčk v ***Mestnem muzeju*** v Ljubljani prodal po izklicni ceni 17,11 evrov za punčko. Po eno punčko pa bo obdržal tudi vsak razred; postala bo naša nova sošolka, med vikendi pa bo obiskovala družine otrok našega razreda.

Melita Jakelj, OŠ Simona Gregorčiča

talne glasbe ga spremlja vse življenje. Leta 1971 je na Vrsnem ustanovil kvintet pevcev ***Planinski raj***, leta 1977 pa Oktet Simon Gregorčič. Že deset let vodi tudi ***Moški pevski zbor Poljubinj***. Metod je soustanovitelj etnoskupine ***Dednina***, ki prek ljudske pesmi vedno znova preseneča svoje občinstvo.

Njegovo poglobljeno delo se odraža v nenehni rasti pevske kakovosti vseh pevcev, ki so pod njegovim strokovnim vodstvom dokazali, da zmorejo še več. Njegove priredbe Gregorčičevih in drugih ljudskih pesmi ostajajo eno izmed kakovostnejših kulturnih izročil naše doline, saj jih prek številnih koncertov kot pevec, umetniški vodja in organizator prenaša ljudem v domovini in tujini. Metod Bajt ničesar ne prepušča naključju. Kljub sproščenemu in spoštljivemu pristopu do pevcev so njegova merila pri izvajanju pesmi postavljena visoko in dosledno, zato vedno znova preseneča tako s širokim umetniškim repertoarjem kot tudi z ustvarjalnim pristopom do posamezne skladbe.

• **Rado Koren** je prejel *priznanje Občine Kobarid za dolgoletno in predano delo na področju razvoja podjetništva*. Rodil se je v številčni družini mizarja **Franca Korena** pred skoraj 80 leti. Njegova življenjska pot je bila vse prej kot lahka, saj je komaj šestnajstleten odšel v partizane. Po vojni in odsluženem vojaškem roku se je vrnil domov in začel delati v očetovi mizarski delavnici. Leta 1949 je prevzel očetovo obrt in se znova soočil z izzivi, ki so terjali nenehna prizadevanja in odrekanja. Tudi družbena klima mu ni bila naklonjena, saj so mu nacionalizirani objekt vrnili šele po šestih letih. Leta 1974 je zbral vso svojo voljo in delavnost ter zgradil delavnico, ki je bila pri nas v tistem času pojem velikega gospodarskega podviga. Tako je Rado odprl možnosti za nove zaposlitve in izobraževanje tistih, ki so se želeli priučiti mizarske obrti. S prenosom dejavnosti na sina je omogočil, da že tretja generacija uspešno vodi ***Mizarstvo Koren***. Tradicija in kakovost dela sta tako zgled vsem našim podjetnikom, še posebej tistim, ki se na to pot šele podajajo.

Poleg svojega osnovnega dela je Rado prispeval svoj delež tudi pri razvoju lokalne skupnosti v organih ***Krajevne skupnosti Kobarid***, ***Gasilskemu društvu***, kot dolgoletni krvodajalec ... Če iščete Rada Korena doma, ga boste še vedno najlaže našli v delavnici, ki ga ohranja tako mladostnega. Svoje delo še vedno opravlja z vso ljubeznijo do poklica, ki mu je bil predan v upravljanje.

• *Priznanje Občine Kobarid* je *za uspešno in predano delo na področju pevske kulture* prejela **Martina Rakušček**. Po končani glasbeni šoli v Kobaridu in nato v Novi Gorici se je še pred končanim študijem priključila ***Mešanemu pevskemu zboru Drežnica***. Ob pevovodju **Alojzu Rakuščku** je pridobivala prve izkušnje za vodenje zbora in z veliko skrbnostjo pozneje zbor prevzela v svoje ustvarjalne roke, ki znajo poleg dirigiranja oživiti tudi glasbo orgel. Prav ta ustvarjalnost je prispevala, da je na Drežniškem vzbrstela tudi dekliška vokalna skupina, ki s svojo aktivnostjo dokazuje vztrajnost, kakovost in pripadnost svojemu ožjemu in širšemu okolju. Tudi za to pevsko skupino deklet je zaslužna Martina, ki s požrtvovalnim in predanim delom vzdržuje pevsko kulturo na Drežniškem. Njeno igranje na orgle odmeva po drežniški cerkvi, zbor, ki ga vodi, pa to še nadgrajuje. Repertoar zbora je širok in vsebuje tudi sakralne pesmi. Pevke in pevci, ki jih vodi Martina Rakušček, z veseljem nastopajo na različnih revijah in koncertih, predstavljajo pa se tudi na samostojnih prireditvah in tako prenašajo pevski duh vsem ljubiteljem te zvrsti.

Martina je mlada zborovodkinja, in vendar je njena ljubezen do glasbe že ustvarila pomemben prispevek h kulturnemu življenju na Drežniškem ali bolje rečeno v občini Kobarid.

• **Ljuba Sivec**, vodja podružnične šole v Smasteh, je prejela *priznanje Občine Kobarid za dolgoletno in uspešno delo na področju vzgoje in izobraževanja*. S svojim neutrudnim duhom je naredila šolo prijazno zaposlenim, še posebej pa otrokom, ki vedno znova dokazujejo svojo ustvarjalno pripadnost okolju, iz katerega

Utrinki

DO KONCA LETA BODO PRESEGLI ZASTAVLJEN CILJ

Prapetno – Ob svetovnem dnevu turizma so na ***Lokalni turistični organizaciji*** (LTO) ***Sotočje*** pripravili tiskovno konferenco in seznanili z letošnjo turistično realizacijo območja, ki ga pokrivajo. Na ***turistično kmetijo pri Kofolu***, ki je eden od primerov dobre prakse, so povabili tudi župana občin Kobarid in Tolmin, **Roberta Kavčiča** in **Uroša Brežana**.

Sezono 2007 na LTO Sotočje ocenjujejo kot odlično, saj so do konca avgusta na območju obeh občin skupaj našteli 38.000 gostov in 97.700 nočitev, kar je šestnajst odstotkov gostov več kot lani in kar za četrtino več realiziranih nočitev – to je celo boljše od slovenskega povprečja z osemodstotno rastjo števila gostov in šestodstotno rastjo števila nočitev. Izrazito rast števila nočitev beležijo v vseh segmentih turistične ponudbe, največja pa je odpadla na kampe. Z lanskih 2,3 na 2,6 dni pa se je podaljšala tudi povprečna doba bivanja. Med obiskovalci je največ Slovencev, od tujih gostov so najštevilčnejši Nemci, sledijo jim Italijani, Angleži in Avstrijci. Rastejo tudi deleži Nizozemcev, Čehov, Belgijcev in Francozov.

AKTERJI TURIZMA Z GOSTITELJI, DRUŽINO KOFOL.

"Do konca leta bomo prepričljivo presegli za letošnje leto zastavljen cilj – 100.000 nočitev," so ponosni na LTO Sotočje. Kobariški župan Kavčič je prepričan, da je to rezultat trdega, včasih tudi grenkega dela in sodelovanja. *"Pomembno je, da domačini v turizmu vidijo možnost zaslužka. Dobro je investirati v manjše ponudnike, saj iz majhnega raste veliko,"* je nadaljeval. Letos so se na območju občine Kobarid pojavili štirje novi ponudniki, na območju občine Tolmin pa šest. Da turizem postaja panoga, v katero začenjajo ljudje v Posočju verjeti, in da so pri njeni uspešnosti najpomembnejši turistični ponudniki, ki delujejo na trgu, se je strinjal tudi tolminski župan Brežan.

"Imamo lepo naravo, območje je malo poseljeno, obiskuje ga primerno število turistov – paziti moramo, da ne bi tega zapravili," opozarja Kavčič. Po njegovem je pomembno vprašanje, kako goste pritegniti tudi pozimi, zato bi se morale vse tri posoške občine povezati in skupaj narediti privlačno zimsko ponudbo. Brežan je pojasnil, da naj bi za področje turizma do leta 2015 sestavili skupen strateški dokument, pri čemer bo morda sodelovala tudi ***Občina Bovec***.

Direktor LTO Sotočje **Janko Humar** je poudaril, da je osnovni motiv za obisk Posočja še vedno aktivni turizem. Potencial, na katerem je treba še naprej graditi, je po njegovem prepričanju motiv prve svetovne vojne. Spomladi je tečaj za lokalne turistične vodnike, ki so ga izpeljali s ***Turistično zvezo Gornjega Posočja***, uspešno zaključilo 39 kandidatov, od tega jih je 25 usposobljenih tudi za program prve svetovne vojne.

Tudi v turističnih informacijskih centrih (TIC) je bilo letos precej več obiskovalcev kot leto poprej. V kobariškem, ki so ga odprli celo tri mesece kasneje kot lani, se je oglasilo skoraj 10.600 gostov, v tolminskem pa slabih 4.900. Konec maja se je turistični pisarni v Kobaridu z informacijsko službo pridružila še Ustanova ***"Fundacija Poti miru v Posočju"***, v katere prostorih TIC Kobarid še vedno gostuje. Info točko je LTO Sotočje julija odprla tudi v Podbrdu. Skupen projekt s ***Tolminskim muzejem***, ki je v Jakovkni hiši postavil začasno razstavo o 100-letnici

izhajajo. Z nizom različnih prireditev in delavnic učenci potrjujejo dejstvo, da je kreativnost in sproščenost njihova vsakodnevna praksa in odlika, ki jo v stiku z njimi začuti prav vsak. Za to je gotovo zaslužna tudi Ljuba, saj se trudi najmlajšim približati znanje in vrednote, kot so njim najbližje. Prijaznost okolja ter pravi odnos do sodelavcev in otrok je najboljša popotnica vsem učencem, ki se pozneje podajo v centralno šolo in dalje. Mladim, ki na videz neopazno sprejemajo svoje okolje, se prav prva leta šolanja najbolj globoko, celo nezavedno vtisnejo v spomin in oblikujejo njihovo samopodobo. Prav zato je način dela, ki ga je izbrala Ljuba Sivec, tako pomemben. Veselje je slišati otroka, ki pravi, da gre rad v šolo, zna ceniti svojo vas, se poistovetiti z ljudmi in naravo ... Za vsemi temi vrednotami stoji tudi Ljuba Sivec.

• **Marko Kanalec** je prejel *denarno nagrado Občine Kobarid za prizadevno in uspešno delo na področju glasbene poustvarjalnosti*. Mladi pianist in organist je doma v Drežniških Ravnah. Komaj osemnajstletni mladenič je prejel že veliko prestižnih nagrad na različnih glasbenih tekmovanjih. Kot pianist je leta 2000 prejel zlato priznanje na tekmovanju mladih glasbenikov Primorske. Tudi leta 2001, 2003, 2004 in 2007 so bila za Marka zmagovalna, saj je priznanja pobiral eno za drugim. Kot organist je leta 2006 na tekmovanju mladih glasbenikov Slovenije znova pobral zlato plaketo in prvo nagrado. Letos je svoj talent pokazal na samostojnem orgelskem koncertu, ki ga je imel v Frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Tudi evropsko prvenstvo organistov, ki je potekalo septembra v Ljubljani, ni minilo brez Marka, kjer je znova dokazal, da sodi med najboljše.

Marko kobariško glasbeno šolo nadgrajuje na umetniški gimnaziji, kjer vedno znova potrjuje svoj talent na klavirju in orglah ter z veliko ljubezni do glasbe in trdim delom dokazuje svojo odličnost.

• *Denarno nagrado Občine Kobarid* je *za uspešno in požrtvovalno delo na področju zaščite in reševanja* prejelo ***Prostovoljno gasilsko društvo*** (PGD) ***Breginj***, ki deluje že 30 let. Nepogrešljiva pomoč, ki jo nudijo gasilci občanom ob različnih situacijah in stiskah, je neprecenljiva, še posebej zato, ker je hitra in učinkovita. Naše okolje je vedno znova pod udarom narave, pa naj so to požari, potresi, plazovi ali druge elementarne nesreče. Med prvimi, ki pridejo na pomoč, so prav gotovo gasilci, in tudi v Breginju ni nič drugače.

Poleg osnovnega poslanstva, ki ga ima gasilec, se v breginjskem PGD trudijo tudi z izobraževanjem mladih na taboru gasilcev. Aktivno sodelujejo z lokalno skupnostjo pri najrazličnejših aktivnostih, kjer nadgrajujejo življenjsko okolje svojega kraja. Seveda je za dobro delo potrebna dobra tehnična opremljenost. Denarna nagrada Občine Kobarid je tako del pomoči pri nabavi potrebne opreme, vsekakor pa zahvala za uspešno in požrtvovalno delo vseh gasilcev PGD Breginj.

Po predlogih za nagrajence povzela **Nada Pajntar**, Občina Kobarid

90-letnica čudeža pri Kobaridu

20. oktobra se je na kobariškem trgu odvijala osrednja spominska obeležitev 90. obletnice dvanajste soške bitke, širše poznane pod imenom čudež pri Kobaridu, ki se je zgodil 24. oktobra 1917. Bitka velja za eno najbolj krvavih ob Soči, z njo pa so se tudi končali boji na soški fronti v prvi svetovni vojni. Na slovesnosti, ki sta jo pripravila ***Kobariški muzej*** in ***Občina Kobarid*** v sodelovanju z ***Ministrstvom za obrambo***, so osrednji del trga zavzele vojaške godbe iz sosednjih držav in Slovenije. Tako so se posamezno predstavile godbe iz Avstrije, Madžarske, Hrvaške, Italije in Slovenije. Močan simbolični naboj je imelo več skladb v skupni izvedbi vseh vojaških orkestrov, posebej še izvedba evropske himne *Ode radosti*. Prav te vojske so si pred devetdesetimi leti stale nasproti v različnih bojnih linijah.

Prireditev sta s prisotnostjo posebej počastila tudi slovenski in italijanski obrambni minister **Karl Erjavec** in **Arturo Mario Luigi Parisi**, ki

Utrinki

Bohinjske proge, je omogočila ***Občina Tolmin***. Z obiskom po Humarjevih besedah še niso zadovoljni, prava ocena pa bo možna šele konec naslednjega leta. Točko si zaenkrat predstavljajo bolj kot izhodišče za izlete po bližnji rapalski meji.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

V DAVNINE PO KORENINE

"Otok Brownsea" – Kompas zgornjeposoških tabornikov in skavtov je pokazal isto smer neba. Prerasli smo mite o različnih ideologijah in pogledih na svet ter si priznali, da živimo v istem duhu – duhu narave, izzivov, okoljske vzgoje … Po tem koraku ni bilo več treba veliko.

Voditeljice in voditelji ***tolminskih gamsov*** in ***bovških skavtov*** ter vodnice in vodniki ***roda puntarjev*** smo združili svoje ideje, znanja, drznosti … ter se ponosno lotili našega skupnega taborniško-skavtskega projekta. Našim vodnicam, gozdovnicam, popotnicam, izvidnikom in gozdovnikom smo pripravili dan, namenjen podoživljanju prvega tabora, ki se je odvijal pred 100 leti.

In zakaj smo vrteli čas nazaj? Odgovor je preprost … Prav prvi tabor, ki je potekal pod vodstvom **Badena Powela** na angleškem otoku Brownsea, štejemo za začetek skavtskega

ZBRANA DRUŠČINA ZGORNJEPOSOŠKIH TABORNIKOV IN SKAVTOV. Foto: Matjaž Kos

in taborniškega gibanja. Do danes se nas je nabralo več kot 28 milijonov.

Jutro na prvo soboto v oktobru smo začeli tipično angleško – s kislim vremenom. Ker pa skavti in taborniki ne poznamo dobrega in slabega vremena, le slabo in dobro opremo, se nismo dali. Nismo bili vsi opremljeni z nepremočljivimi jaknami in čevlji. Da smo ostali suhi, je bila dovolj oprema v srcu – želja, da bi skupaj užili dan.

Baden Powel nas je napotil na otok Brownsea z besedami: *"Življenje skavta in tabornika je veličastno življenje. Ne more ga živeti vsakdo, ki si ga želi. Treba se je nanj pripraviti."* Čez reko Sočo smo nato presplavarili na otok Brownsea. Tam so nas čakale prve spoznavne igre.

Po kratkem oddihu v suhem zavetju taborniške sobe v Tolminu in kosilu se nas je usmililo tudi sonce, ki nas je naravno posušilo do te mere, da smo delavnice in veliko igro izpeljali brez prilagajanja na deževno vreme.

DA ENI OSTANEJO SUHI, SE DRUGI ŽRTVUJEJO. Foto: Nina Lipušček

V sklopu delavnic smo spoznavali načine in pogoje bivakiranja, vozlanje, različne signalizacije in hrano, ki nam jo nudi narava. Sklep ob koncu delavnic je bil: v naravi znamo preživeti – postlali bi si, ne bi ostali lačni in v stiski bi znali opozoriti nase ter z vidno in slišno signalizacijo poklicati pomoč.

Po delavnicah se je bližala peta ura popoldne. Po angleški tradiciji, ki jo je tudi Baden Powel negoval na prvem taboru, je to čas za čaj – tisti ▶

sta že dopoldne položila vence italijanskim vojakom na Kostnici in vojakom na kobariškem pokopališču. Oba sta prisotne nagovorila v čustveno vznesenem tonu v smislu današnjega prijateljstva in enakopravnosti med narodi. *"To je tista vrednota, ki jo prinaša Evropska unija,"* je poudaril minister Erjavec in posebej izpostavil vrednoto varnosti, ki je bistvena za ekonomski, gospodarski in sploh kakršenkoli napredek sleherne države. *"V Sloveniji smo lahko zadovoljni, ker s sosednjimi državami prijateljujemo,"* je še dodal Erjavec. Grenak spomin na dvanajsto soško bitko imajo še vedno sosedje Italijani, kjer je *Caporetto* sinonim za ponesrečen poskus oziroma za poraz.

Aktualno pojmovanje zgodovine je v nagovoru izpostavil tudi italijanski obrambni minister Arturo Mario Luigi Parisi, ki je prav v Posočju zaključil svoj tokratni obisk v Sloveniji. Opozoril je na vse več nacionalizma in nestrpnosti, ki sta v zadnjem času prisotna v Evropi, česar ne gre v nedogled zapostavljati. Prav svetovne vojne so po njegovih besedah opomin narodom, da se kaj takega ne sme nikoli več ponoviti. Vsem navzočim je izrekel dobrodošlico v *"mestu zgodovinskega spomina"* tudi kobariški župan **Robert Kavčič**.

***90-LETNICA ČUDEŽA PRI KOBARIDU** – Osrednji del kobariškega trga so zavzele vojaške godbe iz Avstrije, Madžarske, Hrvaške, Italije in Slovenije.*

Po slovesnosti na Trgu so v pritličju Kobariškega muzeja v sodelovanju z ***Muzejem novejše zgodovine*** iz Ljubljane, ***vojaško-zgodovinskim muzejem*** iz Budimpešte in ustanovo ***Fundacija "Poti miru v Posočju"*** odprli še razstavo, naslovljeno *Veliki vihar*, ki postavlja na ogled nekatere še neznane fotografije iz časa prve svetovne vojne. Avtor razstave je kustos Kobariškega muzeja **Željko Cimprič**, ob odprtju pa je spregovoril tudi podpredsednik Državnega zbora mag. **Vasja Klavora**. Ob tej priložnosti je Kobariški muzej tudi letos podelil naziv častnega članstva, in sicer dr. **Petri Svoljšak** in **Marku Martiniju**.

Besedilo in foto: Špela Mrak

Utrinki

pravi v lični porcelanasti skodelici z dodatkom mleka. Seveda k čaju sodi malo kramljanja in ponoven nagovor Baden Powela: *"Na srce vam polagam: bodite ponosni na svojo tradicijo, bodite ponosni na svoj narod, na svoj rod, svojo družino ter svoje brate in sestre skavte in tabornike. Danes se o tradiciji učite, ko odrastete, boste tradicijo vi učili prihodnje rodove."*

Sledila je velika igra. V njej smo udeleženci, porazdeljeni po taborih, skušali s taborniško-skavtskimi dvoboji priti do simbolov domovine, skavtstva in taborništva, narave ter skavtskih in taborniških veščin. Misleci so simbole videli pri starinarjih, o njih poročali nabiralcem, ti pa so jih poskušali iztržiti od trgovca. Za srečen prihod simbolov do taborov posameznih ekip in njihovo varnost v taborih so poskrbeli vojaki. Težavnost naloge so popestrili barbari, ki so mislece, nabiralce in vojake ovirali pri njihovih nalogah. Po načelu *pomembno je sodelovati in ne zmagati* smo bili na koncu vsi zmagovalci.

Po odpeti skavtski in taborniški himni smo z zadnjim posvetilom Badena Powela zapustili otok Brownsea: *"Ko pa boste zapustili ta otok, ne pozabite: živite svoje taborništvo in skavtstvo povsod, kjer boste."*

Čeprav smo nekateri posledice kislega vremena v obliki prehladov čutili še ves teden, so nam v spominu ostala vsa nora dogajanja tistega dne … ter dokolenke, ki nas bodo s svojo oranžno-peščeno barvno kombinacijo in logotipom našega dogodka opominjale na našo zgornjeposoško taborniško-skavtsko navezo.

Nina Lipušček – Skrbna želva

DREŽNIŠKA KOZA O AVSTRALSKEM KENGURUJU

Drežnica – V jesenskih dneh so v Drežnici pripravili pravi avstralski večer. Domačinom in vsem, ki so jim pomagali pri organizaciji njihovega obiska pri izseljencih v Avstraliji, so se tako želeli zahvaliti in jim obenem pričarati vsaj nekaj doživetij, ki so jih čakala na tej daljni južni celini, na katero je enajst članov ***Igralske skupine Drežnica*** odpotovalo 18. septembra in tam gostovalo dobra dva tedna. Glavna pobuda za obisk Avstralije je bilo prijateljstvo z drežniški skupini podobno ***Igralsko družino Merrylands***. Merryland je predel mesta Sydney, kjer je sedež slovenskega verskega in kulturnega središča, v okviru tega pa igralska skupina deluje že štirideset let.

Z odobritvijo projekta *Soča, voda je šumela* s strani ***Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu*** ter z močno podporo mnogih drugih donatorjev so se priprave na gostovanje zares aktivno začele šele z letošnjim majem. V Avstraliji so slovenskim izseljencem na odru pred prepolno dvorano pod geslom *Tam, kjer Soča teče, tam je moj dom* predstavili Posočje, izseljence pa navdušili tudi s pripravo in pokušino pravih drežniških štrukljev. Občinstvo pa se je nasmejalo ob predstavi *Sobota greha*.

Slovenci v Avstraliji se posebej odlikujejo prav po neverjetni gostoljubnosti in požrtvovalnosti, ki jo skušajo čim bolje izraziti vsakomur, ki jim prinaša okus in zavest po slovenski zemlji. Mnogi med njimi bi se po več desetletjih izseljenstva na stara leta z veseljem vrnili v domovino, a to v večini primerov ni več mogoče, saj so vezani na družine, ki so jih ustvarili v svoji novi domovini. Tudi nekateri potomci slovenskih izseljencev v Sydneyju zavestno in skrbno negujejo tradicijo slovenstva, ki so jim jo predali slovenski starši; posebej se to kaže v ohranjanju slovenskega jezika. Prav na ta račun pa so se velikokrat lahko tudi skupaj nasmejali, saj je slovenščina izseljencev ponavadi močno narečno zaznamovana in pomešana z angleškimi izrazi – nastajajo skovanke in stavki, kot so *"A smo ready za go?"* ali pa *"Danes je velik traffic."*.

Drežniška skupina je med gostovanjem ugotavljala tudi nekatere razlike v primerjavi obeh igralskih ansamblov. Medtem ko Drežničani živijo skupaj v majhni gorski vasici in potrebujejo na primer za to, da pridejo od doma na vaje, le nekaj minut, se morajo v Avstraliji do verskega in kulturnega središča Marrylands povprečno voziti po debelo uro v eno smer. Na vaji kljub temu le malokrat kdo manjka!

Mlad drežniški ansambel se je domov vrnil s prijetnim zadovoljstvom, da so avstralskim Slovencem uspeli pričarati nekaj slovenskega vzdušja, in z veliko hvaležnostjo za vso dobrotljivost, ki so je bili od njih deležni.

In kot se radi pošalijo Drežničani – kajti v šali je vedno tudi resnica – je bil projekt *Soča, voda je šumela*, največji v zgodovini igralske skupine Drežnica, vzorno izpeljan. V zgodnjespomladanskem Sydneyju so slovenskim Avstralcem pričarali vzdušje daljnega in davnega slovenskega doma.

Špela Mrak

Občina Tolmin

Center dobrega počutja v Tolminu

Oktobra je bila občinskim svetnikom predstavljena predinvesticijska študija za določitev lokacije ***Wellness centra Tolmin***. ***Občina Tolmin*** je v sodelovanju s ***Krajevno skupnostjo Tolmin*** pripravila tudi javno prestavitev omenjene študije, ki jo je izdelalo podjetje ***Hosting***.

Predinvesticijska študija je pokazala, da so primernejša lokacija Krnice nad Žabčami (druga možnost je bilo Cvetje), ker je tam možna širitev in čudovit razgled. Študija vključuje tudi vrednost načrtovane investicije (33 milijonov evrov) in program, ki naj bi ga turistični kompleks ponujal. Predvidena je izgradnja hotela s 150 sobami (338 postelj) in manjšim kongresnim centrom ter apartmajskega naselja (48 apartmajev s 192 posteljami). Program vključuje bazenski kompleks, ki bi koristil vodo iz vodovoda Zadlaščica, tematske savne, masaže, fitnes ... Študija ne vključuje vrtine, s katero naj bi črpali termalno vodo. Pri Hostingu namreč menijo, da je zaradi globokega vrtanja predraga, poleg tega pa zaradi potresno občutljivega območja tudi tvegana naložba.

Izgradnja takega kompleksa bi bistveno pripomogla k razvoju turizma na našem območju; s celoletnim poslovanjem bi prinesla 90.000 nočitev, kar pomeni podvojitev sedanjih nočitev na območju občin Tolmin in Kobarid. Pomenila pa bi tudi 120 novih delovnih mest.

Mateja Kutin

Glasbena šola (še vedno) buri duhove

Veliko črnila je bilo že prelitega, odkar so na ***Občini Tolmin*** kot ustanoviteljici pred skoraj desetletjem začeli s pripravami investicije ***Glasbene šole*** (GŠ) ***Tolmin***. Prostori v šolskem centru (ŠC) zaradi nenehnega večanja števila učencev ter širjenja dejavnosti in pouka namreč niso več zadoščali njenim prostorskim potrebam. Po potresih leta 1976 je bilo treba stavbo GŠ v središču Tolmina zaradi dotrajanosti porušiti, zato so

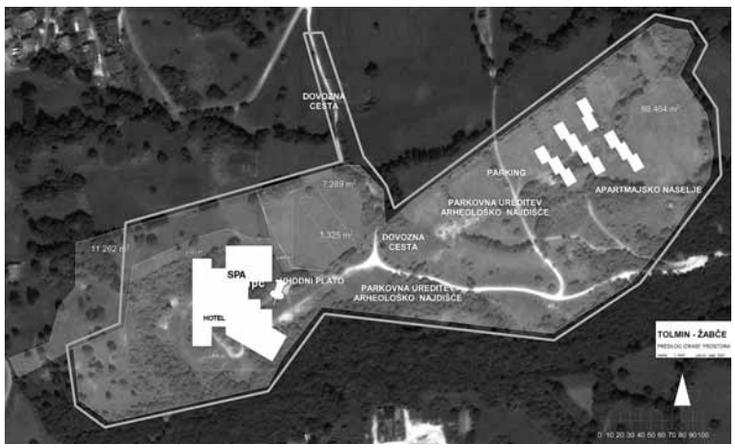

WELLNESS CENTER TOLMIN *– Predinvesticijska študija za določitev lokacije je pokazala, da je najustreznejša lokacija nad Žabčami.* ***Vir: Hosting d.o.o.***

glasbenike preselili v takrat novozgrajeni ŠC, čeprav v njem ni bilo na voljo ustreznih in zadostnih prostorov. A ker je takrat na GŠ sedem učiteljev poučevalo štiri različne instrumente in je pouk v Tolminu obiskovalo 94 učencev (vse oddelke skupaj 171 učencev), obenem pa so imeli vrtec, gimnazija, glasbena in osnovna šola (OŠ) v ŠC sprva skupni tajništvo in računovodstvo, je še nekako šlo. Kasneje sta iz te skupnosti zaradi finančnih težav najprej izstopila vrtec in gimnazija, nato pa še GŠ – od 1. januarja 1993 tako GŠ, gimnazijo in OŠ združuje le skupna stavba.

Kot je pojasnil svetovalec za družbene dejavnosti na Občini Tolmin **Rafael Šuligoj**, so omenjeno investicijo leta 1999 prijavili na razpis ***Ministrstva za šolstvo in šport*** (MŠŠ). GŠ Tolmin je bila takrat uvrščena med prednostne investicije, ki bodo v obsegu 40 odstotkov sofinancirane iz državnega proračuna. MŠŠ je glede na obseg dejavnosti tolminske GŠ ugotovilo, da bi ta v skladu z veljavnimi normativi potrebovala 900 m² prostorov. *"Danes GŠ Tolmin obiskuje 370 učencev v tolminski, kobariški in bovški občini, od tega imamo v Tolminu 195 učencev. Na šoli 32 učiteljev poučuje sedemnajst različnih instrumentov in petje. Poleg pihalnega orkestra in big banda pa v naših prostorih deluje še več komornih skupin, ki jih sestavljajo naši učenci, zato je prostorska stiska res velika,"* je razložila ravnateljica GŠ Tolmin **Slavica Mlakar** in nadaljevala: *"Kot da zaradi tega ne bi imeli dovolj težav pri rednem delu, se mora prav dejavnost GŠ prilagajati vsem izrednim dogodkom v ŠC. Od gimnazije in OŠ smo sicer pridobili pet učilnic – dve za celodnevno uporabo in tri za popoldansko – vendar nekateri problemi ostajajo. Učitelji delajo v dveh izmenah do poznih večernih ur, nekateri poučujejo tudi ob sobotah, med maturo pa smo prisiljeni sobotni pouk prenesti celo na nedeljo. Enkrat mesečno se moramo umakniti iz gimnazijskih učilnic zaradi pogovornih ur, šola pa je tudi brez zbornice, knjižnice in garderobe."*

Po besedah ravnateljice Mlakarjeve so pri iskanju najboljše rešitve zbrali več predlogov. Največ pozornosti so namenili presoji štirih različic oziroma v njihovih okvirih prostorsko pridobitev, stroške investicije, trajnost rešitve, dostopnost za učence in učitelje ter morebitno pridobitev za kraj. Med investicijskimi variantami so se tako znašle:

Utrinki

CERTIFIKAT KAKOVOSTI ZA OŠ MOST NA SOČI

Most na Soči – Komisija ***Slovenskega inštituta za kakovost in meroslovje*** (SIQ) je 23. oktobra sklenila, da ***Osnovni šoli*** (OŠ) ***Dušana Muniha Most na Soči*** podeli certifikat po zahtevah modela *Kakovost za prihodnost vzgoje in izobraževanja* (KzP). Model KzP so strokovnjaki razvili tako, da so standard ISO 9001 v gospodarstvu prilagodili šolstvu, pridobljen certifikat mostarske šole pa se nanaša na njen vzpostavljen in ustrezno vzdrževan sistem vodenja.

Tovrstne certifikate je komisija za certificiranje sistemov vodenja pri SIQ prvič podeljevala v lanskem šolskem letu, s tem pilotnim projektom pa so začeli pred dvema letoma. Takrat se je vanj vključilo petnajst zavodov, med njimi tudi OŠ Most na Soči. Sedaj je osma izobraževalna ustanova v Sloveniji in edina na Primorskem, ki se ponaša s to listino, vezano tako na centralno šolo kot njene tri podružnice in vrtec.

Ravnatelj šole **Branko Loncner** je te pridobitve seveda vesel. Tako bodo vsi zaposleni iz leta v leto imeli obvezo za nenehno izboljševanje svojega delovanja, kot je določeno v šolskem poslovniku. Dokument, na

osnovi katerega so pridobili certifikat, je namreč obvezujoč in po Loncnerjevih besedah *"seznanja z delom in življenjem v zavodu ter tako v šoli vzpostavlja nekakšen notranji red in preglednost delovanja, ki sta pogoj za mirno in ustvarjalno delo. Določa naše delovanje, čemu je zavezano vodstvo, vizijo in vrednote ter kako na osnovi naših ciljev vse to vključimo v letni delovni načrt"*.

Zavod sme uporabljati Certifikacijski znak KzP in zastavo KzP, le dokler ima veljaven certifikat. To pomeni, da mora z rednimi presojami dokazovati izpolnjevanje zahtev omenje- ▶

- umestitev GŠ kot zaključene enote v obstoječem ŠC, in sicer z izhodom proti dijaškemu domu;
- prizidek ob južnem delu stavbe ŠC na zemljišču v bližini dijaškega doma;
- selitev v stavbo policije na Trgu 1. maja;
- adaptacija dvorane nekdanjega Doma Jugoslovanske ljudske armade (JLA) z novogradnjo učilnic.

Po presoji se je leta 2003 kot najbolj smiselna izkazala zadnja različica, ki je po izračunih strokovnjakov za 1,8-krat cenejša od pridobitve prostorov za GŠ v tolminskem ŠC, zato jo je takrat podprl tudi ***Občinski svet Občine Tolmin***. Naslednje leto je občina z goriškim podjetjem ***Projekt*** sklenila pogodbo o projektiranju GŠ Tolmin, MŠŠ je potrdilo njihovo idejno zasnovo in septembra 2005 izdalo sklep o sofinanciranju investicije v vrednosti 101 milijon nekdanjih tolarjev.

Začetek gradnje je bil sprva predviden za leto 2006, vendar se je zataknilo pri lastništvu stavbe nekdanjega Doma JLA, o čemer smo poročali tudi v *EPIcentru*. Naj spomnimo, da je Občina Tolmin že januarja 1999 na ***Ministrstvo za obrambo*** (MO) dala vlogo za brezplačni prenos lastništva stavbe nekdanjega Doma JLA, s čimer se pristojni na MO niso strinjali. Po pojasnilih Rafaela Šuligoja *"je dala Občina Tolmin do leta 2005 več pobud za menjavo premoženja, s katero bi pridobila lastništvo nad nekdanjim Domom JLA – v zameno za del občinskih stavb nekdanjega **Centra za izobraževanje in usposabljanje Tolmin**, ki ga **Varstveno-delovni center Tolmin** kot državni zavod na podlagi najemne pogodbe rabi za svojo dejavnost"*. Pobuda o menjavi premoženja je bila s precejšnjo podporo treh posoških poslancev sprejeta šele v začetku leta 2006, menjalna pogodba pa nazadnje sklenjena avgusta letos. Na tej osnovi je septembra občina pridobila še gradbeno dovoljenje, MŠŠ pa bo moralo izdati nov sklep o sofinanciranju investicije, saj tisti izpred dveh let ni bil realiziran. *"Ocenjujemo, da znaša investicijska vrednost GŠ približno 1,7 milijona evrov,"* je še povedal Šuligoj.

ZARADI VELIKE PROSTORSKE STISKE GLASBENE ŠOLE** se pouk odvija tudi v tehnični učilnici OŠ.* ***Foto: Špela Kranjc

In ko je že kazalo, da so večletna prizadevanja nazadnje le pripeljala do otipljivih rezultatov, je v odločitev Občine podvomil ***Svet Krajevne skupnosti*** (KS) ***Tolmin***, ki mu zadnje leto predseduje **Radovan Lipuščček**. Potem ko je Svet KS Tolmin na svoji peti seji 27. februarja letos sprejel sklep, *"naj občinski svet še enkrat dobro premisli lokacijo novogradnje glasbene šole v centru Tolmina ob sedanji stavbi Grada"*, je njegov predsednik Lipušček ta poziv tolminskim občinskim svetnikom in uradu tolminskega župana posredoval 2. oktobra letos. Svetniki tolminske KS so se na isti seji strinjali, da se morajo zaradi trenutne prostorske stiske pogoji delovanja GŠ Tolmin izboljšati, vendar naj bi veliko krajanov nasprotovalo njeni gradnji v podaljšku nekdanjega Doma JLA. Sprejeli so tudi mnenje, *"naj se naredi ustrezen prizidek k sedanjemu ŠC na mestu, kjer je GŠ danes"*.

Lipušček je daljše besedilo, v katerem navaja argumente proti tej investicijski različici, poslal tudi na naše uredništvo. Kmalu za tem smo od ravnateljice GŠ Slavice Mlakar dobili *Odgovor na stališče Sveta KS Tolmin o načrtovani gradnji GŠ*. Povedala je še, da jo je poteza predsednika Sveta KS Tolmin razočarala, saj je za te dvome zvedela šele potem, ko ji je prej omenjeni sklep posredoval eden od občinskih svetnikov. *"Pri iskanju lokacijskih variant za gradnjo GŠ je vseskozi sodelovala tudi KS Tolmin, ki je v sklopu obširne razprave leta 2003 soglašala tudi z izbrano lokacijo – lokacijo Doma JLA,"* je še zapisala Mlakarjeva.

Izbrana investicijska različica je po Lipuščkovih besedah *"z vidika urejanja prostora v KS – zlasti v mestu Tolmin – neprimerna"* zaradi:

- oddaljenosti lokacije od prostorov ŠC;
- povečanega prometa vozil in pešcev prek glavne magistralne ceste in skozi glavno križišče z otroki in mladimi, ki bodo obiskovali GŠ;
- premalo prostora za povečan mirujoči promet (parkirišča) na načrtovani lokaciji;
- Tolmin bo izgubil eno od sicer manj urejenih zelenic sredi mesta;
- neizkoriščenih možnosti sedanjega

Utrinki

▶ nega modela. Vodja projekta na mostarski OŠ **Anja Kragelj** je pojasnila, da se certifikat podeljuje za eno leto, po izteku tega obdobja pa sta zopet potrebni najprej notranja in nato še zunanja presoja opredeljenih ciljev. *"Vodstvo zavoda se preverja vsako leto, v treh letih pa se preveri tudi sistem zavoda v celoti."* Stanje v praksi se mora takrat skladati z zapisanim v poslovniku.

Projekt Kakovost za prihodnost vzgoje in izobraževanja je v zavodu vodil tim za kakovost, sestavljen iz osmih članov zavoda (med njimi so štiri notranje presojevalke), dveh predstavnikov staršev, predstavnika ***Krajevne skupnosti Most na Soči*** in predstavnika ***Občine Tolmin***. Člani tima so usmerjali delo vseh zaposlenih, tako da je certifikat rezultat dveletnega dela delavcev zavoda.

Špela Kranjc

DNEVE KULTURNE DEDIŠČINE V PLEČNIKOVEM LETU OBELEŽILI TUDI V POSOČJU

Tolmin, Ponikve – Dnevi evropske kulturne dediščine, ki so jih odprli 22. septembra v Ljubljani, so bili letos posvečeni spominu na slovenskega in evropskega arhitekta **Jožeta Plečnika** ter na njegova velika arhitekturna in urbanistična dela, s katerimi je zaznamoval Evropo v osrednji liniji Ljubljana–Dunaj–Praga v izvirnem in prepoznavnem arhitekturnem slogu; beležimo namreč 50-letnico njegove smrti. Dan pred tem so v ***Tolminskem muzeju*** pripravili predavanje direktorja arhitekturnega muzeja **Petra Krečiča**. V predavanju z naslovom *Jože Plečnik – moderni klasik* se je kot natančen poznavalec obširno dotaknil njegovih mojstrovin od najzgodnejših do zrelih del, ki niso dale posebnega pečata le slovenski prestolnici, temveč tudi češki in avstrijski. Spregovoril je tudi o delih iz časa po drugi svetovni vojni, ko se je Plečnik ukvarjal večinoma le še z opremljanjem cerkva in obnovo nekaterih poškodovanih stavb, kot je bila tudi obnova cerkve na Ponikvah.

Predavanje o arhitektu Jožetu Plečniku je 11. oktobra organizirala tudi ***Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin***. Največje mojstrovine slovenskega arhitekta je predstavil **Damjan Prelovšek**, direktor Direktorata za kulturno dediščino. V sklopu Dni evropske kulturne dediščine pa so pripravili priložnostno razstavo o Plečniku.

23. septembra je prav tako v sklopu Dni kulturne dediščine ob edini

NAGOVOR DUHOVNIKA** JANEZA LAPANJE na odprtju razstave o zadnji obnovi cerkve Marijinega obiskanja na Ponikvah.* ***Foto: Karlo Laharnar

MEDICUS PARTNER – vaš partner v zdravju in lepoti

TRGOVINA

V trgovini vam nudimo **vse vrste medicinskih pripomočkov**. Veliko je povpraševanja po opornicah, ki se uporabljajo pri zdravljenju zvinov in drugih poškodb, v zimskem času pa vam priporočamo **grelne opore**. Prodajni hit so opore z vgrajenimi keramičnimi vlakni, služijo pa predvsem pri kroničnih obolenjih sklepov ter bolečinah v zatilju in hrbtenici. Ker sprejemajo našo toploto in jo nato vračajo telesu, zmanjšujejo bolečino in pospešujejo celjenje po poškodbah. Ponujamo vam tudi spodnje perilo iz istih materialov, ki učinkovito zadržuje toploto, zato je primerno za zimske športe in za vse, ki jih rado zebe.

Veliko ljudi ima različne **težave z nogami**, kar ni nujno posledica poškodb, ampak tudi drugih dejavnikov. Pri krčnih žilah vam zato svetujemo ustrezne nogavice. Bolečine v hrbtenici in nogah so lahko posledica nepravilne obutve, zato smo se odločili, da vam v sodelovanju z izdelovalci **ortopedske obutve** ponudimo njihove kakovostne izdelke. Ti so primerni za diabetike, revmatike in vse tiste, ki potrebujejo prilagojeno obutev. Omenjeni izdelovalci čevlje izdelajo tudi po meri, meritve pa opravijo po predhodnem naročilu kar v naši trgovini. Na voljo so tudi razbremenilni ortopedski vložki, standardni ortopedski vložki, vložki z vgrajenimi magneti ali vložki, ki so izdelani po opravljenem odtisu stopala, kar prav tako opravimo v naši trgovini.

Velik del naše ponudbe zajemajo **pripomočki,**

V podjetju **Medicus Partner** opravljamo zdravstvene storitve splošne medicine, ultrazvočno in ginekološke diagnostike ter zobozdravstvene in kozmetične storitve. Zaposlujemo več medicinskih sester in zdravnikov. V tem prostoru smo prisotni že 15 let. Sedež podjetja je v Kobaridu, v središču Tolmina pa sta tudi trgovina z medicinskimi pripomočki in kozmetiko ter kozmetični salon.

Foto: Dermalogica

Foto: Matej Michelizza

A VI PA ŠE VEDNO TAKO?

LASER

TRAJNO ODSTRANJEVANJE DLAK. PRIHRANITE SI ČAS, DENAR IN BOLEČINE, TER SE ZNEBITE ODVEČNIH DLAK ZA VEDNO!

STROKOVNO – HITRO – UČINKOVITO
in manj boleče do gladke in lepe kože z **najnovejšim medicinskim diodnim laserjem LIGHTSheer®-Lumenis Inc. USA**. Ta laser trenutno predstavlja vrhunec tehnologije in je v svetu prva in najboljša izbira strokovnjakov s področja laserske epilacije.

V TOREK, 4. DECEMBRA 2007, OB 17. URI Vas vabimo na **predstavitev postopka laserskega odstranjevanja dlak in novega laserja**. Izvedeli boste vse, kar morate in želite vedeti o laserski epilaciji. Predstavitev bo potekala v prostorih kozmetičnega salona **MEDICUS PARTNER v Tolminu.**

Vsem udeleženkam/cem bomo podarili **darilni bon** in **izžrebali dodatne tri privlačne nagrade**!

Predstavitev bo vodila višja medicinska sestra in mojstrica kozmetične nege **Polona Mozetič**. Je pionirka laserske epilacije na Primorskem in v Sloveniji in ima na tem področju ogromno znanja, izkušenj in zadovoljnih strank, saj jo izvaja že deseto leto.

MOŽEN NAKUP DARILNIH BONOV ZA OBDARITEV SVOJIH NAJBLIŽJIH

ki jih potrebujemo za domačo nego otrok, bolnikov in starostnikov. Imamo veliko ponudbo izdelkov za bolnike z inkontinenco (nehotenim uhajanjem urina), nepremočljivih podlog za postelje, sodobnih oblog za oskrbo ran ... Veliko teh pripomočkov izdajamo tudi na zdravniško naročilnico. Nega starostnika ali bolnika na domu je za svojce velikokrat nepričakovana in stresna. Medicinske sestre, zaposlene v naši trgovini, vam bodo s svojimi strokovnimi in praktičnimi nasveti pri tem pomagale po svojih močeh.

KOZMETIČNI SALON

Kozmetični salon se nahaja na istem mestu kot trgovina. Imamo **solarij**, opravljamo **veliko kozmetičnih storitev**, izvajamo različne **masaže** in **pedikuro**. Novost je **lasersko odstranjevanje moteče poraščenosti**.

Za obrazno nego in postopke **zmanjševanja znakov staranja** uporabljamo profesionalni sistem *Dermalogica*. To je edinstven in vrhunski negovalni sistem, ki združuje napredne kozmetološke postopke in najnovejša dognanja v znanosti o negovalnih sestavinah. Vsak strokovnjak s področja kozmetologije, ki uporablja Dermalogico, je za izvajajanje tretmajev in strokovno svetovanje posebej usposobljen.

Poleg nege obraza strankam ponujamo tudi pedikuro, solarij in tretmaje za telo. Z epilacijo odstranjujemo neželeno poraščenost na obrazu, na drugih delih telesa izvajamo voskanje, narašča pa tudi povpraševanje po »brazilski« depilaciji. Strankam so na voljo tudi **proticelulitni tretmaji**, od klasične limfne drenaže do novejših postopkov s podtlakom, tako imenovane endoderme. Tretmaje kombiniramo s

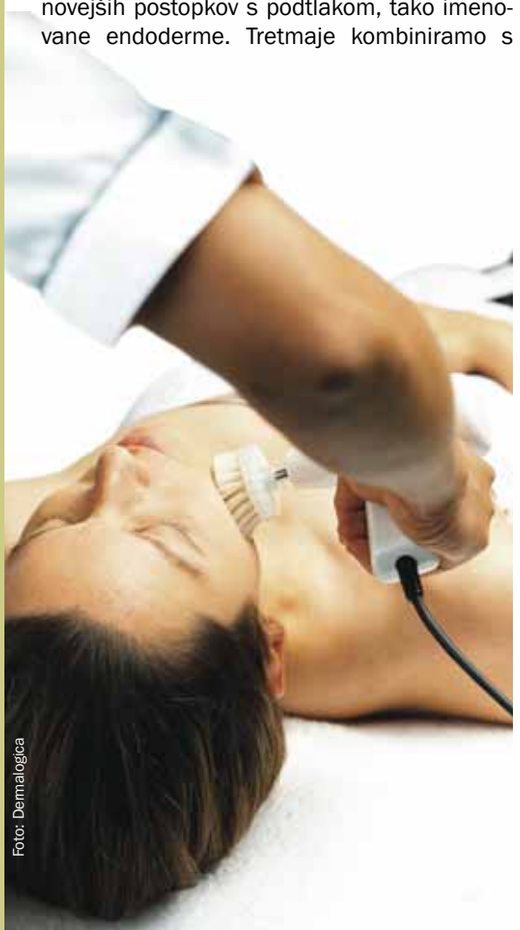

Foto: Dermalogica

Foto: Dermalogica

preparati, ki odpravljajo odvečne centimetre na vašem telesu.

Sodoben način življenja zahteva tudi vedno bolj urejenega človeka. Preparate, ki jih pri delu uporabljamo, skrbno izbiramo. Svoje stranke razvajamo z **naravnimi** izdelki, ki ne vsebujejo mineralnih olj, barvil in umetnih konzervansov ter niso preizkušeni na živalih.

Zavedamo se, da je za zdravo kožo zelo pomembna tudi redna domača nega. Strankam **svetujemo** smiselne kombinacije kozmetičnih preparatov, ki vsebujejo naravne sestavine in s tem podpirajo in spodbujajo naravne procese v koži. Tako s kar najmanjšim številom preparatov dosegamo hitre in vidne rezultate. Na naših prodajnih policah najdete poznane naravne blagovne znamke, kot so ***Dermalogica®***, ***Dr. Hauschka®*** in ***Mirra Lux®***.

Zavedamo se, da je danes na voljo veliko izdelkov, ki obljubljajo čudeže. Saj ne, da ne bi v čudeže verjeli! Čudež se skriva v vsaki celici našega telesa, ki bo prepoznala zdrave in naravne snovi in nam to vračala v obliki sijoče polti, obilice energije in zdrave samopodobe.

V Medicus Partnerju v Tolminu bomo skupaj z vami in za vas poiskali pravo rešitev ter z izbranimi izdelki, storitvijo ali nasvetom naredili vaš dan lepši.

KOZMETIČNI SALON – TRGOVINA

Gregorčičeva 2b, Tolmin
Tel: 05 38-11-292

MEDICUS PARTNER d.o.o.
Medicus partner d.o.o., Trg svobode 3a, 5222 Kobarid

promocijsko sporočilo

ŽIVLJENJSKA MOČ NARAVE, UJETA V BALZAMIH

Znanstveniki laboratorija molekularne kozmetologije MIRRA so razvili **edinstvene rešitve za nego kože**, **aktiviranje naravnih funkcij človekovega organizma**, **zaviranje procesa staranja** in **premagovanje utrujenosti**. Kot alternativo tradicionalnim zdravilom so izdelali naravne terapevtske preparate, izdelke za nego kože in biološka aktivna dopolnila k prehrani. Izdelki so polni nežnih, a zelo učinkovitih **izvlečkov zdravilnih rastlin** s skrbno izbranim naravnim vonjem. Pripravljeni so po posebnih patentiranih postopkih, ki ohranjajo življenjske moči naravnih substanc in njihovo visoko učinkovitost. Delci kremnih emulzij so 500-krat manjši od kožnih celic, zato z lahkoto pronicajo v globoke plasti kože in tkiva. Mirrini izdelki se medsebojno dopolnjujejo in z ustrezno kombinacijo povečujemo njihovo moč delovanja.

Družba **Požinel d.o.o.** že vrsto let uspešno sodeluje z Medicus partnerjem. Zadovoljni uporabnice in uporabniki se z užitkom predajajo blagodejnim učinkom njihovih masaž, podprtih z uporabo naravnih masažnih olj. Na naše prodajne police pa so pripeljali tudi kolekcijo priznanih terapevtskih preparatov **Mirra Lux**. Ti so nastali kot plod dragocenih izkušenj in izjemnih znanj ruskih znanstvenikov, ki so dolga leta razvijali naravne izdelke za pomoč ljudem, delujočim v izjemnih okoliščinah, kot so na primer astronavti. Izdelke lahko kupite v Medicus partnerju v Tolminu ali jih naročite pri podjetju Požinel d.o.o. na gsm številki: 051-413-339.

Sodoben način življenja nam prinaša vse več stresnih situacij, hkrati pa od nas zahteva urejenost ter dobro telesno stanje in počutje. Zato je zelo pomembno, da skrbno izbiramo pripravke za nego telesa in cenimo dragocene naravne sestavine. Iz Mirrine široke palete naravnih izdelkov vam tokrat **predstavljamo dva za celovito nego nog**, saj jih moramo prav tako skrbno negovati, kot negujemo obraz.

Po sproščujoči kopeli si na osušena stopala in v kožo meč vtremo kremo UNIVERSUM. Celo stopalo, vključno s prsti, temeljito zmasiramo. V kremi UNIVERSUM je združena **celostna nega stopal**, saj *zmanjšuje prekomerno potenje nog, odpravlja neprijeten vonj, mehča poroženelo kožo na petah, pospešuje celjenje popokane kože* ter *osvežuje* in *pomirja kožo*. Učinkovito *odpravlja občutek težkih nog* in *bolečine utrujenih nog*. Aktivne naravne sestavine, in sicer klorofilno-karotenska pasta iz iglic, izvleček iz črne detelje in sibirske jelke, salicilna kislina, vinski kis iz moldaviskih vinogradov ter eterično olje prave sivke, imajo močne baktericidne in protiglivične učinke. Kaolin pa adsorbira toksine, škodljive metabolite in produkte vnetnih procesov.

Bolečine utrujenih nog lahko zmanjšamo tudi z REVENTONOM – transdermalnim balzamom proti krčnim žilam, ki ga nanesemo na vlažno in čisto kožo. Bogata kompozicija kar enajstih naravnih aktivnih sestavin (olje iz jojobe, pegastega badlja in sezama, izvlečki navadnega rmana in golostebelnega sladkega korena ter eterična olja navadnega šipka, nageljnovih žbic, limone, čajevca, mire, škrlatne monarde ter vitamina E in beta-karotena) *preprečuje nastanek krčnih žil, odpravlja otekline* in *vidne žilne mrežice* po nogah. *Pomirja* in *odpravlja bolečine pri vnetju žil, zvišuje prožnost* in *čvrstost žilnih sten* ter *optimalizira krvno mikrocirkulacijo*.

Redna in skrbna vsakodnevna nega nog z izdelkoma REVENTON in UNIVERSUM vam bo prinesla **lahkotnost gibanja ter svež in zdrav videz nog**, s tem pa tudi najpomembnejše – dobro počutje.

Foto: Mirra

promocijsko sporočilo

MASAŽA – so trenutki, ki jih podarite sebi

Masaža je nakazana pot do sproščenosti in uglašenosti, ko užijemo radost, ko telo svobodno diha, miruje ali se premika. Vzemimo si čas, da znova vzpostavimo ravnovesje telesa in ponovno odkrijemo plemenito umetnost dotika. To je govorica, ki je skupna vsem, uporabljamo pa jo lahko za zdravljenje in tolažbo, za odpravljanje bolečin ali lajšanje vsakodnevne napetosti.

Foto: Mirra

Svojim najdražjim domačim ali prijateljem lahko pri nas kupite bon in jih tako razveselite ob osebnih ali božično-novoletnih praznikih.

V Tolminu in na Vrhniki

- vas sprejmemo prijazno in brez hitenja;
- masažo izvedemo umirjeno, zbrano in strokovno ter upoštevamo mnenja strank;
- po razgovoru z vami in po intuitivnem načinu masažo prilagodimo vsaki stranki posebej, glede na njene želje in težave;
- uporabljamo ročno masažo s kombiniranimi prijemi različnih tehnik, kar vas sprosti in lajša bolečine, ki so posledica vsakodnevnih prekomernih obremenitev;
- uporabljamo tudi pretok energije;
- učinke masaž povečamo z uporabo naravnih krem in olj Mirra Lux. Kreme so pripravljene iz bogatih izvlečkov rastlin in vitaminov A, C, E in F ter imajo blagodejne sprostitvene, blažilne, krepilne, poživljajoče, pa tudi številne druge učinke.

051 413 339

Vabljeni v kozmetični salon Medicus partner v Tolminu in v masažni salon Zarja na Vrhniki, Vrtnarija 3.

Požinel d.o.o., Godovič 26, 5275 Godovič

ŠC, kjer bo zaradi manjšega števila šoloobveznih otrok in tudi dijakov prostorov v kratkem še preveč;
- možnosti stavbe ŠC, ki je bila pred tridesetimi leti grajena tako, da bi se jo lahko z minimalnimi stroški preuredilo tudi za namene GŠ;
- necelovitega razmišljanja o kakovostnih prostorskih rešitvah neustrezno zasedenih površin in objektov v mestu. Z menjavami stavb in s preureditvami bi lahko GŠ namestili v stavbo sedanje policijske postaje, Tolmin pa bi s tem pridobil več kakovosti:
- na prostoru za sedanjo policijsko postajo bi lahko uredili prepotrebne površine za mirujoči promet stanovalcev na območju Trga 1. maja in za uporabnike GŠ;
- Trg 1. maja bi revitalizirali z dejavnostmi, ki bi služile turistični ponudbi Tolmina in v katere bi se glasbena dejavnost lepo vklopila tudi z možnostjo koncertov na prostem;
- potrebo po koncertni dvorani GŠ bi lahko začasno reševali z uporabo novih dvoran v stavbi KS v Rutarjevi ulici ali z novogradnjo za stavbo sedanje policijske postaje.

V svojem odgovoru na sklep Sveta KS Tolmin Mlakarjeva te argumente zavrača. *"Varianta selitve GŠ Tolmin v stavbo policije na Trgu 1. maja se je izkazala kot nesprejemljiva iz več razlogov. Občina bi morala zagotoviti novo policijsko postajo, kar bi zanjo pomenilo dodaten strošek. Poleg tega policijska stavba nima dvorane, ki je pogoj za delovanje glasbene šole. Predlogi, da bi koristili dvorani v Rutarjevi ulici, niso sprejemljivi zaradi oddaljenosti stavbe KS in neprimernosti dvorane za koncertiranje. Vprašanje je še, kakšen bi bil odziv med stanovalci, saj se ta stavba nahaja v stanovanjskem okolju, za katerega bi bila dejavnost GŠ lahko moteča."*

Z ADAPTACIJO NEKDANJEGA DOMA JLA** bi Tolmin pridobil tudi koncertno dvorano, ki je sedaj nima.* ***Foto: arhiv Glasbene šole Tolmin

Nadalje navaja, da je adaptacija dvorane nekdanjega Doma JLA z novogradnjo učilnic najboljša rešitev v danih prostorskih pogojih, ki jih ponuja mesto Tolmin. *"Glasbena šola bo po skoraj 60 letih delovanja prvič dobila namensko zgrajene in tudi akustično izolirane učilnice. Različica pomeni ustrezen standard za vse programe, ki se trenutno na glasbeni šoli izvajajo, dopušča pa tudi nadaljnji razvoj. Ustrezna dvorana bo neposredno ob GŠ, kar pomeni, da bodo naši učenci lahko nastopali v primernem prostoru, ne da bi jih drugi motili, kot se dogaja sedaj na koncertih v večnamenskem prostoru ŠC."*

Prav tako po njenih besedah ne zdrži zadržek, da se bodo učenci zaradi oddaljenosti od ŠC pouka udeleževali težje kot sedaj, ko naj bi k pouku na GŠ prihajali brez spremstva staršev. Z letošnjim šolskim letom namreč po odredbi ravnatelja OŠ učenci prvega in drugega razreda tudi znotraj stavbe ne smejo več samostojno prihajati k pouku na GŠ, obenem pa se večina učencev na GŠ vrača od doma, saj pouk tu poteka od popoldanskih do poznih večernih ur. Nič manj pomembno se Mlakarjevi ne zdi, da bo kraj z adaptacijo dobil koncertno dvorano, ki je doslej ni imel. Za primerne namene jo bodo seveda lahko uporabljali tudi drugi.

Za mnenje o zadnjih dogodkih smo prosili tudi župana Občine Tolmin **Uroša Brežana**: *"Za investicijo v novo glasbeno šolo se je odločil že občinski svet v prejšnji sestavi, prav tako je investicijo na predvideni lokaciji nekdanjega Doma JLA potrdil tudi občinski svet ob sprejemanju letošnjega proračuna. Glavna ovira, da se gradnja še ni začela, je bilo lastništvo omenjene stavbe, kar pa smo v letošnjem letu končno preskočili."*

"Vsa investicijska dokumentacija za adaptacijo dvorane nekdanjega doma JLA in novogradnjo učilnic je končana. ***Upravna enota Tolmin*** *je 26. septembra letos izdala gradbeno dovoljenje in povsem realno je, da bi se lahko težko pričakovana gradnja GŠ začela v naslednjem letu. Močno upam, da se bo to zares zgodilo,"* je zaključila Mlakarjeva. Da so na dobri poti k realizaciji projekta, je potrdil tudi župan Brežan: *"Glede na to, da so bile dosedanje odločitve o novi GŠ v občinskem svetu vedno sprejete brez nasprotovanja, verjamem, da bomo z gradnjo lahko pričeli v letu 2008. Nenazadnje je GŠ Tolmin edina šola v občini, v kateri se število učencev vsako leto povečuje."*

Špela Kranjc

Utrinki

Plečnikovi cerkvici na Primorskem potekalo slovesno odprtje v celoti obnovljene razstave o zadnji obnovi cerkve Marijinega obiskanja na Ponikvah, ki je pod vodstvom arhitekta Plečnika potekala v letih 1952–1958. Pobudo za obnovo razstave je podalo ***Turistično društvo*** TD ***Šentviška planota***, ki je v letošnjem poletju organiziralo tudi dobro obiskana nedeljska brezplačna vodstva po cerkvi. Avtorica razstave, etnologinja in kustosinja Tolminskega muzeja **Karla Kofol,** je v stalno razstavo cerkve vključila sakralne predmete, načrte in detajle za obnovo cerkve, korespondenco med župnikom **Janezom Lapanjem** in Plečnikom ter fotografije, ki jih še hranijo domačini. Slovesnost je posebej popestrila prisotnost nekdanjih duhovnikov, ki so služboval na Ponikvah, še posebej danes 83-letnega glavnega pobudnika za obnovo cerkve, župnika Janeza Lapanja, ki si je že takoj po nastopu svoje prve službe zadal zahtevno nalogo – začel in izvršil je obnovo porušene cerkvice v povojnem času, ki obnovi sakralnih objektov sicer ni bil naklonjen. Danes v Goriških Brdih živeči duhovnik je navzoče presenetil z iskrivim in natančnim spominom, s katerim je opisal razmere in težave ob obnovi cerkve.

Razstavo je odprl poznavalec in avtor knjig o Plečniku Damjan Prelovšek z Zavoda za varstvo kulturne dediščine. Odprtje prenovljene razstave je dopolnil še spremljajoči extempore na temo Plečnik, ki je na Ponikvah potekal že ves nedeljski dopoldan v izvedbi ***Društva slikarjev amaterjev Tolmin***.

Špela Mrak in **Mateja Kutin**

DNEVA ODPRTIH VRAT V DOMU UPOKOJENCEV PODBRDO

Petrovo Brdo, Tolmin – ***Skupnost socialnih zavodov Slovenije***, kamor je vključen tudi ***Dom upokojencev Podbrdo***, praznuje v letu 2007 štirideseto obletnico delovanja. Letošnje leto je razglašeno tudi za *Mednarodno leto enakih možnosti in boja proti diskriminaciji starejših*. V ta namen smo v začetku oktobra v posebni enoti Petrovo Brdo organizirali Dan odprtih vrat. Srečanje je bilo namenjeno vsem svojcem naših stanovalcev in drugim obiskovalcem, ki so se želeli seznaniti z življenjem in delom v našem domu. Pripravili smo razstavo izdelkov, ki jih stanovalci izdelujejo v delovni terapiji.

Obiskovalci so si lahko ogledali lutkovno predstavo z naslovom *Zgodba za upokojence*. Ob tej priložnosti smo v dom povabili psihiatrinjo **Marinko Rudolf** iz Psihiatrične bol- ▶

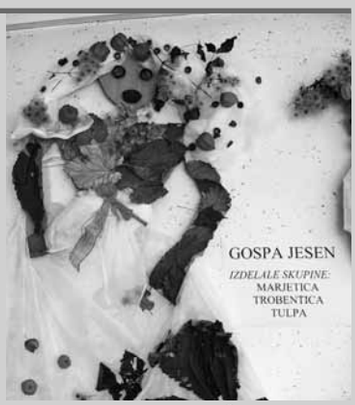

SKUPINE ZA SAMOPOMOČ TULPA, MARJETICA IN TROBENTICA**, ki delujejo v domu upokojencev, so na skupnem srečanju ob dnevu odprtih vrat v Tolminu ustvarjale gospo Jesen iz jesenskih plodov.* ***Foto: arhiv Doma upokojencev Tolmin

Pravilo 5: Izmenjujmo znanje

Internet je kot sredstvo dvosmerne komunikacije s številnimi uporabniki velika zbirka znanja. S svojimi vprašanji, razmišljanji, komentarji in védenjem lahko k tej zbirki prispevamo tudi sami in tako svoje znanje delimo z drugimi.

Ne bojte se deliti znanja

Na forumih uporabniki velikokrat sprašujejo o stvareh, s katerimi se ukvarjate oziroma o njih veste veliko. Ponudite svoje znanje in pomagajte z odgovori tistim, ki postavljajo vprašanja. Poleg tega internet uporablja veliko strokovnjakov, ki bi lahko odgovorili na vaše vprašanje, na katerega boste zato dobili kar veliko dobrih odgovorov ali pa vsaj napotkov, kje in kako lahko informacije poiščete. Če na svoje vprašanje dobite več zasebnih sporočil z odgovorom na temo, ki bi lahko bila zanimiva tudi za ostale, naredite povzetek odgovorov in ga objavite. S tem boste marsikomu skrajšali čas iskanja pomembnih informacij, vsi pa bodo imeli korist od znanja tistih, ki so se potrudili odgovoriti na vaše vprašanje. Velikokrat si tako na različnih forumih uporabniki svetujejo in izmenjujejo svoje izkušnje glede izbire študija, potovanj, prehrambenih navad, športa ...

Informacije o najrazličnejših tematikah lahko najdete tudi v Wikipediji, prosti enciklopediji, ki je na internetu objavljena v 25 različnih jezikih. Gre za enciklopedijo, ki jo skupaj pišejo bralci. Dodajajo članke, jih izboljšujejo, vse spremembe pa so zabeležene v zgodovini strani. Od marca 2002 je svoja besedila prispevalo kar 8.504 ljudi, vseh objavljenih besedil pa je 54.194. Nesmiselne prispevke in vandalizme uredniki strani hitro odstranijo, avtorje pa izženejo.

Potrudite se, da se boste izkazali v najboljši luči

Ker internet omogoča anonimnost, nas ostali uporabniki ne bodo ocenjevali po naši zunanjosti, temveč po našem načinu in kakovosti pisanja. Preden pošljete sporočilo, se zato prepričajte, da sta slovnica in pravopis čim bolj pravilna, da ne vsebuje kletvic in žaljivih besed in da ima vaše celotno sporočilo smisel. Poleg tega je dobro, da preverite podatke, o katerih pišete, saj napačna informacija lahko izzove spor med uporabniki, za to pa je seveda odgovoren avtor besedila. Kljub pravilni slovnici, črkovanju in pravim podatkom pa je besedilo lahko bralcem nerazumljivo. Ker svetovni splet za iskaje informacij obišče veliko ljudi, ki imajo različno izobrazbo in so različnih starosti, je pomembno, da vaše besedilo ni prezapleteno in da ne uporabljate preveč tujk, temveč da ostane jasno, logično in enostavno.

Mariša Bizjak

Viri:

- ***SHEA, Virginia**. (1994). Netetiquette. [Spletne strani – online]. Albion Books. [7. 2. 2007, 5:37]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.albion.com/netiquette/index.html*
- ***INVISIONFREE**. (2005). Netiquette ali Internetni bonton. [Spletne strani – online]. [7. 2. 2007, 6:31]. Dostopno na spletnem naslovu: http://s4.invisionfree.com/OKOLJE/ar/t78.htm*
- ***WIKIPEDIA**, prosta enciklopedija [30. 10. 2007]. Dostopno na spletnem naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Glavna_stran*

Utrinki

nice Idrija, ki nam je predavala o psihičnih spremembah v starosti.

Na Petrovem Brdu so nas poleg sorodnikov naših stanovalcev obiskali varovanci iz Varstveno delovnega centra Tolmin in upokojenci oz. stanovalci splošne enote doma Podbrdo.

Naslednji dan je potekal Dan odprtih vrat v enoti doma v Tolminu. V okviru tega praznovanja smo v tej enoti pripravili več dogodkov. Skupaj z ***Vrtcem Ilka Devetak Bignami*** iz Tolmina smo pripravili razstavo na temo Kako so nekoč živeli ter kaj so delali naši dedki in babice ter izdali šesto številko glasila *Jesen pod Kozlovim robom*, v katerem so objavljeni prispevki naših stanovalcev. Ravno tako smo tudi v Tolminu pripravili predavanje Psihične spremembe v starosti z isto predavateljico. Veseli nas, da so se predavanja udeležili tudi ljudje, ki še nimajo svojcev v Domu.

Skupine za samopomoč ***Tulpa***, ***Marjetica*** in ***Trobentica***, ki delujejo v Domu upokojencev Tolmin, so na skupnem srečanju ustvarjale gospo Jesen iz jesenskih plodov. Med delom so se posladkale z domačo marmelado in drugimi dobrotami, ki nam jih ponuja jesen.

Ob zaključku praznovanj smo pripravili še športne igre stanovalcev vseh treh enot: Tolmin, Podbrdo in Petrovo Brdo. Ekipe treh tekmovalcev so se pomerile v pikadu, balinanju in lupljenju jabolk. Najuspešnejša je bila ekipa iz Podbrda.

Z vsemi temi dejavnostmi smo želeli popestriti vsakdan naših stanovalcev in obenem pokazati, koliko veselja in energije je še v njih.

Strokovne delavke doma

Z IGRO DO PRVIH TURISTIČNIH KORAKOV

Metlika – V soboto, 13. oktobra, je v Metliki potekalo srečanje ob zaključku projekta *Turizem in vrtec* na temo Z igro do prvih turističnih korakov. V sodelovanju s ***Turistično zvezo Slovenije***, ***Skupnostjo vrtcev Slovenije*** in ***Občino Metlika*** je svečano prireditev pripravil ***metliški vrtec***. Na srečanju je svoje projekte predstavilo 59 vrtcev iz vse Slovenije.

TOLMINSKI VRTEC JE V METLIKI PREDSTAVIL ŠTIRI PROJEKTE: Pastirske igre na Tolminskem (na fotografiji), Sirarstvo na Tolminskem, Športi na Tolminskem in Življenje ob Soči. ***Foto: arhiv Vrtca Tolmin***

Vrtec Tolmin je predstavil štiri projekte: *Pastirske igre na Tolminskem*, *Sirarstvo na Tolminskem*, *Športi na Tolminskem* in *Življenje ob Soči*. Prejel je priznanje za uspešno sodelovanje v projektu *Turizem in vrtec v letu 2006/2007*.

Majda Maglica, ravnateljica vrtca

V VRTCU JIM NE BO DOLGČAS

Tolmin – V tri enote ***VVZ Ilke Devetak Bignami Tolmin*** je v letošnjem šolskem letu vpisanih 193 otrok, kar je dvanajst več kot lani. Kot nam je zagotovila ravnateljica **Majda Maglica**, bo dejavnost tolminskega vrtca tudi letos ravno toliko pestra.

Letni delovni načrt je po predhodni obravnavi vzgojiteljskega zbora in sveta staršev potrdil svet zavoda v drugi polovici septembra. V tolminskem vrtcu bodo nadaljevali z nekaterimi projekti, ki so jih začeli izvajati že v preteklih letih, saj so se izkazali za dobre. Tako bodo nadaljevali projekt *Z gibanjem oblikujemo svoj življenjski stil*. Čeprav se je del projekta, katerega izvedbo sta omogočila ***Evropski socialni sklad EU*** in ***Ministrstvo za šolstvo in šport RS***, z 31. avgustom zaključil, otroci in njihove vzgojiteljice z nekaterimi koristnimi navadami nadaljujejo. Ob koncu projekta so v 400 izvodih izdali tudi publikacijo o njegovem poteku. V lanskem letu kulture so otroci in njihovi starši lepo sprejeli projekt *Malček bralček*, ki je bil povezan z obiskovanjem knjižnice, branjem in risanjem na to temo.

Še vedno so vključeni v državni projekt *Turizem in vrtec* s temo Z igro do prvih turističnih korakov, v katerem so po besedah Majde Maglica tesno sodelovali s ***Turistično zvezo Gornjega Posočja*** (TZGP). *Ekošola – ekovrtec* je državni projekt, v okviru katerega se v vrtcu posvečajo ekološkemu delovanju. Kot je povedala Maglica, imajo svoje zabojnike za ločevanje odpadkov, katerih odvoz morajo plačevati sami. Ker so se občinski svetniki strinjali, da se izobraževalne ustanove oprosti teh prispevkov, je svojo pomoč obljubil tudi župan. V sodelovanju s ***FIT Slovenija*** bo še naprej potekalo izobraževanje za zaposlene v vrtcu in otroke, in sicer v okviru projekta *Svet gibanja – svet veselja*. Že enajsto leto zapored izvajajo projekt *Vadba za dojenčke*, ki letos poteka v dveh skupinah. Obenem so letos vključeni tudi v *Mreže učečih se šol 2*, ki jih vodi in koordinira ***Šola za ravnatelje***, letošnja tema pa je celostni pristop k državljanski vzgoji. Projektna skupina štirih članic obiskuje delavnice na Brdu pri Kranju in nato sklicuje delovna srečanja vseh strokovnih delavk. V vrtcu veliko pozornosti namenjajo sodelovanju s starši in tudi letos bodo pripravili nekaj predavanj z delavnicami v okviru *Šole za starše*. Vsebino navadno določijo glede na anketo, ki jo izvedejo leto prej. Višina kotizacije je odvisna od števila udeležencev, Maglica pa z veseljem ugotavlja, da se jim pogosto pridružijo tudi starši otrok iz okoliških vrtcev.

Foto: Arhiv VVZ Ilke Devetak Bignami Tolmin

Ravnateljica vrtca Majda Maglica in tolminski župan **Uroš Brežan** sta septembra na posebno srečanje v vrtec povabila več kot 50 novorojenčkov iz občine Tolmin, ki so se rodili v letošnjem letu do avgusta, in njihovih staršev. Srečanja se je udeležila približno polovica otrok, rojene od avgusta do decembra pa bosta gostitelja povabila v začetku naslednjega leta.

Sicer pa v tolminskem vrtcu nadaljujejo z obliko krajšega programa, tako imenovanimi *Cicibanovimi uricami*. Letos jih obiskuje šestnajst otrok od dveh do štirih let in pol, ki se v igralnici Polžek srečujejo vsak četrtek od 16.30 do 18.30. Pomembna novost, ki so jo na pobudo nekaterih staršev v letošnjem šolskem letu uvedli v VVZ Ilke Devetak Bignami, je daljši delovni čas. Vrtec tako sedaj namesto do 16.15 obratuje do 17. ure, vendar se bo urnik morda med letom še spremenil.

Špela Kranjc

AKTIVNOSTI MOSTARSKEGA VRTCA, KI JE ZASIJAL V NOVI PODOBI

Most na Soči – Po 30 letih delovanja je ***Vrtec Most na Soči*** dobil novo podobo. Sodobna oprema posameznemu otroku omogoča možnost zadovoljevanja njegovih potreb in interesov. Z novim šolskim letom pa smo z veseljem dočakali prenovljeno zunanjo podobo vrtca, ki je oplemenitila tudi širšo okolico.

Zaposleni se zavedamo, da podoba vrtca ni odvisna samo od zunanjega in notranjega izgleda, pač pa je v veliki meri odvisna od ustvarjalnosti odraslih in otrok, ki živimo in delamo v njem. Naša najpomembnejša naloga je varnost, ljubezen do otrok in kakovost. V skladu s *Kurikulumom za vrtce* ustvarjamo možnosti za različne dejavnosti otrok, ki temeljijo na sodobnih pristopih v sodelovanju s starši in okoljem. Tako poleg standardnega izvajamo še obogatitveni program, popoldanske dodatne dejavnosti ter nadstandardni program. Pri realizaciji zastavljenih ciljev sodelujemo tudi z zunanjimi sodelavci, ki imajo znanja in izkušnje s področja predšolske vzgoje.

VRTEC MOST NA SOČI JE NOVO ŠOLSKO LETO PRIČAKAL V SVEŽIH BARVAH.

Že tretje šolsko leto izvajamo brezplačne igralne urice, namenjene otrokom, ki ne obiskujejo rednega programa. Potekajo v popoldanskem času, izvajajo pa jih naše vzgojiteljice. Skupaj z ***Osnovno šolo Dušana Muniha Most na Soči*** smo se vključili v zahteven in obširen projekt *Kakovost za prihodnost vzgoje in izobraževanja*. V šolskem letu 2007/2008 smo se vključili v mednarodni projekt *Ekovrtec*, ki je sestavni del prizadevanj Evropske unije za okoljevarstveno izobraževanje. Prizadevali si bomo za pridobitev mednarodnega priznanja – ekozastave. Namen in cilj tega projekta, pri katerem smo izbrali temo zdravo življenje, je ozaveščanje otrok o pomenu zdrave in uravnovešene prehrane za rast in razvoj.

Zavedamo se, da je ustrezna vzgoja majhnega otroka največjega pomena in je ključ do kasnejšega ravnanja in delovanja človeka. V našem vrtcu bodo potekale številne zanimive aktivnosti, s katerimi bomo otrokom na prijeten in njim dostopen način privzgajali zdrave prehranske navade ter razvijali odgovoren odnos do narave. Z bogatimi programi, stalnim strokovnim izobraževanjem in prizadevanjem za osebno rast nam ne bo težko ohranjati kakovosti in se spopadati z vedno novimi spremembami.

Besedilo in foto: Irena Kovačič, vodja vrtca

VESELA JESEN V KOBARIŠKEM VRTCU

Kobariško – Oktobra so najmlajši iz kobariške občine, ki obiskujejo kobariški vrtec ali njegove podružnice v okoliških vaseh, veselo pozdravili jesenski čas. ***Vrtec Kobarid*** skupno združuje okoli 80 otrok; od tega so štiri skupine v centralnem vrtcu, po ena skupina pa v vsaki podružnici: v Smasteh je otrok trinajst, v Breginju sedem in v Drežnici deset.

Tako kot vsako leto je ***Zveza prijateljev mladine*** (ZPM) ob tednu otroka (v prvem tednu oktobra) pripravila skupno temo, ki se je letos glasila Zabava in prosti čas mladih. Poseben poudarek so v kobariškem vrtcu namenili prav prostemu času, ki je za otroke brezskrbni čas igre. V tednu otroka so se veliko igrali, plesali, pogovarjali o prijateljstvu, druženju … Vzgojitelji skušajo raje kot tekmovalnost otrokom posebej pozorno privzgojiti vrednoto medsebojnega sodelovanja in pomoči.

Glede na temo, ki jo objavi ZPM, vsako leto izdelujejo simbolična darila za vse otroke. Letos so izdelali ve- ▶

Bivanje pod skupno streho Šolskega centra Tolmin

Konec 70. let je bil zgrajen šolski center; pod eno streho so se znašli vrtec, osnovna šola, srednje šole in glasbena šola. Sprememb pa še ni bilo konec.

Organizacija centra

Center je vodil direktor, ki je skrbel predvsem za finančne, kadrovske in organizacijske pogoje enot, za operativne materialne pogoje šol pa je bil zadolžen njegov pomočnik. Posamezne enote so v skladu s takratno zakonodajo vodili predstojniki šol in vrtca. Ta je imel svoje prostore tudi zunaj stavbe na Prešernovi ulici, tako kot tudi OŠ na Kamnem, Volarjih in Volčah.

Združeni po predmetih

V sami stavbi so imeli višji razredi in gimnazija prostore, združene po predmetnih skupinah, in ne po šolah. Tako je potekal pouk fizike, biologije in kemije v zaporedju spodnjega pritličnega JV oziroma tudi JZ dela stavbe. Pouku teh predmetov je bila sprva namenjena tudi predavalnica, kjer naj bi potekale predstavitve vaj več razredom hkrati. Vendar se ta metoda ni obnesla, zato je predavalnica postala predvsem prostor, kjer se pisno preverja znanje dijakov, v zadnjih letih pa tudi znanje osnovnošolcev.

Nad prostori z naravoslovnimi predmeti je v JV delu potekal pouk geografije, ki so ga po hodniku proti JZ spremljale učilnice družboslovja. Te so se na JZ delu zaključile z učilnicami zgodovine za osnovno in srednjo šolo.

V prvem nadstropju so na SV delu učilnice slovenskega jezika, ki so se proti SZ nadaljevale z učilnicami tujih jezikov. Matematični blok je bil nad predavalnico. V nadstropju nad spodnjim večnamenskim prostorom je na sredini skupna knjižnica.

Večnamenski prostor je bil v določenem obdobju osrednji prostor vseh šolskih in zunajšolskih proslav ter drugih prireditev. V kletnih prostorih so v SZ delu stavbe prostori za osnovnošolski tehnični pouk, nekaj časa pa tudi za srednje šole. V učilnici, kjer naj bi se bodoči strojniki in avtomehaniki učili za poklic, je ves čas garaža za šolska vozila.

Čas sobivanja

V začetnem obdobju bivanja v novi stavbi so se učenci višjih razredov OŠ ter dijaki in učenci srednjih šol družili v istih delih stavbe glede na predmete, ki so jih imeli po urniku. Tudi učitelji naj se ne bi zadrževali v

Utrinki

V TEDNU OTROKA SO SI KOBARIŠKI VRTIČKARJI *skupaj z vrstniki, ki vrtca ne obiskujejo, ogledali igrico Dvojno veselje.* ***Foto: Tanja Pagon****, vodja vrtca Kobarid*

TEDEN OTROKA SO OTROCI TREBUŠKEGA VRTCA *zaključili s "ta pravo" veselico ob harmoniki.* ***Foto: arhiv vrtca***

▶ ternice, ki simbolizirajo neizčrpno barvitost otroške domišljije in igrivo ustvarjalnost, ki bi morala biti del vsakega otroštva. Že tradicionalno pa so en dan v tednu otroka povabili v vrtec otroke, stare tri leta in več, ki vrtca sicer ne obiskujejo (v varstvu starih staršev ali staršev naj bi na Kobariškem doma odraščalo prek dvajset otrok), da bi lahko skupaj preživeli dopoldne. Tudi njim so poklonili darilca in si skupaj ogledali igrico *Dvojno veselje*, ki jo je pripravil znani lutkar **Boris Kononenko** iz Ljubljane.

Ker pa je jesen zlata in bogata z mnogimi darovi narave, ki nam jih v tem času razkošno podarja, so letos pripravili tudi celodnevni kostanjev piknik, na katerem je seveda najbolj dišalo po kostanjih … Že prej pa so otroci izdelali mnogo domiselnih podob iz jesenskih plodov: iz buč, šipka, kostanjev, želoda, žira ipd. ter z njimi okrasili igralnice vrtca.

Špela Mrak

TEDEN OTROKA V PODRUŽNIČNEM VRTCU

Dolenja Trebuša – Prvi teden v oktobru je bil teden otroka z geslom *"Zabava in prosti čas"*. V vrtcu v Dolenji Trebuši, ki ga obiskuje deset otrok v starosti od dveh do petih let, smo to vzeli zares in ga preživeli zabavno in poučno. Odprli smo vrata

šolskih zbornicah po enotah, ampak po strokovnih aktivih. V ta namen so bili pripravljeni trije prostori – kabineti za skupinsko delo na višji stopnji in gimnaziji ter še več na nižji. Vodstvo šole je imelo svoje skupne prostore v prehodu med osrednjo stavbo in drugo fazo z nižjimi razredi OŠ. Tam je tudi večji prostor, ki je bil namenjen konferencam in sestankom. Koncept, ki je bil zasnovan z dobrimi nameni uvajanja drugačne organizacije v šolah, se od vsega začetka ni obnesel, zlasti zaradi tradicionalnega zbiranja učiteljev v zbornicah ter subjektivnih pogledov in skepse učiteljev glede take organiziranosti ŠC.

Počasi je prevladalo razmišljanje, da tako različnih šol ne gre združevati v isti pedagoški in organizacijski koncept. Vzgojno-izobraževalni cilji šol so predvsem zaradi starostnih razlik učencev tako vsaksebi, da zamišljeni koncept ne zdrži. Če se temu pridruži še različen kriterij financiranja šol, je to nujno vodilo k razpadu ŠC kot organizacije – zgodil se je v letu 1986.

POPOTRESNA OBNOVA ŠOLSKEGA CENTRA 19. AVGUSTA 1999. Foto: Radovan Lipušček

Kakšni programi so se tu izvajali

Preden nadaljujem s tem procesom, si oglejmo, kakšni programi so se tu izvajali. Vrtec je bil prisoten s svojo višjo stopnjo, kasneje preoblikovano v oddelke male šole. OŠ je ves čas delovala s popolno osemletko oziroma deluje danes z devetletko. Največ sprememb se je dogajalo v srednji šoli. Programska stalnica je bila gimnazija splošne smeri, ki je imela na začetku tudi program pedagoške gimnazije. V prvih letih je tu deloval popoln program ekonomske srednje šole. Z začetkom usmerjenega izobraževanja je postal Tolmin zaradi pedagoške tradicije in tradicije učiteljišča regijsko središče za izobraževanje za pedagoške poklice. V času usmerjenega izobraževanja, ko je večina srednješolskih programov začenjala s tako imenovano skupno vzgojno-izobraževalno osnovo, je bilo načrtovano in v Tolminu tudi izvedeno izobraževanje za kovinarske in gostinske poklice za prvi dve leti izobraževanja. Konec 80. let preteklega stoletja pa se je začel sistem usmerjenega izobraževanja rušiti; ponovno so se začele uvajati splošne gimnazijske smeri. Kljub naporom, da bi ponovno izobraževali oziroma usmerjali v program pedagoške gimnazije, se to ni zgodilo, ker pedagogika ni bila priznana kot maturitetni predmet.

Ponovno v organizacijsko različnost

Organizacijska struktura ŠC se je začela krhati v prvi polovici 80. let in je leta 1986 doživela tudi epilog v ustanovitvi samostojnih šol. Ugotovilo se je, da so finančni viri za posamezne enote neenotni. Zaradi tega je prihajalo do različnega vrednotenja učiteljevega dela zdaj ene, zdaj druge enote. To je bilo obdobje, ko država (republika) ni zagotavljala plač delavcem po enotnih merilih, ampak so bila ta odvisna od občin, republike in socialnega varstva – srednješolske programe je financirala takratna republika. Ker ni bilo enotnih meril in s tem tudi enotnega zneska glede na oddelek, je marsikdaj zmanjkalo sredstev za plače ali za izboljšanje

Utrinki

tudi otrokom, ki sicer vrtca ne obiskujejo. Pridružili sta se nam **Katarina** in **Meta**.

Vsak dan je bil dan presenečenja, ki so nam ga po dogovoru pripravili starši otrok, krajani in drugi sodelavci. In kaj se je dogajalo? Imeli smo cirkuške delavnice *Nora zabava*, kjer smo uživali v različnih spretnostih: hoji in spuščanju po vrvi, hoji skozi "ognjeni" obroč in predor, igri z zmajčki (poji), oblikovanju balonov … Preizkusili smo se v risanju z barvami za steklo, spoznali kitaro, zapeli in zaigrali nanjo, pekli kruh in pice, si ogledali igrano pravljico *Domišljavi petelinček* … Teden otroka smo zaključili s "ta pravo" veselico ob harmoniki, ob zvokih katere smo tudi zaplesali.

Veliko je bilo aktivnosti, a naši otroci imajo še želja in idej: **Rok** bi nas popeljal na sprehod do svojega doma, **Tomas** bi rad naredil pravi stolp, **Domen** bi imel v vrtcu opico, **Žan** bi se peljal s traktorjem na policijsko postajo, **Kristi** bi rada balonček, **Andraževa** želja je, da bi skakali po travi zajčki, **Valentina** si želi, da bi

PODBRŠKI VRTIČKARJI SO V OKVIRU TEDNA OTROKA V STRŽIŠČU OBISKALI DOMAČE ŽIVALI.

jo dvignili v bagerjevi žlici, **Matevž** bi rad gledal predstavo, **Enej** pa bi imel hišico … Prisluhnili bomo njihovim idejam in se trudili, da bo vsak teden teden otroka in s tem prispevali svoj delček k njihovemu vsestranskemu razvoju.

Dragica Obid, vzgojiteljica, in **Katarina Uršič**, pomočnica vzgojiteljice

PODBRŠKIM VRTIČKARJEM NI DOLGČAS

Podbrdo – V podbrškem vrtcu je bilo v tednu otroka, ki smo ga obeležili prvi teden v oktobru, zelo pestro. V sklopu teme o domačih živalih so otroci v ***Domu upokojencev Podbrdo*** pripravili razstavo svojih izdelkov. V okviru športnega dne so odšli v Stržišče, kjer so obiskali domače živali. Temo smo zaključili s srečanjem s starši, na katerem se otroci najprej zapeli štiri pesmice o živalih, sledila pa je delavnica. Otroci so skupaj s starši iz poljskih pridelkov izdelovali domače živali.

Besedilo in foto: Laura Brovč, vzgojiteljica

NOVO IGRIŠČE TUDI NOVO UPANJE ZA ŠOLO?

Šentviška Gora – Sredi oktobra so na Šentviški Gori slovesno zaključili obnovo šolskega igrišča. Najbolj se ga je razveselilo 26 otrok, ki se v šolo in vrtec vozijo na Šentviško Goro tudi iz sosednjih vasi Polje, Prapetno Brdo, Pečine in Ponikve. Sredstva za nova igrala, mrežo, obnovljene tribune, razsvetljavo in športno opremo so prispevali ***Fundacija za šport***, ***Osnovna šola*** (OŠ) ***Dušana Muniha Most na Soči***, ***Občina Tolmin*** in ***Krajevna skupnost*** (KS) ***Šentviška Gora***. *"Obnova dotrajanega igrišča nas je stala dobrih 47.000 evrov in veliko prostovoljnih ur, ki smo jih prispevali krajani in člani* ***Športnega društva Šent-*** ▶

materialne osnove te ali one enote.

Posredni krivec za organizacijsko razdelitev ŠC je bila tudi sama stavba. Železobetonska konstrukcija je vsako leto požrla več kot 100.000 litrov kurilnega olja. Če prištejemo še električno energijo, vodo in komunalne storitve, ki so se takrat na eni strani vedno bolj dražile, ter finančne prispevke občine ali republike, ki so se ravnali po povprečnih vrednostih v občini ali republiki, ne pa po dejanski porabi, je razumljivo, da skupno finančno stanje centra ni bilo nič kaj zavidljivo. Zaradi previsokih fiksnih materialnih stroškov so se drugi materialni stroški (nabava učil, izobraževanja učiteljev, nabava strokovne literature ...) poskušali znižati na minimum. Izhoda iz omenjene zagate sta bila dva – povečati zasedenost prostorov tudi v popoldanskem času in s tem omogočiti donosnejše poslovanje ali ukiniti oziroma racionalizirati organizacijsko shemo centra. Ker je bilo prvo nemogoče doseči, saj je šola v okolju, kjer so bile te možnosti popolnoma izkoriščene oziroma teh potreb ni bilo, je preostala še druga rešitev, ki se je uresničila z osamosvojitvijo pedagoških enot ŠC na posamezne samostojne šole.

Proces razdelitve v posamezne šole

Proces razdelitve v posamezne šole je potekal postopoma. Čeprav se je organizacijska oblika ***Temeljnih organizacij združenega dela*** (TOZD) drugod v gospodarstvu že izgubljala, se je ŠC organiziral tako, da so enote postale TOZD-i s svojim žiroračunom in možnostjo razpolaganja s sredstvi, ki so jih pridobile od financerjev. Administrativno-tehnične službe z direktorjem so postale tako imenovana družbena skupnost skupnih služb, ki so ga v deležu financirale enote in je zanje opravljal določena opravila. V postopku preoblikovanja sta se vodstvo in osebje vrtca odločila za popolnoma samostojno pot kot samostojna ustanova in sta se izločila iz organizacijske strukture ŠC. Delitvena bilanca je potekala sorazmerno gladko. Večina stroškov se je pozneje delila v razmerju zasedenih površin (približno 2/3 OŠ in 1/3 gimnazija).

Organizacija ŠC samostojnih enot s skupnimi službami je zdržala do začetka 90. let, ko se je zaključilo obdobje ŠC kot enotne samostojne organizacijske oblike. Razdelitev je potekala tako, da sta nastali najprej dve ustanovi OŠ in gimnazija. V skupni organizacijski celoti sta ostali OŠ in GŠ na eni ter gimnazija in delavska univerza na drugi strani. Kasneje se je tudi GŠ osamosvojila v samostojen zavod, delavska univerza pa je zamrla.

Večje prenove v stavbi

V času organizacijskih delitev ŠC je prišlo tudi do notranjih selitev učilnic, s katerimi se je prostorsko zaokrožilo delovanje posameznih šol na določenem delu stavbe. Po sredini zgornjih in spodnjih hodnikov osrednje stavbe so bile postavljene premične pregrade, ki so razdelile osnovnošolski del od srednješolskega. OŠ je zaradi lokacije male šole in nižjih razredov ostala ter se razvijala v vzhodnem traktu, gimnazija in GŠ pa sta se locirali na jugozahodnem in zahodnem delu, kjer sta še danes.

V čas razpada sega tudi prva večja prenova centra. Ravna streha se je še enkrat pokazala kot neprimerna za naše podnebne razmere. Ker je ob deževjih puščalo na vseh površinah, zlasti nad telovadnico, so jo obnovili. Kljub razmišljanju, da bi postavili dodatno poševno konstrukcijo, se je – predvsem zaradi neznank v statiki – odločilo za uporabo kakovostnih sodobnih materialov za ravne strehe.

Velikonočni potres je leta 1998 rahlo prizadel tudi stene in lamelne stropove ŠC. Zaradi zagotavljanja večje varnosti so julija in avgusta 1999 poskrbeli za notranjo prenovo, ki jo je izvajalo gradbeno podjetje ***Primorje*** iz Ajdovščine. Poleg utrjevanja sten iz siporeksa v železno konstrukcijo ter dodajanja zvočne obloge iz

Utrinki

NOVEGA IGRIŠČA SO SE NAJBOLJ RAZVESELILI OTROCI.

viška Gora," je povedal predsednik KS Šentviška Gora **Jernej Kenda**, ki je prepričan, da igrišče ne bo samevalo.

Da bo igrišče v naslednjih letih polno smeha, upa tudi župan tolminske občine **Uroš Brežan**: *"Z nespodbudnimi demografskimi kazalci se srečujemo tudi v naši občini, zato upam, da so takšne akcije spodbuda za mlade, da bodo ostajali v teh krajih. S samo akcijo krajani Šentviške planote dokazujejo, da je pri njih veliko volje do življenja."* Podobno meni tudi ravnatelj OŠ Dušana Muniha Most na Soči **Branko Loncner**. Ob odprtju prenovljenega igrišča je povedal, da je *"takšen objekt pomembna prireditev za športno dejavnost, hkrati pa tudi prostor za druženje in povezovanje ljudi. Planotarji so s to akcijo ponovno dokazali, da znajo sodelovati. S tem dajejo dober zgled tudi najmlajšim, da bodo znali v prihodnje gojiti in spoštovati vrednoto medsebojnega razumevanja".*

Podružnični osnovni šoli Šentviška Gora se v prihodnje zaradi majhnega števila otrok ne obetajo lepi časi, vendar tako župan kot predsednik KS Šentviška Gora obljubljata, da bodo poiskali vse možnosti, da bo šola ostala. Učiteljici **Erika Laharnar** in **Vlasta Sotenšek**, ki planotarske učence učita že devetnajst let, sta kljub nekoliko sušnejšim letom optimistični. *"V naslednjih letih bomo imeli v prvem razredu le dva ali tri otroke. Upam pa, da bodo mladi, ki so zelo aktivni in čutijo pripadnost domačim krajem, ostali in tako poskrbeli, da bodo naše učilnice in igrišče kmalu spet polni,"* dodaja učiteljica Sotenškova.

Junaki sobotnega popoldneva so bili otroci, ki se ne obremenjujejo z minimumi za obstoj šole. S petjem, plesom in igro so se zahvalili vsem, ki so jim polepšali šolske dni. Ob novem igrišču pa so strnili svoje vtise in lahko rečemo, da so nad navdušeni.

Bsedilo in foto: N. O.

NOVO IGRIŠČE – ZA ŠPORT IN DRUŽENJE

Pečine – Zadnja leta je bilo na Šentviški planoti, podobno kot narekuje splošni slovenski trend, otrok manj kot v preteklosti. Vendar pa se prav v zadnjem času ta demografska slika vendarle nekoliko popravlja, saj doma ostaja več mladih, ki si želijo ustvariti družino in dom prav na Planoti. K temu lahko pripomore tudi primerna infrastruktura, ki mora ustrezati stilu sodobnega bivanja.

V vasici Pečine so se mladi v preteklosti sicer zbirali v prostorih, imenovanih ***Mladinski klub Bazilika***, vendar so si v želji po bolj dejavnem skupnem druženju že dolga leta prizadevali tudi za ureditev športnega

NA NOVEM IGRIŠČU, KI SO GA ODPRLI POLETI NA PEČINAH, se je sredi septembra odvijal turnir v ulični košarki, na katerem se je pomerilo kar petnajst ekip. Foto: Bojan Pisk

steklene volne in mavčnih plošč se je utrdila tudi povezava železne konstrukcije z betonsko (predavalnica). Večje vogalne učilnice gimnazije v nadstropju so bile pregrajene in nastali so trije kabineti (geografski, slavistični in informacijski). V celi stavbi se je zamenjala tudi večina stropnih letev, ki se jih je proti padanju dodatno zavarovalo s posebnimi čepi.

Velik zalogaj je predstavljala tudi prenova telovadnice v letu 2005, ko je bil položen parket in je bila narejena dodatna shramba orodja. Že pred leti je ***Gimnazija Tolmin*** v pomožnih prostorih telovadnice uredila fitnes za potrebe srednješolcev in krajanov Tolmina in okolice.

Če odštejemo prisilne obnove zaradi potresa in zahtev športa, je stavba doživela največ predelav zaradi devetletke, ko se je mala šola povezala z nižjimi razredi OŠ. V zadnjih dveh letih 2006 in 2007 je morala OŠ prenoviti del prostorov v drugi fazi, ker je pridobila še oddelke s prilagojenim programom iz ustanove v Rutarjevi ulici. V tem obdobju se je popolnoma prenovila kuhinja, tako da danes povsem ustreza sodobnim higienskim zahtevam.

Vodstva šol so vsako leto pripravila načrte obnov in vzdrževalnih del, s katerimi so se še izboljševali pogoji dela in učenja. Zaradi skrbnega ravnanja učiteljev, ki so delovne prostore vzeli za svoje, lepo vzgojenih učencev in vzdrževalnega osebja, je glavnina opreme ohranjena in normalno obrabljena. Če tega ne bi bilo, bi si prav gotovo lahko privoščili manj nujno potrebnih sredstev za pouk.

Pogoji za izvajanje učno-vzgojnega procesa

Če pogledamo še pogoje za izvajanje učno-vzgojnega procesa, lahko rečemo, da so imele vse generacije učencev, dijakov in njihovih učiteljev za delo dobre pogoje. To ne velja samo za učilnice, saj tudi drugi prostori ponujajo vrsto možnosti za kakovostno dodatno delo. K temu prispevajo večnamenski prostor, knjižnica, velika predavalnica, zlasti pa telovadnica. V vseh treh desetletjih so se v njih zvrstile številne prireditve (razne proslave, ki so jih vsaj trikrat letno pripravili učenci in dijaki, koncerti, javne radijske in televizijske oddaje, pa tudi potopisna in druga predavanja ...), ki so prispevale k tesnejšemu povezovanju vseh šol. Zaradi teh velikih skupnih prostorov je stavba ŠC še vedno pomembna za mesto in okolico. Predavalnica je dolga leta služila tudi kot prizorišče občnih zborov raznih ustanov ter razprav na sejah občinske skupščine. S tega vidika so vsi pred tridesetimi leti zgrajeni prostori opravičili svojo izgradnjo. Vprašanje pa je, ali so upravičena tudi vsa začetna in poznejša vlaganja.

ŠC kot jama brez dna

Čisto za konec pa poglejmo še nekaj dejstev. Mirno lahko rečemo, da sta velikost in energetska potratnost stavbe tudi posredno vplivali na samo počutje v njej. Ker morajo šole od zneska za materialne stroške, ki ga dobijo od občine ali države, še vedno veliko sredstev vložiti v stavbo, ki je velik porabnik, in sicer z zagotavljanjem plačila ogrevanja, porabljene električne energije in vode, so bila vodstva šol prisiljena iskati dodatne vire s trženjem prostorov in – kar je najslabše – morala so skopariti pri dodatnem izpopolnjevanju učiteljev in nabavi nujno potrebne strokovne literature. Šele v zadnjem času se s prenovo ogrevalnega sistema zasleduje tudi zmanjšanje porabe denarja za ogrevanje. Toda nakazujejo se že novi stroški za obnovo zunanjih oblog (izolacija), oken ... Glede tega je ŠC jama brez dna in kamen okoli vratu predvsem občinskemu proračunu. Čeprav je oddelkov vedno manj, fiksni stroški ostajajo. Znižamo jih lahko predvsem tako, da to, kar nam stavba nudi, izkoristimo še bolje.

Radovan Lipušček, prof. geogr., Gimnazija Tolmin

Utrinki

igrišča. Skozi leta so imeli vedno prednost drugi, nujnejši projekti v vasi, lansko leto pa so se začele uresničevati tudi ambicije o izgradnji novega igrišča. Velik del sredstev za ureditev igrišča, ki je zajemala tudi pripravo in izkop terena, asfaltacijo ter druga dela, je odobrila ***Občina Tolmin***, pomemben delež pa so prispevali sponzorji. Nenazadnje je bila ključna tudi pomoč domačinov s Pečin, ki so se prostovoljno udeleževali delovnih akcij.

Igrišče so uradno odprli poleti, simbolično pa sta se na prvi nogometni tekmi pomerili ekipi ***Krajevne skupnosti*** (KS) ***Pečine*** in Občine Tolmin. Druga je sicer premočno zmagala, a kot pravijo domačini le *"v duhu tudi prihodnjega prijateljskega sodelovanja /.../"*. Prav s to tekmo so tudi odprli prvi malonogometni turnir na novem igrišču. V okviru farnega praznika so še isti konec tedna praznovali skupaj tudi vsi Pečani, ki so na novem igrišču priredili vaško veselico. Sredi septembra se je na Pečinah odvijal turnir v ulični košarki, na katerem se je pomerilo kar petnajst ekip.

Domačini so s pridobitvijo novega igrišča zelo zadovoljni. Prav v jesenskih dneh pa na igrišču potekajo še zadnja zaključna dela; dokončno namreč urejajo prostor z igrali za najmlajše in tribuno za gledalce. Predsednik KS Pečine **Miha Laharnar** pojasnjuje, da v naslednjem letu načrtujejo pestro dogajanje. Upajmo, da bo novo igrišče spodbudilo še večjo športno dejavnost in da bo tudi v prihodnje to prostor druženja domačinov s Pečin.

Špela Mrak

OBELEŽILI SO JUBILEJ ŠOLSKEGA CENTRA

Tolmin – ***Šolski center Tolmin*** praznuje, in sicer svojo 30. obletnico. Ob tej priložnosti so vse tri ustanove, ki si zadnja leta delijo streho te stavbe, pripravile slovesnost. Osrednji govornik je bil prvi direktor centra **Marjan Rozman**.

Prireditev so si zamislili kot nekakšno delno reprizo tiste, ki so jo 25. oktobra leta 1975 izpeljali ob položitvi temeljnega kamna za novo stavbo šolskega centra (ŠC). Učenci Osnovne šole Franceta Bevka Tolmin in Glasbene šole Tolmin ter dijaki Gimnazije Tolmin so se predstavili z recitacijami, zborovskimi pesmimi in odlomki iz slavnostnega govora izpred let, dodali pa so tudi številne svoje točke. Med obiskovalci prireditve, ki so dodobra napolnili avlo, so bili tisti, ki so bili s tolminskim ŠC povezani nekoč, in tisti, ki so z njim povezani danes. Projekcija fotografij iz bogate zgodovine šolskega centra je bila zato zanimiva za vse.

SLOVESNOST OB 30. OBLETNICI ŠOLSKEGA CENTRA *– učenci Osnovne šole Franceta Bevka Tolmin in Glasbene šole Tolmin ter dijaki Gimnazije Tolmin so se predstavili z recitacijami, zborovskimi pesmimi in odlomki iz slavnostnega govora izpred 30 let, dodali pa so tudi številne svoje točke.*

O mejnikih v 30-letni zgodovini te stavbe pišemo tudi v ***EPIcentru***. Kot se spominja Rozman, ŠC niso zgradili čez noč. Poudaril je, da so finančna sredstva za gradnjo pridobili na več načinov – od republike, občine, delovnih organizacij in s samoprispevki občanov, na kar danes preveč pozabljamo. Po potresih leta 1976 so se v mošnjiček stekla še solidarnostna sredstva iz Vojvodine, zato so ŠC kasneje poimenovali po tej jugoslovanski avtonomni pokrajini. Med delavci je bilo po vselitvi v novo šolsko stavbo leta 1977 – tako Rozman – *"veliko entuziazma, veselja, ogromno požrtvovalnosti in dela"*. Sprva so bili po njegovih besedah vsi prostori polni, kasneje pa je bilo otrok vse manj. *"Kaj bo v prihodnosti, vedo tisti, ki ŠC vodijo in so v njem zaposleni danes. Kot je bil, ne bo več nikoli. Glede na vzdušje v posameznih enotah pa verjamem, da ŠC nikoli ne bo povsem prazen,"* je kljub vsemu optimističen.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Narava, ujeta na Timijevih fotografijah

Timi Jakopič, doma iz Kala - Koritnice, se s fotografiranjem ukvarja že pet let. Nad tem ga je navdušil dedek Marjan Richter, eden izmed najbolj priznanih podvodnih fotografov v Sloveniji.

Učenje na izkušnjah

"Učim se na izkušnjah in popravljam svoje napake. Narediti moraš ogromno fotografij, med katerimi je lahko samo nekaj dobrih," pravi o učenju fotografiranja **Timi Jakopič**. Pri tem mu pomaga dedek **Marjan Richter**, ki mu je pred petimi leti, ko je za rojstni dan dobil digitalni fotoaparat, povedal nekaj osnov fotografiranja. Timi meni, da je za dobro sliko *"pomembna prava svetloba, to, da ne delaš sence, in seveda kompozicija"*. Tako Timi kot njegov dedek Marjan sta samouka, saj nobeden ni obiskoval fotografske šole ali delavnice. Na vprašanje, zakaj se je odločil za učenje vrtnarstva na biotehniški srednji šoli in ne za program fotografski tehnik na Srednji oblikovni šoli v Ljubljani, pa je odgovoril: *"Danes je težko biti uspešen fotograf, saj je fotografija digitalizirana in tako dostopna skoraj vsem. Raje sem se odločil za vrtnarstvo, ker bom tako dobil poklic, fotografija pa bo še naprej ostala moj konjiček, s katerim pa se da tudi dodatno zaslužiti."*

NAJRAJE IMA MOTIVE IZ NARAVE *– Na fotografiji metulj gorski apolon v okolici Kala - Koritnice*

Po dedkovih stopinjah

Marjan Richter, sicer 72-letni upokojeni kemijski tehnik, se s fotografijo ukvarja že več kot petdeset let in je Timijev edini učitelj. Že leta 1964 je pri italijanski reviji *Mondo Sommerso* prejel prvo tujo nagrado, in sicer za svojo podvodno fotografijo alge. V letih od 1956 do 1995 je bil med drugim vodja foto-filmskega laboratorija na ***Radioteleviziji Slovenija***. Velja za enega izmed začetnikov slovenske podvodne fotografije, ki se je rodila leta 1938, ukvarja pa se tudi s podvodnim filmom. Richter je sodeloval pri več knjigah in učbenikih – na začetku leta 2006 je med drugim izdal knjigo *Naše morje: okolje*

Utrinki

TRIGLAVSKI NARODNI PARK SKOZI FOTOGRAFSKI APARAT

Trenta – Konec septembra so v ***Informacijskem središču Triglavskega narodnega parka Dom Trenta*** odprli razstavo fotografij, ki so nastale na delavnicah v organizaciji ***Triglavskega narodnega parka*** (TNP) na Lemovju, Soški poti in trentarskem senjemu. S svojimi deli se je predstavilo trinajst avtorjev, ki večinoma prihajajo iz TNP in njegove bližnje okolice.

Fotografske delavnice, ki so se odvijale v prvi polovici leta, je vodil **Jože Mihelič**, vodja službe za izobraževanje in naravovarstveno vzgojo v Triglavskem narodnem parku. Maja so obiskali zapuščeno vas Lemovje nad Sočo. Gre za tipičen primer naselja na visoki ledeniški terasi, kjer vladajo relativno ugodni pogoji za kmetovanje in bivanje. Na podobnih legah v dolinah Soče in njenih pritokov so do danes ostale žive vsem dobro znane vasi Čadrg, Tolminske Ravne, Drežnica z okoliškimi vasmi, Vas na Skali, Krn, Vrsno, Rut, Grant, Sržišče, Kal, Bača … Lemovje so prebivalci žal zapustili, ker je bila gradnja ceste preko strmega skalnega roba pod vasjo prevelik zalogaj. Lega je kajpak izjemna, ohranjene ali delno podrte stavbe pa nemo govore, da so tam bivale velike družine.

Konec julija je bilo organizirano brezplačno vodenje po Soški poti, glavna tema pa je bila železarstvo. Fotografsko delavnico so organizatorji pridružili omenjeni prireditvi; prav tako tudi fotografsko delavnico naslednjega dne, ko je v Trenti potekal tradicionalni trentarski senjem.

Triglavski narodni park

EVROPSKI PAJEK LETA 2007 NAJDEN NA PRODIŠČIH REKE SOČE

Posočje – Obrežna rastišča in prodišča reke Soče poseljujejo številne rastline, živali in glive, ki so res posebne. Nekateri organizmi so splošno razširjeni, drugi pa endemični in jih lahko najdemo samo tam. Posebnež med pajki je nedvomno **veliki obrežni volkec**, ki je letos razglašen za evropskega pajka leta.

Veliki obrežni ali peščeni volkec (*Arctosa cinerea*) naravno poseljuje peščene in prodnate obale rek, drugotno pa tudi suhe sipine in peščine. Spada med talne pajke in je eden največjih pajkov volkcev pri nas (samci so veliki od 12 do 14 mm, samice od 14 do 17 mm). Telo je sestavljeno iz glavoprsja in zadka ter je značilne sivo rjave ali rumeno sive barve. Pajki živijo v svilenih cevkah, ki so zakopane v peščeni substrat in mnogokrat pokrite še z velikimi kamni ali naplavinami, na primer naplavljenim lesom. Aktivni so med marcem in novembrom. Navadno lovijo ponoči in šele takrat zapustijo cevke. Njihov plen so kopenski hrošči, ličinke muh, kobilice in drugi pajki. Med junijem in avgustom samice skrbijo za zarod. Mladiči se izležejo med avgustom in oktobrom,

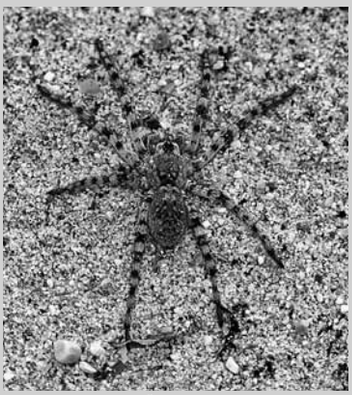

VELIKEGA OBREŽNEGA VOLKCA*, ki je letos razglašen za evropskega pajka leta, so našli ob reki Soči prvič pred dvema letoma, potrdili pa letos. To je prva dokumentirana najdba te vrste v Sloveniji.* ***Foto: Gregor Podgornik***

nato prezimijo in se razvijejo v odrasle pajke pozno poleti prihodnje leto.

Ko pajki še enkrat prezimijo, se parijo in poskrbijo za prihod svojih potomcev. Posebna prilagoditev na življenje v obrečnem okolju je dvoletni

in živi svet Tržaškega zaliva, v kateri lahko najdemo 800 podvodnih fotografij, letos pa je skupaj s **Tomom Turkom** izdal knjigo *Pod gladino Mediterana*. Poleg tega je tudi lastnik največje naravoslovne zbirke fotografij morskih organizmov v Sloveniji. Znan je predvsem kot izrazito biološko usmerjen podvodni fotograf, ki se ukvarja tudi z ekologijo, morskimi algami in planktonom. Leta 2002 je prejel zlato plaketo ***Slovenske potapljaške zveze*** za življenjsko delo, še posebej na področju podvodne fotografije.

TIMI MED FOTOGRAFIRANJEM *– Letos sta z dedkom* **Marjanom Richterjem** *fotografirala koralni greben v Rdečem morju.*

Prvi podvodni posnetki nastali v Piranu

Lani se je s podvodnim fotografiranjem začel ukvarjati tudi Timi, ki se sicer potaplja že od svojega petega leta. Prve podvodne fotografije so nastale v Piranu, letos maja pa je z dedkom za teden dni obiskal tudi Jordanijo, kjer sta fotografirala koralni greben v Rdečem morju. Potaplja se večinoma na dih, z jeklenkami pa v spremstvu dedka, ki ima opravljen potapljaški tečaj. Za podvodno fotografiranje uporablja navaden digitalni fotoaparat z nepropustnim ohišjem. *"Pod vodo najraje slikam ponoči, ko se prebudijo nočno aktivne živali,"* še doda Timi.

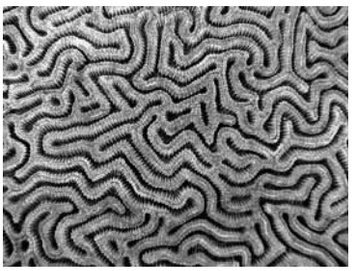

SLIKA KORALE MOŽGANJAČE *je nastala v Jordaniji.*

Junija prva samostojna razstava

Timi Jakopič je sicer že lani razstavljal v ***bovški osnovni šoli*** v okviru dneva odprtih vrat, 6. junija pa je v Kulturnem domu v Bovcu pripravil prvo samostojno fotografsko razstavo. Ljubitelji fotografije so si jo lahko ogledali vse do konca junija, naslov *Na koralnem grebenu Rdečega morja* pa nam veliko pove tudi o sami tematiki fotografij. Maja letos sta se z dedkom Marjanom skupaj potapljala v Jordaniji in fotografirala različne morske živali in motive. Tako je nastalo več sto podvodnih fotografij, med katerimi je izbral po svojem mnenju najboljše in jih na ogled ponudil obiskovalcem razstave. Tudi v prihodnosti se veseli razstav ter sodelovanja s ***Kulturnim domom Bovec*** in ***Prirodoslovnim društvom Slovenije***, s katerim se dogovarja za razstavo v Kranju ali Kopru. Poleg njih Timija spodbuja tudi ***Srednja biotehniška šola iz Šempetra***, ki je opazila njegovo nadarjenost. Predlagali so mu, da bi imel v naslednjem šolskem letu fotografski tečaj za dijake in da bi pomagal s fotografiranjem šolskih prireditev in drugih dejavnosti.

Najraje ima motive iz narave

Timi je navdušen nad naravo, najljubše pa so mu fotografije z motivi živali, kot so metulji, gosenice, kače, ptice ... Kot pravi njegova mama **Maja Richter**, je imel že od malega občutek za podrobnosti. Navadno se odpravi na sprehod in tudi več ur opazuje naravo, cvetlice, žuželke: *"Lahko čakaš tudi dve uri na pravi motiv, na primer na muho, ki nato zbeži"*. Povedal je, da se ne obremenjuje s tem, koliko in kdaj bo fotografiral. *"Vse je odvisno od vremena, ideje, svetlobe ... Še vedno pa najraje slikam poleti."*

Mariša Bizjak

Foto: osebni arhiv Timija Jakopiča

Utrinki

življenjski krog. Gre za večsezonsko prekrivanje generacij, zato lahko odrasle pajke najdemo skozi vse leto.

Ko prezimujejo, si pajki zgradijo drugo bivališče približno deset do petnajst metrov oddaljeno od vode, s čimer se izognejo poplavljanju. Med poletnim bivanjem ob vodi v primeru poplavljanja pajki enostavno zamašijo odprtino svoje cevke, s čimer preprečijo dostop vodi, preživijo pa v žepu ujetega zraka.

Veliki obrežni volkec je razširjen od Sredozemlja skozi Srednjo Evropo do Skandinavije, na vzhodu pa vse do Sibirije. Ob naravnih rekah najdemo pajka na produ ali pesku tik ob vodi, kjer rastja ni zaradi rednega poplavljanja. Na reki Soči smo ga prvič srečali na ohranjenih prodiščih pod vasjo Gabrje oktobra 2005, potrdili pa letos. To je prva dokumentirana najdba te vrste za Slovenijo, pri kateri sta nam pomagala dr. **Igor Dakskobler** in njegova hči **Snežka**. Za popolnejšo sliko o številčnosti in razširjenosti tega pajka bo potrebno intenzivnejše terensko delo. Z naravovarstvenega vidika bi opozorili, da večjo težavo predstavlja gospodarjenje z rečnimi in obrečnimi okolji na Soči. Z odvzemom gramoza, melioracijami in reguliranjem rek je človek v zadnjih desetletjih že povzročil izumrtje vrste v mnogih delih Evrope.

Gregor Podgornik, Naravoslovni center Tolmin, **Matjaž Gregorič** in dr. **Matjaž Kuntner**, Biološki inštitut ZRC SAZU, Ljubljana

MOZAIČNI MREŽAR PRVIČ NA RAZSTAVI

Most na Soči – Člani ***Gobarskega društva Most na Soči*** so tudi letos pripravili tradicionalno razstavo gob. Tokrat so v okoliških gozdovih skupaj z lesnimi gobami nabrali približno 300 vrst. Čeprav jih je pri iskanju primerkov oviralo deževje, jim je uspelo najti celo novo vrsto. Kot je povedal predsednik društva **Valentin Leban**, je mozaični mrežar redka goba, ki raste na drevesih in katere užitnost še ni dognana. Za nadaljnje raziskave bo zato v krogu mikoloških strokovnjakov poskrbela mentorica društva **Zora Kavčič**.

RAZSTAVO GOB*, na kateri je bil prvič razstavljen tudi mozaični mrežar, so si poleg šolskih skupin ogledali tudi gobarski navdušenci.* ***Foto: Tatjana Šalej Faletič***

Razstavo si je poleg gobarskih navdušencev ogledalo tudi več šolskih skupin.

Špela Kranjc

Zoisova vijolica – najlepši otrok naših gora

***"Pulcherrimam alpium nostrarum stirpem – Najlepši otrok naših gora!"* je vzkliknil stari Wulfen, ko mu je baron Karel Zois leta 1785 poslal z vrha Stola prve primerke Zoisove vijolice, te ljubke rumene mačehice. Kot zategli zven fanfare vriska in sreče so zvenele te besede.**

Tako je o Zoisovi vijolici (*Viola zoysii*) pisal **Julius Kugy** v svoji knjigi *Iz minulih dni*. Kot "najlepšo" v naših Alpah pa jo je poimenoval v strokovnem latinskem opisu njen boter – celovški botanik **Franc Ksaver Wulfen**.

Skrita očem raziskovalcev

Botanik **Karel Zois** je neznano rastlino našel *"v kranjskih Alpah, ki meje s Koroško"* – torej v Karavankah. "Živo, še z zemljo" jo je poslal v Celovec. Wulfen jo je imenoval po najditelju in opisu dodal še ročno pobarvano risbo.

"Nad 70 let je bila kakor začarana kraljičina skrita očem raziskovalcev, dokler ni izvoljeni junak našel poti do nje in jo odrešil." Na novo jo je leta 1857 odkril **Karel Dežman**, tedanji kustos Kranjskega deželnega muzeja v Ljubljani.

Podobna majhnim mačeham

Leta 1870 so Zoisovo vijolico našli v zahodnem delu Balkanskega polotoka, kjer je splošno razširjena in se pojavlja v treh oblikah. Poleg tipičnih rumenocvetnih oblik (f. *typica*) so našli tudi obliko z vijoličnimi venčnimi listi (f. *lilacina*) in obliko, ki ima zgornja venčna lista svetlo modro obarvana (f. *semicoerulea*). Več kot dvesto let je veljalo, da v Karavankah rastejo samo rumenocvetne vijolice. Pred desetimi leti pa sta bili tudi pri nas odkriti še ostali dve obliki.

ZOISOVA VIJOLICA** je poznana tudi kot najlepši otrok naših gora.* ***Foto: Ciril Mlinar

Zoisova vijolica je podobna majhnim mačeham. Visoka je kakih deset centimetrov in ima rumene cvetove. Štirje venčni listi so obrnjeni navzgor, peti pa navzdol. V maju in juniju zacveti na visokogorskih tratah in grušču v osrednjem delu Karavank od Dovške Babe, Hruškega vrha, Golice, Struške, Belščice, Stola, Zelenice do Ljubeljske Babe. Raste tudi na Obirju na avstrijskem Koroškem.

Skoraj sto let po odkritju je bila v Evropi prava botanična redkost. Kasneje so jo našli v pogorjih Bosne, Hercegovine, Črne gore, Makedonije in Albanije, kjer je veliko pogostejša kot na osamljenih nahajališčih v Karavankah.

V Trenti ji ni preveč všeč

Zoisova vijolica je bila zavarovana. Ogrožali pa je niso "turisti planinci", ampak nabiralci rastlin, ki so nabirali žive primerke. Tako je pred sto leti zapisal tedaj vodilni botanik **Alfonz Paulin**. Ogrožena je bila zlasti na Stolu, kjer so jo več kot sto let nabirale generacije slovenskih in tujih botanikov.

V Juliani, našem vrtu v Trenti, Zoisovi vijolici ni preveč všeč. Nekaj let raste, zacveti ponavadi v začetku maja, potem pa počasi propade.

Dr. **Nada Praprotnik**, muzejska svetnica, vodja Kustodiata za botaniko in vodja alpskega botaničnega vrta Juliana, Prirodoslovni muzej Slovenije

Utrinki

SKUPAJ V PLANINE

Most na Soči – Po priporočilih pristojnega ministrstva naj bi šola pripravila tudi poseben program za nadarjene učence. Omogočali naj bi posameznikom, da bi se razvijali na področjih, za katera so nadarjeni. Na ***Osnovni šoli*** (OŠ) ***Dušana Muniha*** že drugo leto pripravljamo delavnice za nadarjene od prvega do petega razreda, letos pa smo se odločili pripraviti ustvarjalen in zanimiv konec tedna tudi za starejše. Nismo ciljali le na nadarjene. Sledili smo misli *"vsak je na svetu za kaj"*. S programom, ki smo ga imenovali Skupaj v planine, smo seznanili učence sedmega razreda. Nad odzivom smo bili prijetno presenečeni. Kljub slabemu vremenu smo se v soboto, 6. oktobra, odpravili v planine. 21 učencev in učitelji spremljevalci smo v koči na planini Kuhinja preživeli čudovit konec tedna.

21 UČENCEV SEDMEGA RAZREDA OŠ DUŠANA MUNIHA MOST NA SOČI** je na planini Kuhinja s svojimi mentorji preživelo čudovit konec tedna.* ***Fotografija: iz arhiva foto krožka

Prvi del poti smo opravili s kombijem, saj je pošteno deževalo. Po nastanitvi smo se z učiteljico biologije **Agnes Kozorog** odpravili pod dežniki nabirat planinsko rastlinje. Rastlinam smo kasneje v koči napravili "osebno izkaznico". Po odlični joti in palačinkah nam je učitelj likovne vzgoje **Mirko Kavčič** predstavil osnove fotografiranja. To znanje so učenci fotografskega krožka v času dejavnosti tudi uspešno uporabili.

S športnim pedagogom **Lukom Mrakičem** smo se preizkusili v spretnosti izdelovanja vozlov in spo-

Po nekdanji meji

Zgornji del Baške grape oziroma predvsem središče Podbrdo obdajajo vrhovi Porezna, Slatnika, Koble in Črne prsti. Mnogi jih poznajo tako zaradi čudovitih razgledov kot bogatega planinskega rastja, prav v zadnjih letih pa je veliko govora tudi o nekdanji meji med Italijo in Jugoslavijo – tako imenovani rapalski meji.

Mi smo se na pobudo članov ***Turističnega društva*** (TD) ***Podbrdo***, ki to dediščino ureja, po delu poti po stari meji odpravili konec septembra. Izlet smo zaključili s slovesnostjo ob 60. obletnici priključitve Primorske k matični domovini, ki je bila v italijanski kasarni nad Petrovim Brdom.

Po koncu prve svetovne vojne je Italija z *Rapalsko pogodbo*, podpisano leta 1920, začasno pridobila ozemlje slovenske Primorske. Vojaške enote, ki so takrat zasedle tudi Baško grapo, so mejo označile z mejnimi kamni in na omenjenih vrhovih do začetka druge svetovne vojne gradile številne objekte – bunkerje in opazovalnice, ceste (mulatjere), vojašnice (kasarne) ter druge utrdbe.

***RAZGLEDNA TOČKA** – Makadamska pot nas pripelje do urejenega počivališča, od koder je razgled na okoliške vrhove in naselja.*

***NEKDANJA ITALIJANSKA KASARNA** je ena najbolj ohranjenih na tem delu rapalske meje.*

Meja, postavljena za vekomaj

Izlet začnemo na Petrovem Brdu, kjer si lahko pred planinskim domom ogledamo enega od mejnih kamnov iz *Podsektorja XXI.C Podbrdo*. Kot je povedal predsednik TD Podbrdo in lokalni turistični vodnik **Jože Dakskobler**, so po padcu meje domačini številne mejnike izruvali in jih uporabili za vogale svojih hiš. V tistem času je bil to namreč edini gradbeni material, ki je bil obdelan na štiri vogale, drugo so gradili s kamni. Del rapalske meje od Črne prsti do Porezna naj bi bil po mnenju strokovnjakov poleg tistega na Snežniku najbolj utrjen na tem območju. Koga so se Italijani tako bali, ne vedo. Meja je tudi zelo natančno obdelana – vsak mejni kamen je opremljen s podatki o nadmorski višini, mestu, kjer se nahaja, in s tremi točkami, ki določajo njegov položaj. *"Meja je bi-*

Utrinki

znali njihovo uporabnost. Z Lukom sva učencem predstavila osnove prve pomoči, s pedagoginjo **Jožico Kovačič** pa smo se igrali socialne igre in s tem utrjevali dobre medsebojne odnose.

Naslednji dan smo se prebudili v čudovito jutro. Po zajtrku nam je vodja poti, naš hišnik **Cvetko Kenda**, predstavil osnove orientiranja v naravi in nam dal navodila za varen povratek v dolino. V sončnem vremenu smo se odpravili čez planino Pretovč. Tu sta nam v lovski koči pripravila malico lovec **Iztok Kozorog** in učiteljica matematike **Karmen Kragelj**. Izlet smo zaključili v Zatolminu, kjer so nas pričakali starši.

Darja Sivec, športna pedagoginja in vodja programa

JESENSKO SREČANJE POMO POSOČJA NA KOBARIŠKEM

Kobarid – V soboto, 13. oktobra, je bilo na Kobariškem posebno planinsko vzdušje. V Kobaridu se je namreč na jesenskem srečanju ***Pokrajinskih odborov mladinskih odsekov*** (POMO) ***Posočja***, ki ga je organiziralo ***Planinsko društvo*** (PD) ***Kobarid***, zbralo kar 260 otrok iz Bovca, Tolmina, Kanala, Deskel, Nove Gorice, Cola, Cerknega, Podbrda in seveda tudi iz Kobarida. Ko je toliko mladih, veselih in razigranih src zbranih z enim samim skupnim razlogom *uživati v lepotah narave*, takrat se ta radost čuti v zraku. Dan je bil že tako ali tako prečudovit. Narava se je začela odevati v jesenske barve, sonce je nežno božalo naša lica.

V jutranjih urah smo se zbrali v ***Kampu Koren***. Celotna množica otrok in vseh spremljevalcev se je odpravila po Huljevi poti do malega slapa Kozjak in od tam naprej proti Magozdu. Vse sodelujoče smo nagradili z dobro malico, nato pa preizkusili njihovo znanje iz osnov gorništva. Kaj je to možic? In si morda že slišal za prusikov vozel in osmico? No, pa pokaži, kaj znaš! Po uspešno zaključeni nalogi smo se po stari lovski poti, imenovani tudi kravja pot, odpravili nazaj proti slapu Kozjak in srečanje zaključili ob 15. uri točno tam, kjer smo ga začeli. Klobuček iz lesa, ki je pripet na naše nahrbtnike, nas bo vedno spominjal na najbolj številčno srečanje POMO Posočja doslej.

Mateja Kragelj, PD Kobarid

Popravek

ŠKRATARIJE

Škrat **Fon Feliks** je bil spet na pohodu. V prejšnji številki ***EPIcentra*** je **Dominiku Ivančiču** "skril" priimek *(Novo otroško igrišče razveseljuje Kobaridce)*, ***Doljane*** pa je preimenoval v Duljane *(Doljani in Gabrci želi rezultate rabot).* Za neljubi napaki se prizadetim opravičujemo.

Uredništvo EPIcentra

POT MIRU ZDRUŽUJE NEKDANJE SOVRAŽNIKE

Kobarid, Kolovrat – V ***Ustanovi Fundacija "Poti miru v Posočju"*** tudi po uradnem odprtju Poti miru konec junija niso sedeli križem rok. V oktobru so v svojih prostorih na ogled najprej postavili dve stalni raz- ▶

la očitno postavljena za vekomaj, a je k sreči trajala le 25 let," razmišlja Dakskobler.

Osrednji bunker z več kraki in dvema opazovalnicama

Pot se najprej vzpne po ovinkasti asfaltirani cesti, ob kateri vidimo zaklonišče Caposaldo ter druge bunkerje in opazovalnice, ki so služili varovanju nekdanje meje. S hojo nadaljujemo do Zalodnikarjevega griča na naši levi, ko po kakšnih petnajstih minutah skrenemo s ceste in se vzpnemo na manjši grič, ki je v celoti prepreden z rovi. Pod njim je v krogu 200 metrov osrednji bunker z več (dolgimi) kraki in dvema opazovalnicama. Kupola iz litega železa je debela prek deset centimetrov. *"Italijanski generali so imeli isto strategijo gradnje že začasa prve svetovne vojne, vendar so objekte na rapalski meji imeli možnost graditi v miru,"* na pomembno razliko opozarja Dakskobler.

Rudi Zgaga, prav tako lokalni turistični vodnik, je pojasnil, da je bil bunker zelo dobro opremljen. Vojaki so v njem živeli, zato je imel poleg skladišča streliva vodo in elektriko, poskrbljeno pa je bilo tudi za zalogo hrane. To je edini bunker z dobro ohranjenimi kovinskimi vrati in celo polkni. Peščica Nemcev je italijanske vojake s tega območja pregnala leta 1943. Njihovi bunkerji in tudi drugi objekti so se – čeprav brez vzdrževanja – do danes zelo dobro ohranili. *"Bunkerji so narejeni po istih načrtih, razlikujejo se le v velikosti in namembnosti,"* je dejal Dakskobler. In še zanimivost. Potem ko je največji ohranjeni podzemni bunker na tem delu pred leti služil celo kot počitniška hišica, sta danes v njem svoj dom našla dva polha. Zgolj v opozorilo, da se ne boste prestrašili.

Izpred kasarne se odpira čudovit razgled

Ko se z Zalodnikarjevega griča spet vrnemo na cesto, nadaljujemo pot navkreber in se kmalu odcepimo desno proti Poreznu na ozko gozdno pot. Kasneje se spet priključimo asfaltirani cesti, lahko pa vseskozi hodimo le po njej. Sledimo smerokazu Pri Robarju. Makadamska pot nas pripelje do urejenega počivališča, od koder je razgled na okoliške vrhove in naselja.

Na nasprotni strani vidimo vas Bačo, ki so jo že v prvi polovici 13. stoletja naselili južni Tirolci. Na Vrhu Bače, kjer je bil glavni prehod na tej meji, stoji v skalo vklesana dvonadstropna trdnjava. Bližje pred nami je Robarjev grič z bunkerji in opazovalnicami na vrhu, veliko teh objektov pa je tudi ob poti proti eni najbolje ohranjenih kasarn na tem delu rapalske meje. Izpred kasarne se z roba vzpetine odpira čudovit razgled na Podbrdo in višje ležeče vasice v zgornjem delu Baške grape, obenem se pred našimi očmi postavlja tudi venec tolminsko-bohinjskih gora.

Pot lahko od tu nadaljujemo po mulatjeri in nato gozdni poti do Podbrda, za kar ne potrebujemo več kot eno uro, lahko pa se vrnemo na svoje izhodišče na Petrovem Brdu.

Prav letošnje poletje je v Podbrdu začela delovati turistična pisarna ***LTO Sotočje***, ki naj bi bila v prihodnje tudi izhodišče za izlete po rapalski meji. Pohodniki bodo na tem mestu dobili vse potrebne informacije, lahko pa si bodo najeli tudi lokalnega turističnega vodnika. Zaenkrat so bila vrata ***Turističnega informacijskega centra Podbrdo*** odprta le v poletnem času.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

INFOFLEŠ:

- Za obisk bunkerja na Zalodnikarjevem griču je potrebna predhodna najava na LTO Sotočje. Svetujemo, da imate s seboj ročno svetilko.
- Pot ni zahtevna in ne predolga, zato je primerna tudi za družine z otroki, šolske skupine in upokojence.
- Pot s Petrovega Brda do italijanske kasarne Pri Robarju je dolga približno tri kilometre.

Utrinki

RAZSTAVA ODKRIVANJE SKRIVNOSTI KOBARIŠKE *prikazuje rezultate lidarskega oziroma laserskega snemanja površja.*

NA KOLOVRATU *je* ***Ustanova Fundacija "Poti miru v Posočju"*** *oktobra odprla še zadnjega od šestih muzejev na prostem med Logom pod Mangartom in vzpetino Mengore.*

▶ stavi, nato pa na Kolovratu odprli še zadnjega od šestih muzejev na prostem med Logom pod Mangartom in vzpetino Mengore.

Pot miru je fotografska razstava, ki prikazuje utrinke s 109-kilometrske poti po ostalinah in spominskih obeležjih soške fronte v Zgornjem Posočju, kot jih je v fotografski objektiv ujela akademska slikarka **Metka Sok Razpet**. Razstava *Odkrivanje skrivnosti Kobariške* prikazuje rezultate lidarskega oziroma laserskega snemanja površja. Tehniko lidarskega skeniranja, s katero so posneli zemeljsko površje od Drežnice do Robiča, je predstavil dr. **Krištof Oštir** z Inštituta za antropološke in prostorske študije pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU).

Gre za tehniko, ki trenutno daje najbolj natančne prostorske podatke, v Sloveniji pa jo uporabljajo zadnjih pet let. Za razliko od optičnih sistemov lidar oziroma laserskega snemanja deloma prodre skozi vegetacijo, zato lahko z njo neposredno odkrivajo številne spremembe naravnega okolja v preteklosti, vključno z arheološkimi najdišči in ostanki iz prve svetovne vojne. Enostaven laser, ki ga namestijo na helikopter, deluje kot razdaljemer in meri razdalje med helikopterjem in točkami na zemeljskem površju, kjer se je laserski žarek odbil. Snemanje so s podjetjem ***Flycom*** opravili spomladi, ko vegetacija še ni bila bujna, nato je sledila zapletena obdelava podatkov. Razstava primerja iz zraka posnete fotografije in rezultate lidarskega opazovanja.

Rezultate je pojasnil dr. **Slavko Ciglenečki** z Inštituta za arheologijo pri ZRC SAZU. Po njegovih besedah so tako lahko raziskali veliko najdišč naenkrat, sicer pa bi za to potrebovali veliko časa in denarja. Veliko sledov je na Kobariškem pustila predvsem italijanska vojska, ki se je v času prve svetovne vojne na tem območju utrjevala 29 mesecev, kot so izvedeli obiskovalci od **Željka Cimpriča** iz Ustanove Fundacija "Poti miru v Posočju". Predsednik uprave **Zdravko Likar** je poudaril, da *"ni le soška fronta tista, ki nas zanima, ampak smo v okviru projekta opravili to delo tudi zato, da se z geomorfološkega vidika pokaže, kakšna je bila naša dolina pred zaraščanjem".* Povedal je še, da želijo z lidarjem iz zraka posneti tudi odseke Poti miru od Rombona čez Bovško polje do planine Zaprikraj, od Rdečega roba prek planin Sleme in Pretovč do Mrzlega vrha in od Tolminske kotline do Mengor.

Čani ***Turističnega društva*** (TD) ***Kobarid*** so v sodelovanju s kolegi iz Fundacije "Poti miru v Posočju" spomladi leta 2001 začeli čistiti in obnavljati muzej na prostem Kolovrat. Do konca lanskega leta, ko so z obnovo v osnovi končali, so se jim pridružili številni prostovoljci iz drugih društev, študenti, javni delavci, kobariški muzealci in fantje z bližnjega Livka pod vodstvom direktorja Kobariškega muzeja **Jožeta Šerbca**. Muzej se z vrha Na Gradu nadaljuje na italijansko stran, zato so pri urejanju sodelovali tudi člani ***Gorske skupnosti Ter, Nadiža, Brda*** in nekaterih italijanskih društev pod vodstvom **Mihe Corena**. Dela so bila obsežna in so potekala v fazah, izjema je bil le enoletni premor leta 2005.

LUČKE ZA NAŠEGA PESNIKA

Kobarid – Sredi oktobra smo učenci Osnovne šole Simona Gregorčiča Kobarid nastopili na naši že tradicionalni prireditvi *Prižgimo lučko pesniku*, s katero vsako leto počastimo spomin na rojstvo **Simona Gregorčiča**. Letošnja tematika prireditve je bila Gregorčičeva domoljubna pesem.

Prireditev je potekala ob spomeniku Simona Gregorčiča na osrednjem kobariškem trgu. Udeležilo se je je veliko gledalcev, zato smo bili nastopajoči še bolj vznemirjeni. V mraku smo s prižigom svečk ob pesnikovem spomeniku začeli z nastopi. Otroci iz našega vrtca, učenke in učenci razredne in predmetne stopnje naše šole smo recitirali pesmi, peli, pripovedovali in igrali na razne instrumente, kot so citre, kitara, klarinet, harmonika in prečna flavta. Kulturni dogodek smo zaključili z govorom naše ravnateljice **Lenke Razpet** in mislijo **Ivana Trinka** o Gregorčiču: *"Pravi poet živi vedno za stoletja naprej, za prihodnje rodove."*

Nastopajoči učenci in učenke OŠ Simona Gregorčiča Kobarid

LJUDSKA GLASBILA BREZ GODCEV

Tolmin – *Godci god'jo prav na glas* so poimenovali razstavo, s katero bo ***Pokrajinski muzej Koper*** do konca novembra gostoval v ***Tolminskem muzeju***. Gre za razstavo ljudskih glasbil in glasbenega izročila v severni Istri, Čičariji, Brkinih in na Bistriškem, Tolmin pa je njena tretja postojanka.

Pripravila sta jo etnomuzikolog **Dario Marušič** in glasbenik **Marino Kranjac**. Po njunih besedah je to prva razstava z omenjenega območja. Sestavljajo jo pester nabor ljudskih glasbil, plakati z besedili in fotografijami na isto temo, dokumentarni del oziroma projekcija izdelave razstavljenih inštrumentov, posebej zanjo pa so izdali še zgoščenko z zvoki teh glasbil in razstavni katalog. Vsestranska avtorja, ki sta inštrumente izdelala sama, sta jih ob odprtju razstave na krajšem glasbenem nastopu tudi predstavila.

Ljudska glasbila so postala tisti inštrumenti, s katerimi so godci tradicionalno glasbo izvajali ob odvijanju ljudskih običajev. Med njimi so se tako znašli tudi številni predmeti, kot so kuhalnice, pokrivače, steklenice,

POKRAJINSKI MUZEJ KOPER GOSTUJE V TOLMINSKEM MUZEJU *z razstavo ljudskih glasbil in glasbenega izročila v severni Istri, Čičariji, Brkinih in na Bistriškem.*

listje, stebla, lubje itd. Ljudska glasbila se od drugih razlikujejo glede na več kriterijev, najpomembnejši pa sta predvsem njihovi zgodovinska in družbeno-kulturna funkcija. Kot so poudarili ob odprtju razstave, ne gre za stvaritev posameznih ljudstev ali narodnosti, ampak jim te skupine dajo samo poseben pečat.
Ker je bila Istra od nekdaj mejno ozemlje, so spremembe v njej in različni vplivi od zunaj prispevali k sobivanju različnih glasbenih tradicij. To izročilo navadno ni posebnost ene narodnosti, ampak – posebno pri inštrumentalni glasbi – del skupne dediščine. Čičarija, Brkini in Bistriško pa so bili dolgo del Kranjske, tako da pravzaprav ne moremo govoriti o vplivih s Kranjskega, temveč kar o osnovnem izročilu.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Po grebenu Kolovrata je pred prvo svetovno vojno potekala meja med Avstro-Ogrsko in Italijo. Italijanske enote so jo prvi dan vojne prekoračile in na tem grebenu postopoma zgradile obsežen sistem obrambnih črt. Čezmejni muzej na prostem Kolovrat združuje poveljniška in opazovalna mesta, mitralješke in topniške položaje, kaverne ter mreže strelskih in povezovalnih jarkov v več ravneh. Vrh grebena ponuja čudovit razgled na nekdanje bojišče soške fronte, ki sega od Kanina prek Krnskega pogorja do Svete Gore, ter na Benečijo in Furlansko nižino.

Uradnega odprtja so se poleg množice obiskovalcev udeležili tudi podpredsednik državnega zbora mag. **Vasja Klavora**, tolminski župan **Uroš Brežan**, predsednik Gorske skupnosti Ter, Nadiža, Brda **Adrian Corsi** in idejni vodja Fundacije "Poti miru v Posočju" dr. **Tone Jeglič**. Predsednik uprave Zdravko Likar se veseli skorajšnjega padca meje, ko *"si bomo zaželeli, da bi večno vladal mir".* Brežan ga je dopolnil z mislijo, naj Poti miru sedaj združujejo, kar je meja nekoč ločevala. Z dokončanjem ceste Volče–Solarji predvidoma prihodnje leto bo prek Kolovrata sklenjena krožna turistična pot, odprla se bosta športni park v občini Dreka in krajša povezava s Čedadom. Corsi se je v svojem nagovoru spomnil 90. obletnice 12. soške bitke, ko so si nemške enote z zavzetjem italijanskih položajev na Kolovratu odprle pot za nadaljnji prodor v Furlansko nižino. Poudaril je, da so se za to ozemlje slovenski fantje borili najprej pod avstroogrsko in nato pod kraljevo zastavo. *"Ta visok krvni davek moramo spoštovati in ga ne pozabiti, saj so za slovensko zemljo žrtvovali svoja življenja."* Pot miru naj bo po njegovem tudi pot sprave in sklenil je: *"Najprej se moramo spraviti z brati in nato s sosedi."*

Besedilo in foto: Špela Kranjc

SPOMIN NA TIGR IN VRNITEV PRIMORSKE MATIČNI DOMOVINI

Čezsoča, Bovec – Konec septembra, natančneje 22. in 23. septembra, so v Čezsoči in Bovcu potekali *Skalarjevi dnevi*, ki jih je organiziralo društvo ***TIGR***. Posvetili so jih praznovanju 80. obletnice organizacije TIGR in 60. obletnice vrnitve Primorske matični domovini.

V soboto zvečer so v ***Kulturnem domu*** v Bovcu predvajali projekcijo filma TRST, katerega soustvarjalec in scenarist je bil pisatelj **France Bevk**. Film je dokaj neznano, vendar zanimivo pričevanje o osvobodi-

V OKVIRU SKALARJEVIH DNI *so odkrili obeležje partizanskemu komandantu* **Silvestru Gianfrateju - Srečku.** ***Foto: Katja Kravanja***

tvi Trsta, mesta, ki je nazadnje ostalo onkraj meje.

Naslednjega dne je v Zadružnem domu v Čezsoči potekal razgovor na temo Življenje in delo **Ferda Kravanja - Petra Skalarja**, tigrovca in borca za narodnostno osvoboditev izpod fašizma. O njem je spregovoril njegov sopotnik in sovaščan **Franc Čopi - Borotin**. Sledilo je odkritje obeležja partizanskemu komandantu **Silvestru Gianfrateju - Srečku**, ki so ga postavili na njegovi rojstni hiši v Čezsoči. Govornik ob tej priložnosti je bil primorski poslanec **Samo Bevk**, v programu pa je sodeloval ***Moški pevski zbor Golobar*** iz Bovca.

Osrednja prireditev Skalarjevih dni, na kateri so kot soorganizatorji sodelovali ***Združenja za vrednote NOB Tolminske*** in tri posoške ***občine***, je bilo nedeljsko popoldansko srečanje na trgu v Bovcu. Udeležence je nagovoril bovški župan in poslanec državnega zbora **Danijel Krivec**, slavnostni nagovor pa sta imela **Rok Uršič**, predsednik Združenja za vrednote NOB Tolminske, in **Marjan Bevk**, predsednik društva TIGR. V kulturnem programu so sodelovali ***Partizanski pevski zbor*** iz Trsta, dramski igralec **Aleksander Valič** in člani skupine ***Mladi TIGR***.

Robert Trampuž, podžupan občine Bovec

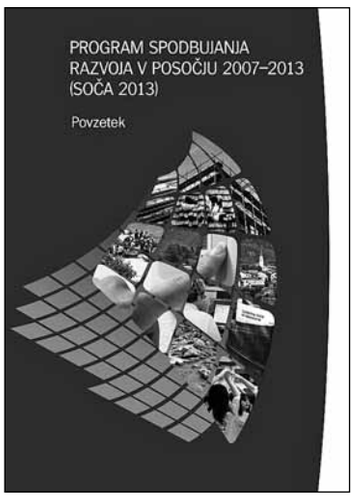

Program spodbujanja razvoja v Posočju 2007–2013 (Soča 2013)

Posoški razvojni center *je izdal publikacijo s povzetkom* ***Programa spodbujanja razvoja v Posočju 2007–2013 (Soča 2013)****. Program, ki smo ga predstavili v EPIcentru, št. 2-3, je bil pripravljen na osnovi Zakona o popotresni obnovi objektov in spodbujanja razvoja v Posočju. Gre za nadaljevanje Soče 2006 (po zadnjem potresu se je namreč program pomoči podaljšal do leta 2013). Za njegovo izvajanje so v državnem proračunu predvidena naslednja sredstva: • 1.886.164 evrov za letošnje leto, • 1.877.817 evrov za leto 2008, • 1.252.000 evrov za leta 2009, 2010 in 2011, • 834.000 evrov za leti 2012 in 2013. Namenjena so vzpostavljanju razvojne infrastrukture, pospeševanju podjetniških vlaganj, razvoju gospodarstva in odpiranju novih delovnih mest ter usposabljanju in razvoju kadrov.*

Celoten program je objavljen na spletni strani ***www.pososki-rc.si/14****, tam najdete tudi elektronsko verzijo brošure s povzetkom.*

Posoški razvojni center pa je za namene promocije Programa spodbujanja razvoja v Posočju 2007–2013 izdal tudi dve zgibanki; prva je namenjena predstavitvi Ukrepa II (Pospeševanje podjetniških vlaganj, razvoja gospodarstva in odpiranja novih delovnih mest), druga pa Ukrepu III (Usposabljanje in razvoj kadrov: razvoj človeškega potenciala v Posočju).

NASLOV: Program spodbujanja razvoja v Posočju 2007–2013 (Soča 2013), povzetek. IZDAL IN ZALOŽIL: Posoški razvojni center. BESEDILO: mag. **Roman Medved**, mag. **Almira Pirih**, **Uroš Brežan**, **Mateja Kutin**. ZBRALA IN UREDILA: Mateja Kutin. KRAJ IN LETO IZDAJE: Kobarid, 2007. FORMAT: 21 x 29,7 cm. NAKLADA: 500 izvodov. ŠTEVILO STRANI: 36.

NASLOV: Pospeševanje podjetniških vlaganj, razvoja gospodarstva in odpiranja novih delovnih mest. IZDAL IN ZALOŽIL: Posoški razvojni center. BESEDILO: **Vesna Kozar**. ZBRALA IN UREDILA: **Mateja Kutin**. KRAJ IN LETO IZDAJE: Kobarid, 2007. FORMAT: 10 x 21 cm. NAKLADA: 500 izvodov.

NASLOV: Usposabljanje in razvoj kadrov: razvoj človeškega potenciala v Posočju. IZDAL IN ZALOŽIL: Posoški razvojni center. BESEDILO: mag. **Almira Pirih**. ZBRALA IN UREDILA: **Mateja Kutin**. KRAJ IN LETO IZDAJE: Kobarid, 2007. FORMAT: 10 x 21 cm. NAKLADA: 500 izvodov.

Comunicare senza confini / Sporočanje brez meja

V okviru projekta Sporočanje brez meja je izšla publikacija z naslovom ***Comunicare senza confini / Sporočanje brez meja****. V njej so zbrani rezultati projekta, v katerem je kot partner sodeloval tudi* ***Posoški razvojni center****.*

"Program pobude Skupnosti INTERREG III A je financiral projekt 'Sporočanje brez meja – Ustanovitev foruma čezmejnega sodelovanja med krajevnimi organizacijami in institucijami'. Ta pobuda spada v Predno-

Utrinki

DVOJINA V BERLINU

Berlin (Nemčija) – V začetku oktobra se je na samostojni razstavi v Židovski četrti v Berlinu predstavil kipar **Dušan Gerlica** (o njem smo pisali v ***EPIcentru***, št. 7-8, letnik V). V *Galeriji na vrtu* (Galerie im Garten) je razstavil svoje skulpture, ki jih izdeluje iz lesa. Razstavo je avtor naslovil *Dvojina,* in sicer iz dveh razlogov: skulpture je predstavil v parih, kar daje popolnoma drug vtis, kot če bi stale posamezno, poleg tega pa je dvojina tudi posebnost slovenskega jezika.

Odprtja, na katerem so nastopili ***T'minski Madrigalisti***, so se med drugimi udeležili tudi slovenska kulturna atašejka v Nemčiji **Monika Kartin** in novinarka **Martina Konda**. Veliko spoštovanje je našemu umetniku izkazal tudi župnik **Izidor Pečovnik**, ki se odprtja sicer ni mogel udeležiti, je pa o kulturnem dogodku spregovoril pri maši v cerkvi svete Elizabete.

Sicer pa to ni edini uspeh našega umetnika, ki živi in dela v Gorenji Trebuši, njegove skulpture pa si lahko ogledate tudi v galeriji ***Bogatina*** na Mostu na Soči. Pred slabim letom je v Nemčiji izšla 52. knjiga *Allgemeiness Künstler – Lexikon*, v katerem je kot fotograf in kipar svoj prostor našel tudi Gerlica. Gre za splošni leksikon upodabljajoče umetnosti vseh časov in vseh narodov, ki je, kot je povedal Gerlica, v svetovnem merilu najširši doslej.

Mateja Kutin

UMETNIK **DUŠAN GERLICA** *(v sredini) se je pretekli mesec predstavil na samostojni razstavi v Berlinu.* ***Foto: arhiv Dušana Gerlice***

stno nalogo 3 'Človeški viri, sodelovanje in uskladitev sistemov' oz. natančneje v Ukrep 3.2 'Sodelovanje na področju kulture, komunikacij in raziskovanja med institucijami v smislu harmonizacije'.

Projekt je odraz trdne volje Gorske skupnosti Ter, Nadiža, Brda, da bi nadaljevala in okrepila sosedstvo in prijateljstvo med območji Terskih dolin, Nadiže in Brd s sosednjimi slovenskimi dolinami, zlasti s Posočjem in z dolino Idrijce. Gorska skupnost je upravičenec in izvajalec te pobude, ki želi spremeniti odnose poznavanja in namere sodelovanja med dvema prostoroma v trdno in trajno sodelovanje ter poglobiti gospodarske, socialne, kulturne in politične tematike."

Projekt so osnovali na vrsti izmenjav z javnimi ustanovami in gospodarskimi subjekti, da bi poglobili tri sklope: • turizem, okolje in kmetijsko dejavnost, • cestne povezave, energijo in programiranje ter • kulturno področje. Teme so obravnavali na strokovnih omizjih v Kobaridu, Čenti in Števerjanu. Ideje in predlogi za razvoj, ki so se izoblikovale, so predstavljene tudi v publikaciji.

"Projekt se je zaključil z omizjem političnega značaja, v katerem so bili predstavljeni predlogi in vsebine treh operativno-strokovnih omizij. Srečanje je bila priložnost za razvoj skupnih namer med različnimi političnimi operaterji ali subjekti, ki se bodo lahko spremenile v projektno dimenzijo skupnega in soudeleženega vzajemnega razvoja."

NASLOV: Comunicare senza confini / Sporočanje brez meja. IZDALA: Comunita Montana del Torre, Natisone e Collio. KRAJ IN LETO IZDAJE: San Pietro al Natisone (UD), 2007. FORMAT: 21 x 29,7 cm. ŠTEVILO STRANI: 101.

Slovar bovškega govora

Barbara Ivančič Kutin, *ki je v slovenskem prostoru znana po folklornih raziskavah in člankih v domoznanstvenem tisku, je že v obdobju zaključevanja diplomskega študija slovenistike in sociologije kulture na Filozofski fakulteti v Ljubljani začela zbirati gradivo za slovar domačega bovškega govora. Bovški govor je del najsevernejše primorske narečne skupine in spada v obsoško narečje. Svojo prepoznavno drugačnost dolguje visokim alpskim vrhovom, ki so v preteklosti očitno ločevali prebivalce dolin in kotlin ter preprečevali mešanje in izmenjavo – tudi besed.*

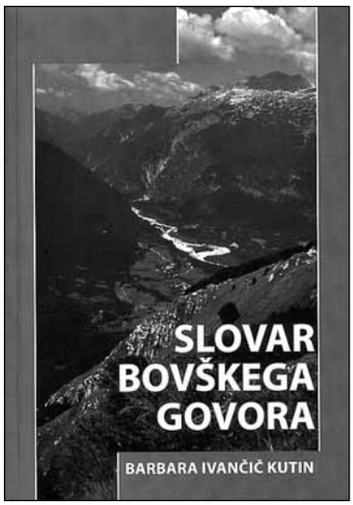

Seveda Bovec in Bovčane najbolj natančno zaznamujejo prav narečne besede, ki se močno razlikujejo od knjižnih. V uvodnem opisu govora v slovarju pa so razložene tudi še druge, npr. glasoslovne in oblikoslovne značilnosti bovškega govora. Ni naključje, da avtorica slovar posveča svojim domačim, saj sta se seznam in zbirka gradiva, sprva samo za namen diplomske naloge, izdatno povečala prav s pomočjo sorodnikov in znancev, ki so z vseh strani – Bavščice, Loga pod Mangartom, Soče in drugih krajev Bovške – prinašali in dopolnjevali seznam besed. Po končanem izboru je bilo gradivo skrbno obdelano, opisano in primerjano z ustreznicami v slovenskem knjižnem jeziku ter strokovno preverjeno s strani dialektologinj dr. **Jožice Škofic** *in dr.* **Karmen Kenda Jež**. *Tako slovar poleg opisa govora in drugih pojasnil podaja skoraj tri tisoč besed bovškega govora. Če ne poznate pomenov besed fuzejkel, kovh, ošokol, rejt, žljuf in podobnih, lahko odslej pogledate v slovar. Še posebej, če ste z Bovškega.*

NASLOV: Slovar bovškega govora. AVTORICA: **Barbara Ivančič Kutin**. ZALOŽBA: ZRC SAZU. KRAJ IN LETO IZDAJE: Ljubljana, 2007. FORMAT: 24 x 16,5 cm. ŠT. STRANI: 116.

Nadiške in Soška dolina med srednjo Evropo in Jadranom; Le valli Natisone e dell'Isonzo tra centro-europea e adriatico

V okviru projekta Interreg IIIA Italija-Slovenija sta bila izvedena projekta razstave Med Nadižo in Sočo – zgodovina in arheologija neke pokrajine, ki je bila lani postavljena v Čedadu, in mednarodni posvet z naslovom Nadiške in Soška dolina med srednjo Evropo in Jadranom, ki mu je sledila

Utrinki

MOJA KNJIŽNICA ZA TRETJEŠOLCE

Tolmin – V ***Knjižnici Cirila Kosmača Tolmin*** smo tudi za šolsko leto 2007/2008 pripravili akcijo *Moja knjižnica – Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin*, s katero želimo učence tretjih razredov navdušiti za branje in obiskovanje naših enot. Akcija se je začela 2. oktobra, na svetovni dan otroka, zaključila pa se bo 30. aprila prihodnje leto.

Akcija je zasnovana tako, da ne izloči tistih, ki so pri branju nekoliko počasnejši in potrebujejo več pomoči staršev; vsak lahko bere skladno s svojimi sposobnostmi in željami. Ohranili smo enako podobo in pravila kot lani; najprej smo obiskali šole oziroma jih povabili v najbližjo knjižnico, otrokom razdelili predstavitveno gradivo in darilo ter jim predstavili akcijo. Učenci bodo skupaj s starši, učiteljicami ali sami obiskovali eno od naših enot, si izbirali knjige, primerne svoji starosti, in za prebrane izpolnjevali vprašalnike. Vsakih pet prebranih knjig jim prinese privlačno nagrado.

Tudi letos bodo v akciji lahko sodelovali vsi učenci ***Centra za izobraževanje in usposabljanje Tolmin*** ter varovanci ***Varstveno-delovnega centra Tolmin***.

Ocenjujemo, da je bila lanska akcija uspešna, saj je sodelovalo 60 odstotkov tretješolcev iz Zgornjega Posočja, v knjižnico pa se je včlanila petina vseh otrok te starosti. Odločitev, da akcijo namenimo prav učencem tretjih razredov, se je izkazala za pravilno. Po učnem načrtu devetletke naj bi namreč tretješolci do konca šolskega leta osvojili bralne tehnike in prešli k samostojnemu branju.

Jožica Štendler, direktorica Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin

KD SLIKARJEV AMATERJEV TOLMIN ZA INVALIDNO MLADINO

Posočje – ***Kulturno društvo slikarjev amaterjev Tolmin*** je tudi v letošnjem letu v Drežnici organiziralo *Mednarodni humanitarni likovni extempore*. V naročje Krna je privabil 90 slikark in slikarjev iz različnih krajev Slovenije in tujine, ki so svoje ▶

Z LIKOVNIM EX-TEMPOROM, KI SE JE OVIJAL NA PLANINAH LOM IN STADOR, *so člani* ***Kulturnega društva slikarjev amaterjev Tolmin*** *skušali ujeti pomen, značilnosti in posebnosti teh planin.* ***Foto: Špela Kranjc***

istoimenska zbirka publikacij. V projektih gre izpostaviti skupno preteklost narodov ob današnji meddržavni meji, potrjeno na podlagi arheoloških in drugih zgodovinskih najdb na tem območju, ki vodi k nadaljnjemu sodelovanju in spoštovanju med pokrajinami. Zbornik vsebuje razprave več kot 35 slovenskih in italijanskih strokovnjakov s področja zgodovine in arheologije, dopolnjene s slikovnim gradivom in skicami. Posebej velja izpostaviti vrednost povzetkov člankov, saj so vsem člankom dodani v angleškem in slovenskem jeziku. Zborniku je priložena arheološka karta območja z označenimi žarišči arheoloških najdb v Nadiških in Soški dolini.

NASLOV: Nadiške in Soška dolina med srednjo Evropo in Jadranom; Le valli Natisone e dell'Isonzo tra centroeuropea e adriatico. ZBIRKA: Sttudi e ricerche sulla gallia cisalpina. KRAJ IN LETO IZDAJE: San Pietro al Natisone, 2006. FORMAT: 21 x 28 cm. ŠT. STRANI: 295.

Lovska družina Ljubinj in Lovska družina Tolmin

*Ob 60-letnici **Lovskih družin** (LD) **Ljubinj** in **Tolmin** vzamemo v roke prav nenavadno dvodelno knjižico. Oba dela predstavljata čas delovanja društev predvsem v zadnjih desetih letih, spomin pa neizbežno seže tudi daleč nazaj, v čas ustanovitve – leto 1947. Brošura obsega uvodna razmišljanja ob 60-letnici, posebej izpostavlja obdobje zadnjih desetih let, saj je bil pred tem ob 50-letnici že izdan obsežnejši zbornik. V obeh delih je izdelan seznam članstva ter pregled lovišč, divjadi in gospodarjenja z njimi, dodano pa je še bogato barvno slikovno gradivo. LD Tolmin v zadnjem desetletju izpostavlja (popotresno) obnovo lovskih koč na Dobrenšci in na Vrtičih ter tudi na planini Pretovč.* **Miro Rejc** *je zapisal zanimiv članek o ženskem vidiku lovstva, saj sta v LD Tolmin včlanjeni kar dve lovki:* **Marica Rutar** *in* **Dolores Čarga**, *obe s srcem povezani z naravo in lovstvom že od dekliških let. V drugem delu, posvečenem LD Ljubinj,* **Jože Leban** *'briše prah' S starih polic, kjer se spominja prvih omemb lovstva na Tolminskem iz leta 1910, ko naj bi v Tolminu deloval **Lovski klub**. Pravila lovske družbe pod imenom **Kozja brada** naj bi še pred začetkom prve svetovne vojne združevala tudi lovce v Baški grapi. Sledi opis druženja lovcev po prvi in drugi svetovni vojni vse do začetkov organiziranega združevanja v letu 1947 v **Okrajnem lovskem svetu**. Lovci obeh družin si tudi v prihodnje želijo le eno: Ohranjati naravno okolje v dobro divjadi in človeka v naši prelepi pokrajini ob Soči.*

NASLOV: Lovska družina Ljubinj in Lovska družina Tolmin. ZALOŽNIK: Lovski družini Ljubinj in Tolmin. KRAJ IN LETO IZDAJE: Tolmin, 2007. FORMAT: 23 x 17 cm. ŠT. STRANI: 44.

Gasilski zbornik

*Oktobra je izšla obsežna unikatna knjiga **Gasilski zbornik**, v kateri je* **Viktor Kavčič** *zbral okoli 300 svojih člankov in 1.550 fotografij. Knjiga je nastajala skozi 52 let njegovega članstva v gasilskem društvu. Vsa leta je aktivno sodeloval tudi na področju publicistike in objavljal v Gasilcu, Ujmi, Družini, EPIcentru, Primorskih novicah … Ob svoji 65-letnici je Kavčič objavljene prispevke skupaj z nekaterimi pomembnimi dokumenti (faksimili starih pravilnikov, oznak in pomembnejših sklepov) zbral v Gasilskem zborniku.*

"Motivacijo za pripravo in izdajo unikatne knjige sem dobil ob veliki količini gradiv, s katerimi razpola-

Utrinki

▶ znanje in ustvarjalnost tokrat združili za invalidno mladino. Po jutranjem spoznavanju in izmenjavi izkušenj med udeleženci, se je Drežnica spremenila v prizorišče največjega likovnega ex-tempora na Severnem Primorskem. Domačinom in drugim obiskovalcem je poleg vpogleda v raznoliko likovno ustvarjanje ponudil še številne spremljevalne dogodke. Na priložnostnih stojnicah so se z domačimi izdelki in pridelki predstavljale okoliške kmetije, obiskovalci pa so se lahko na delavnici pod vodstvom **Alenke Gololičič** preizkusili tudi v oblikovanju gline. Udeležence ex-tempora sta ob zaključku nagovorila kobariški župan **Robert Kavčič** in predstavnica bolnišnice **Ana Gabrščček**. Nastala dela so bila razstavljena na prodajni razstavi na Sveti Gori, izkupiček pa so namenili ***Splošni bolnišnici dr. Franca Derganca Nova Gorica – oddelek invalidne mladine Stara Gora***.

Poleg omenjenega je Kulturno društvo slikarjev amaterjev Tolmin, ki deluje več kot tri desetletja in trenutno združuje 52 likovnikov različnih generacij iz celotne Severne Primorske, v drugi polovici leta izvedlo še dva dogodka. Na Tolminskem je bila v preteklosti izrednega pomena živinoreja. Gospodarjenje s planinami ima v Posočju tisočletno tradicijo. Na ohranjanje te tradicije do današnjih dni so vplivali različni dejavniki, vsekakor pa gre domačinom zahvala, da so v Posočju še ohranjene planine s predelavo mleka. Z likovnim ex-temporom, ki se je ovijal na planinah Lom in Stador, so člani društva skušali ujeti pomen, značilnosti in posebnosti teh planin. Nastala likovna dela so na ogled v avli ***Kinogledališča Tolmin***. Ex-tempore na Ponikvah pri cerkvi arhitekta **Jožeta Plečnika** pa je tematsko zaobjel delo arhitekta.

Gregor Maver

ORGANIZATORJI LETOŠNJE MEDENE. Foto: Blaž Kavčič

LJUBINJCI ZA PODBRČANE

Ljubinj – Člani ***Krajevne skupnosti*** (KS) ***Ljubinj*** in ***Malonogometnega kluba*** (MNK) ***Amazonka*** so konec septembra organizirali tradicionalno prireditev *Medena*, na kateri sta obiskovalce zabavala ansambel ***Beneški fantje*** in vokalna skupina ***Snežet***. Posebnost letošnje prireditve je bila, da so se organizatorji odločili ves izkupiček nameniti prizadetim v zadnji ujmi. Zbrali so 1.300 evrov in jih razdelili trem družinam iz Podbrda. Kot je pojasnil predsednik

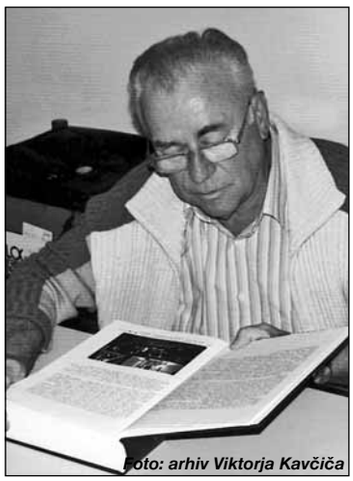

Foto: arhiv Viktorja Kavčiča

gam, v želji, da se moje delo in delo vseh mojih sodobnikov ohrani v sliki in besedi tako, kot je dejansko bilo. To pa sem najbolj avtentično lahko prikazal s članki, ki so spontano nastajali skozi desetletja. Članek, zapisan ob določenem dogajanju, in v tistem trenutku nastale fotografije so najboljši dokument časa in prostora, ki ga še tako zlonameren manipulator ne more spremeniti. Nepredvidljiv razvoj gasilstva, opremljenost, nabave velikega števila vozil, izgradnja 14 gasilskih domov, usposobljenost vseh kategorij članstva so argumenti, ki opravičujejo trud in stroške v zvezi s pripravo in izdajo knjige."

Vsebina zbornika je razdeljena v deset poglavij, ki vsebinsko pokrivajo vse gasilske aktivnosti: Predgovor, Gasilstvo skozi čas, Članki in strokovni spisi o delu gasilcev v Gornjem Posočju, Gašenje požarov in reševanje, Mladina, naša bodočnost, Sodelavci, jubilanti, veterani, požrtvovalni ustvarjalci ideje nudenja pomoči bližnjemu, Sodelovanje s prijatelji iz Slovenije in Evrope, Slava in hvala pokojnim gasilskim tovarišem, Odlikovanja - priznanja za opravljeno delo ter Utrinki, anekdote, seznami gradiv in spominskih fotografij.

NASLOV: Gasilski zbornik. AVTOR: **Viktor Kavčič**. KRAJ IN LETO IZDAJE: Tolmin, 2007. NAKLADA: 11 izvodov. ŠTEVILO STRANI: 404.

Panta rhei

*V začetku septembra je izšla zgoščenka **Panta rhei**, na kateri so predstavljene avtorske skladbe* **Leona Oblaka**. *Na njej je petnajst skladb in bonus skladba Prezgodnji mraz, ki jo je avtor posvetil svoji mami. Celotno zgoščenko pa je posvetil svojemu očetu, za katerega pravi, da ga po vseh teh letih še vedno pogreša.*

Kot je Oblak zapisal, si je na prelomu tisočletja med drugim zaželel,

*da bi nekoč nekdo posnel skladbo z njegovim besedilom. Po slabih sedmih letih je teh skladb prek 50, več kot polovica z njegovo glasbo. Posneli so jih različni izvajalci, predstavljene pa so bile na številnih glasbenih festivalih. Oblak se lahko pohvali s petimi nagradami za najboljša besedila (na zgoščenki so predstavljene štiri od teh: Neposlikan list, Strah me je, skrij me ter Konec in pika v izvedbi skupine **Johnny Bravo** in Panta rehei v izvedbi* **Tadeje Fatur**).

NASLOV: Panta rhei. AVTOR BESEDIL: **Leon Oblak**. VODJA IN ODGOVRNA UREDNICA: **Mojca Menart**. IZDALA: RTV Slovenija Založba kaset in plošč. KRAJ IN LETO IZDAJE: Ljubljana, 2007.

Knjižno polico napolnili Mateja Kutin in Špela Mrak

Aleš Močnik

Močo, kot ga kličejo prijatelji iz domače Hudajužne in od drugod, je 25. maja dopolnil 24 let. Morda bo ravno zaradi dneva mladosti, ki smo ga na ta dan praznovali v naši nekdanji domovini, iz Aleša vedno vela mladostna energija. Pesniti je začel pred štirimi leti, bolj intenzivno pa rime išče zadnji dve leti. Kot pravi sam, se največ posveča eksistencialnim temam. Njegova velika želja je izdati samostojno pesniško zbirko, za katero ima že pripravljenih kakšnih 70 pesmi. Poleg pesnikovanja in druženja s prijatelji se rad ukvarja z glasbo in igra več inštrumentov. Prestal je že tudi premiero na odru – za njim sta dva kantavtorska nastopa.

Špela Kranjc

PONAVLJAJOČE ZGODBE

Zgodbe nove nam življenje riše,
ko podajamo se v svet,
eni obiskujejo različne hiše,
drugi v isto grejo spet.

Ponosno je prišel do šanka,
kelnar pa do vprašanja:
vam pa danes nekaj manjka,
boste tudi danes šilce žganja?

Bliskovito je pokimal z glavo,
oči so se mu zaiskrile,
hitro naredila sta menjavo,
ko so kaplje grlo napolnile.

Zamišljen vase v kotu je sedel,
nikamor se mu ni mudilo,
polno mizo kozarcev je imel,
nič posebnega se ni zgodilo.

Počasi in previdno je vstal,
ko je ura poldne zazvonila,
proti domu jo je ubral,
da ne zamudi kosila.

Pravijo, da "jutri" še nikoli ni prišel,
tale zgodba to lepo pove,
a tudi "danes" še ni nikdar odšel,
dnevi pač imajo isto ime.

Aleš Močnik

Utrinki

KS Ljubinj **Sergej Muznik**, *"je prireditev povezana z zavetnikom vasi Ljubinj sv. Mihaelom. Naši predniki so na ta dan prignali živino iz planin, sledil je sejem in za zaključek vaški praznik Medena"*. V prvi polovici oktobra je Muznik v Podbrdu obiskal tri v poplavah najbolj prizadete družine in jih presenetil s prijetno novico.

Špela Kranjc

20 LET KULTURNEGA DOMA IN 15 LET KOMORNEGA ZBORA ISKRA BOVEC

Bovec – Zadnjo soboto v oktobru so v bovškem kulturnem domu obeležili dva pomembna jubileja. S slavnostnim koncertom ***Komornega zbora Iskra Bovec*** z gosti (***Mešanim pevskim zborom Zoranić*** in ***Klapo Petar Zoranić*** iz Zadra) so obeležili petnajsto obletnico delovanja zbora, istočasno pa tudi dvajseto obletnico odprtja ***Kulturnega doma Bovec***.

Leta 1992 je **Ambrož Čopi**, takrat študent Akademije za glasbo v Ljubljani, ustanovil ***Ženski pevski zbor Boka Bovec*** (današnji Komorni zbora Iskra Bovec). Skupaj z mladim umetnikom je zbor rasel in v relativno kratkem času posegel v vrh slovenskega zborovskega petja. Zbor se je uveljavil tudi v tujini in dosegal visoka priznanja; največje, ki si ga je pripel, je bila Srebrna plaketa mesta Maribor na državnem tekmovanju *Naša pesem*.

Po Čopijevem odhodu je zbor spreminjal način dela in iskal novega umetniškega vodjo. Nazadnje se je imenitno ujel s svojo novo zborovodkinjo **Urško Kranjc**, ki je uspela v pevkah najti njihova hotenja in želje ter jih združiti s svojo vizijo zbora. Danes se zbor vrača na svoja stara pota in ponovno predstavlja uspešen pevski kolektiv v občini Bovec. Sestavlja ga osemnajst pevk iz Bovca, Čezsoče, Srpenice in Drežnice; združuje po stažu starejše, izkušene pevke z mladimi in uspešnimi, s čimer dosega potrebno svežino in kakovost.

S koncertom so obeležili tudi dvajseto obletnico odprtja Kulturnega doma Bovec. Večno željo Bovčanov, imeti kulturni dom, je začel uresničevati gradbeni odbor za gradnjo doma pri tedanji ***Krajevni skupnosti*** (KS) ***Bovec***. Skupina zanesenjakov s pokojnim **Marjanom Bricem** na čelu je po potresu leta 1976 pripeljala projekt od načrtov do izvedbe prve faze, nato pa se je delo zaustavilo. Leta 1987 je tedanji predsednik sveta KS Bovec in direktor Iskre Bovec **Mitja Kokove** s pomočjo svojih sodelavcev ter podjetja Iskra projekt uspešno nadaljeval, tako da je oktobra istega leta kulturni dom odprl svoja vrata. Od tedaj dalje predstavlja kulturni dom stičišče kulture na Bovškem.

Kulturni dom je svojo sedanjo podobo dobil v letih 1997 in 1998, ko je županoval **Robert Trampuž**. Uspel je pridobiti prostore ter pričeti z izgradnjo knjižnice in male dvorane, s katero je postal dom resnično funkcionalen in vsestransko uporaben. Danes predstavlja matično hišo vseh kulturnih ustvarjalcev na Bovškem, mala dvorana pa je praktično zasedena vse leto ne samo s kulturnimi, temveč tudi z izobraževalnimi, semi- ▶

NA *JEZIKU VOLKULJE* TOLMINSKI MUZEJ ZASTOPA SLOVENIJO

Bavay (Francija) – V francoskem ***arheološkem muzeju*** v Bavayu na razstavi *La langue de la louve (Jezik volkulje)* ***Tolminski muzej*** zastopa Republiko Slovenijo. Razstava, na kateri je organizator želel prikazati vpliv latinskega jezika skozi zgodovino (od rimske dobe do danes), je bila slovesno odprta 25. oktobra in bo na ogled do 19. decembra.

Arheološki muzej iz Bavaya je aprila leta 2006 povabil Tolminski muzej k sodelovanju pri projektu priprave mednarodne razstave, sprva pod delovnim naslovom *27 glasov na križpotju Bavaya: Rimsko cesarstvo in Evropska unija*. Povabilo smo z veseljem sprejeli in za prikaz na razstavi izbrali v latinščini zapisano listino iz zapuščine tolminske družine ***Devetak***.

Razstava je zasnovana pedagoško in je nastala s pomočjo mladih dijakov latinskega jezika srednje šole v Casselu. Na njej sledimo ekspanziji latinščine s širitvijo rimskega imperija, ki je prikazana prek razstavnih predmetov in dokumentov iz držav članic Evropske unije (EU). Razstava

NA RAZSTAVI LA LANGUE DE LA LOUVE *(Jezik volkulje) v francoskem Bavayu* ***Tolminski muzej*** *zastopa Slovenijo.* ***Foto: Miha Mlinar***

je zanimiv rezultat sodelovanja z dijaki šole ***Robert le Frison*** v Casselu; sodelovali so namreč pri vseh fazah priprave, na odprtju pa prevzeli tudi vlogo vodičev po razstavi.

Na območju mogočnega Rimskega imperija je bila latinščina enotni jezik. Uporabljali so ga tudi na takrat zasvojenih ozemljih. Jezik nekdanjih zavojevalcev in politikov – latinski jezik – je danes naša skupna dediščina. Prek predmetov iz različnih obdobij je predstavljena specifična identiteta in skupna delitev dediščine latinskega jezika. Predstavljena sta dva vidika širjenja latinskega jezika: širjenje latinščine s širitvijo Rimskega imperija z ustnim izročilom ter uveljavljanje latinščine prek kroženja besedil, izpisanih na različnih predmetih in listinah, skratka skozi rabo v preteklosti.

Z mešanico tekstov današnjih avtorjev in avtorjev v preteklosti ter strokovnih besedil znanstvenikov so dijaki pripravili pregled razvoja latinskega jezika od jezika volkulje do današnje rabe na območju Rimskega imperija oziroma današnje EU. Gradivo za razstavo je prispevalo 35 muzejev oz. kulturnih institucij iz devetnajstih držav članic EU; Republiko Slovenijo zastopata ***Pokrajinski muzej Celje*** in Tolminski muzej.

Razstavljene predmete spremljajo zastavice držav, iz katere izvirajo, ter kratka predstavitev predmeta in hranitelja; na panojih pa so predmeti obravnavani v širšem kontekstu. Razstavo spremlja obsežen katalog (237 strani), v katerem je predstavljenih vseh 50 razstavljenih predmetov, vključno z listino družine Devetak, ki jo hrani Tolminski muzej. Listina – gre za prepis kupoprodajne pogodbe iz leta 1737 med družinama Devetak in ***Brešan*** za zemljo v Pologu – je iz leta 1795 in je napisana v latinskem jeziku.

Republiko Slovenijo sta na slovesnem odprtju razstave zastopala direktorica Tolminskega muzeja mag. **Damjana Fortunat Černilogar** in arheolog **Miha Mlinar**. **Véronique Mary**, direktorica arheološkega muzeja v Bavayu, je oba zelo lepo sprejela in na odprtju je bilo slišati tudi slovenski *"dober večer"*.

Navezovanje tovrstnih stikov ter vključevanje v mednarodne projekte in razstave pomeni za Tolminski muzej poleg lastne promocije tudi pomembno nabiranje izkušenj in odpiranje novih možnosti nadaljnjega sodelovanja s kolegi v tujini. Nenazadnje pa je bil Tolminski muzej tudi promotor naše države. Fortunat Černilogarjeva je za francoski radio podala intervju in tako še dodatno opozorila na Tolminski muzej ter Republiko Slovenijo.

mag. **Damjana Fortunat Černilogar**, direktorica Tolminskega muzeja

narskimi in razstavnimi vsebinami. Prav v letu jubileja se pričenjajo tudi aktivnosti za dograditev doma z velikim odrom, ki ga v preteklosti zaradi prezahtevnega in predragega projekta ni bilo moč realizirati.

Povzeto po: OBČINA Bovec. (2007). [Online]. [Citirano 29. oktobra 2007; 23.30]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.bovec.net/obcina/page.php?id=00038&podatek=00786.

EX-TEMPORE KLUŽE

Kluže – Konec septembra je v trdnjavi Kluže potekal ex-tempore, ki ga je organizirala ***Osnovna šola*** (OŠ) ***Bovec***. Na njem je sodelovalo 23 otrok, starih trinajst in štirinajst let, iz bovške OŠ ter iz pobratene občine Sedegliano.

Otrokom iz Sedegliana je v OŠ Bovec dobrodošlico izrekla ravnateljica **Ida Šemrov**, nato pa so se skupaj z bovškimi otroki in mentorji odpravili proti trdnjavi Kluže. Tam jih je pričakal vojak v uniformi iz prve svetovne vojne, član ***Društva Dreizehn - Dreizehn 1313 Bovec***, jim razkazal trdnjavo in jih seznanil z njeno zgodovino ter sedanjo funkcijo. Otroci so lahko poslušali razlago v slovenskem jeziku ter prevod v italijanski jezik. Med seboj pa so se po-

NA EX-TEMPORU V TRDNJAVI KLUŽE *je sodelovalo 23 otrok iz bovške osnovne šole ter iz pobratene občine Sedegliano.* ***Foto: arhiv Osnovne šole Bovec***

govarjali kar v angleškem jeziku. Tako smo počastili tudi svetovni dan jezikov.

Po ogledu Kluž so se udeleženci odpravili v zgornje prostore trdnjave, ki so ponavadi namenjeni razstavam. Zaradi dežja žal ni bilo mogoče ustvarjati zunaj, zato so se otroci razporedili po vsem zgornjem prostoru trdnjave. Vsak je lahko izbral najljubši material ter začel kreativno prelivati na papir vse ideje, asociacije ter vtise, ki mu jih je ta dan dala trdnjava. Ustvarjali so tri ure, se vmes posladkali s keksi in čajem ter izmenjevali ideje in likovne izkušnje. Največ je bilo risb z ogljem ter suhimi svinčniki in pasteli, nekateri pa so se preizkusili tudi v barvah. Nastala je prava mala zbirka likovnih del, ki jih bomo najprej razstavili v OŠ Bovec nato pa še v Sedeglianu. Prihodnjo pomlad, ko bo trdnjava Kluže ponovno odprta za obiskovalce, pa si boste razstavo lahko ogledali tudi tam, kjer je nastala.

Ex-tempore je potekal v trdnjavi Kluže, saj je sam ambient zelo zanimiv in v otrocih zbuja veliko domišljije. Njena prelepa, dramatična okolica je v jesenskem času še posebej pisana. Ex-tempore je imel tudi simbolni pomen pobratenja, saj vemo, da so v zgodovini Italijani trdnjavo napadali, uničevali, zasedali … Tega jesenskega dne na svetovni dan jezikov pa so prav tu skupaj ustvarjali slovenski in italijanski otroci.

Martina Berginc, učiteljica likovnega pouka in mentorica ex-tempora

USTVARJANJE NEPREDVIDLJIVIH PODOB

Tolmin – *Generative art* je metoda, ki se uporablja na različnih področjih ustvarjanja. Čeprav je v svetu precej priljubljena, v Sloveniji še ni zelo razširjena. Eden njenih pomembnejših predstavnikov v vizualni umetnosti je **Bogdan Soban**, ki se je pred kratkim prvič samostojno predstavil v Tolminu.

Pri metodi *generative art*, s katero se vrtojbenski ustvarjalec ukvarja dobrih petnajst let, gre za prepleta-

PODELITEV NAGRADE IN PRIZNANJ SLOVENSKEGA ARHEOLOŠKEGA DRUŠTVA

Tolmin – ***Slovensko arheološko društvo*** (SAD), ki združuje arheologe in ljubitelje tega področja, od leta 1996 vsako leto podeljuje nagrade in priznanja najbolj zaslužnim kolegom, ki so v preteklem letu dosegli izjemne rezultate na področju arheologije. Organizacija letošnje slovesne podelitve je tokrat prvič pripadla ***Tolminskemu muzeju***.

Praznično arheološko vzdušje se je začelo 8. novembra na Mostu na Soči, ko si je skupina 25 arheologov, v kateri so bili tudi vsi trije letošnji nagrajenci, pod vodstvom pisca prispevka temeljito ogledala kulturno-zgodovinsko pot Čez Most po modrost. Sledila je tiskovna konferenca v Tolminskem muzeju, nato pa še uradna podelitev priznanj. Program, ki ga je povezovala predsednica SAD-a dr. **Irena Lazar**, so s tolminskimi "ponarodelimi" začeli pevci ***Komornega zbora Gimnazije Tolmin***. Številne obiskovalce sta z nagovori pozdravila tolminski župan **Uroš Brežan** in direktorica Tolminskega muzeja mag. **Damjana Fortunat Černilogar**. Lanskoletna nagrajenka SAD-a za življenjsko delo arheologinja **Mira Strmčnik Gulič** je nato navedla nekaj ključnih problemov, ki tarejo arheološko stroko in s katerimi se bo treba v prihodnje še spopadati.

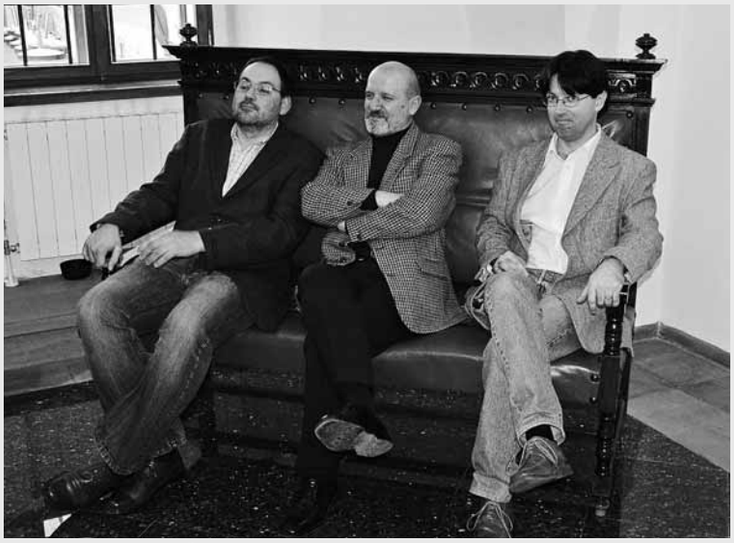

ORGANIZACIJA LETOŠNJE SLOVESNE PODELITVE NAGRADE IN PRIZNANJ ARHEOLOŠKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE JE TOKRAT PRVIČ PRIPADLA TOLMINSKEMU MUZEJU *– Z leve proti desni: prejemnik priznanja* **Andrej Šemrov**, *numizmatik Numizmatičnega kabineta Narodnega muzeja Slovenije iz Ljubljane, dr.* **Mitja Guštin**, *redni profesor, dr. h. c. in predstojnik Inštituta za dediščino Sredozemlja pri Univerzi na Primorskem, ki je prejel nagrado za življenjsko delo, ter dr.* **Peter Turk**, *kustos za prazgodovino v Narodnem muzeju Slovenije v Ljubljani, ki je prav tako prejel priznanje.*

Pa poglejmo, kdo so letošnji nagrajenci, ki so – zanimivo – vsi bolj ali manj povezani s Posočjem.

• Nagrado za življenjsko delo je prejel dr. **Mitja Guštin**, redni profesor, dr. h. c. in predstojnik Inštituta za dediščino Sredozemlja pri Univerzi na Primorskem. V svojem dolgoletnem delovanju v različnih institucijah, kjer je bil zaposlen, si je vedno prizadeval za izboljšanje pogojev za strokovno delo in s tem bistveno prispeval h kakovostnemu dvigu strokovne ravni arheologije. Prof. Guštinu smo Tolminci lahko hvaležni, saj je ob številnih strokovnih prispevkih in knjigah tudi avtor leta 1991 izdane monografske publikacije *Posočje v mlajši železni dobi* (*Posočje in der jüngern Eisenzeit*), ki ostaja temeljno sintetično delo, ki obravnava arheološka najdišča in najdbe iz zadnjega obdobja posoške prazgodovine. Predsednica komisije za nagrade pri SAD-u dr. **Marjeta Šašel Kos** je utemeljitev nagrade zaključila z besedami: *"Prispevek Mitje Guština pri izgradnji infrastrukture strokovnih institucij tako na muzealskem, restavratorskem kot tudi univerzitetnem področju, pa tudi v založniški dejavnosti, je v okviru slovenske arheološke stroke enkraten, izjemen."*

• Priznanje SAD za leto 2006 je za razstavo *Podobe življenja in mita* dobil njen avtor dr. **Peter Turk**, kustos za prazgodovino v Narodnem muzeju Slovenije v Ljubljani. Priznani strokovnjak za evropsko bronasto in železno dobo si to priznanje zagotovo zasluži, saj je muzeološko zgledno izvedeno razstavo nadgradil z bogatim katalogom s spomeniki situlske umetnosti v slovenščini, angleščini in nemščini. Sicer tudi dr. Turk Posočju ni neznan, saj je pred nekaj leti kot glavni in odgovorni urednik knjižne serije Katalogi in monografije v Tolminskem muzeju predstavljal publikaciji *Tolmin, prazgodovinsko grobišče I in II* avtorjev **Draga Svoljšaka** in **Ane Pogačnik**.

• Drugo izmed podeljenih priznanj pa je prejel numizmatik **Andrej Šemrov** iz Numizmatičnega kabineta Narodnega muzeja Slovenije iz Ljubljane, ki je v trenutku vstopa Slovenije v monetarno območje evra pripravil odmevno razstavo *Od brona do evra – kratka denarna zgodovina Slovenije*. V njej je podrobno obravnaval celoten razvoj in tradicijo denarništva na Slovenskem od najstarejših surovcev bronaste dobe do prvih bonov samostojne Slovenije in slovenskega tolarja.

Ob nasmejanih obrazih nagrajencev so bili z "arheološkim dnevom" zadovoljni tudi tolminski muzealci in predstavniki SAD-a. Tolmin je namreč ponovno dokazal, da je lahko kakovosten in sodoben organizator podobnih strokovnih srečanj.

Besedilo in foto: Miha Mlinar, arheolog, Tolminski muzej

Utrinki

nje matematične znanosti in umetnosti, začetek ustvarjalnega procesa pa je programski algoritem oziroma matematična formula. Ta v določenem trenutku, ki ga s pritiskom na tipko izbere avtor sam, dobi nepredvidljivo vizualno podobo. Kot pojasnjuje Soban, *"koncept temelji na razvoju lastnih programskih algoritmov, ki avtonomno ustvarjajo slike predvsem abstraktnega tipa z občasnimi odmiki v svet podob iz realnega sveta"*.

Vsaka računalniška podoba je enkratna in neponovljiva, od ustvarjalca pa je odvisno, ali bo ta *"absoluten unikat"* shranil in natisnil ali pa za vedno zavrgel. *"Rezultat ni vedno zadovoljiv. Odstotek dobrih podob sicer narašča, še vedno pa jih več kot polovico zavržem,"* o izboru pravi Soban. Sam sebe nima za likovnika, ampak za zapisovalca programskega algoritma in svoje poslanstvo vidi v pisanju programske kode. *"Moja iskanja so usmerjena predvsem v izgradnjo takih algoritmov na osnovi matematike, ki poskušajo posnemati človekove ustvarjalne navdihe brez kakršnih koli omejitev,"* pravi avtor. Računalnik v tem primeru igra vlogo ustvarjalnega partnerja, zato je slišati veliko polemik glede avtorstva nastalih slik. Izbrane podobe se nato izrišejo ali shranijo in natisnejo s posebnimi ploterji.

BOGDAN SOBAN JE OB ODPRTJU RAZSTAVE OBISKOVALCEM PREDSTAVIL, KAKO NASTAJAJO "NJEGOVE" SLIKE.

Po izobrazbi diplomirani inženir strojništva, po duši pa informatik je v galeriji tolminske knjižnice tokrat prvič predstavil slike, pri katerih so mu kot vir numeričnih vrednosti za programski algoritem služili parametri gibanja planetov sončnega sistema. Umetnostna zgodovinarka **Anamarija Stibilj Šajn**, ki je pripravila interpretacijo Sobanovega svojevrstnega umetniškega ustvarjanja, poudarja, da likovni kritik nikakor ne more mimo dejstva, da je računalnik posrednik v tem procesu. Kljub temu lahko pri nastalih stvaritvah opazuje elemente, ki jih vsebujejo tudi klasična likovna dela. *"Umetnost je že tako od nekdaj evolucija,"* dodaja.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

RENAULT

AVTO
+ 4 ZIMSKE GUME
+ STREŠNI KOVČEK
+ PRTLJAŽNIK
+ NOSILEC KOVČKA

www.trgoabc.si

Ob naročilu novega modela Renault do 31. 12. 2007 vam Trgo ABC podarja 4 zimske gume, strešni kovček, prtljažnik in nosilec kovčka. Paket se prizna kot popust pri vozilu. Akcija velja za fizične osebe ob nakupu osebnega vozila. Akcija zimskih gum ne velja za modele Twingo, Kangoo, nova Laguna in gospodarska vozila. Več informacij o akciji v vseh prodajnih salonih Trgo ABC.

Trgo ABC

Koper, 05/663 61 17 Ajdovščina, 05/364 33 02
Nova Gorica, 05/335 44 00 Tolmin, 05/388 47 00

TRGOVINA LAGER KRN
pravi naslov za vaše pirotehnične želje
V DECEMBRU NAPRODAJ:

PIROTEHNIČNE IGRAČE (metuljčki, mini rakete)

RAKETE z učinki barvnih rož

večstrelne **OGNJEMETNE BATERIJE** (različnih velikosti in efektov)

VULKANI IN FONTANE

SIGNALNE PIŠTOLE

Strankam svetujemo o pravilni in varni uporabi pirotehničnih sredstev.

TRGOVINA PRO PATRIA d.o.o. "LAGER KRN"

Najdete nas na **Dijaški ulici 3 v Tolminu** (poleg bara Baron). **Urnik:** ponedeljek, sreda, četrtek, petek: od 10. do 14. in od 14.30 do 18. ure, sobota: od 9. do 13. ure, torek zaprto. **Telefon:** 05/ 38-81-507.

PRO PATRIA d.o.o., Dijaška 3, 5220 Tolmin

Kaminske peči, peči za centralno ogrevanje

(z menjalnim kurjenjem, na olje, dve peči – dve dimni cevi) ...

Vse to in še več v TRGOVINI GRADBENIK

(drogerija, železnina, elektroizbira, gradbeni materiali)

KZ TOLMIN

Poljubinj 89 N, 5220 Tolmin
Telefon: 05/38-100-70
Faks: 05/38-100-71

Kmetijska zadruga Tolmin z.o.o. Tolmin, Rutarjeva 35, 5220 Tolmin

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
24. 11. (19.30)	**BOVEC**, Kulturni dom Bovec	**Potopisno predavanje s slikami in filmi o Madagaskarju** Predavata Primož Erjavec in Mateja Zorč	Primož Erjavec: 031-800-160
25. 11.	**BAČA PRI PODBRDU**	**Paslednjica na Bači pri Podbrdu**	Društvo Baška dediščina, Cveto Zgaga: 041-259-139
26. 11. do 1. 12.	**TOLMIN**, MinK in Kinogledališče	**Vidovin – odprti festival etnografskega in dokumentarnega filma** Filmska delavnica pod mentorstvom Želimirja Žilnika, prikaz domačih in mednarodnih etnografskih in dokumentarnih filmov, fotografska in zvočna razstava	Katja Kranjc: 051-318-366
28. 11. (18.00)	**KOBARID**, Dom Andreja Manfreda	**Zdravstveno predavanje Mojce Senčar o raku na dojki**	Zavod za zdravstveno varstvo Nova Gorica in Občina Kobarid: 05/38-90-220
28. 11. 19.00	**TOLMIN**, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	**Svilena cesta od Xiana do Biškeka** – Predavanje Oskarja Savarina z diapozitivi	Planinsko društvo Tolmin: 05/38-83-211, pdtolmin@email.si
1. 12.	**BOVEC**, Kulturni dom Bovec	**Miklavževa delavnica**	Sekcija mladih TD Bovec: 040-348-160
1. 12.	**KNEŽA**	**Začetek veselega decembra** – Zabava z ansamblom Malibu	TD Sopota-Kneža: 041-872-936
2. 12.	**KRASJI VRH**	**Planinska tura Krasji vrh** – Lahka pot	Planinsko društvo Tolmin: 05/38-83-211, pdtolmin@email.si
6. 12. (20.00)	**TOLMIN**, Kinogledališče Tolmin	**Miklavžev koncert Jazz Punt Big Banda z Nušo Derenda**	Miha Vehar: 040-347-276
8. 12. (9.00)	**TOLMIN**, Tornijeva dvorana (KS Tolmin)	**Predavanje o gozdnih pašah (izobraževalni program za čebelarje)** – Predavatelj Franc Šivic	Naravoslovni center Tolmin: 041-231-963, Čebelarsko društvo Tolmin
9. 12. (19.00)	**TOLMIN**, Cerkev Marijinega vnebovzetja	**Miklavžev dobrodelni koncert** – Koncert Vokalne skupine Snežet, ŽPZ Znamenje Volče, Mešani pevski zbor Musica Viva	Vokalna skupina Snežet: 041-873-936
14., 15. in 16. 12.	**SMUČIŠČE KANIN**	**2000 metrov zabave**	ATC Kanin: 05/38-96-310
14. 12. (19.30)	**TOLMIN**, Šolski center Tolmin	**Plesna predstava**	Plesna šola Urška (Suzana): 041-371-223
15. 12. (19.30)	**KOBARID**, Kulturni dom	**Plesna predstava**	Plesna šola Urška (Suzana): 041-371-223
15. 12.	**TOLMIN**, Šolski center Tolmin	**Koncert ob 10-letnici MePZ Gimnazije Tolmin**	Matej Kavčič: 031-507-124
16. 12.	**JAVORNIK**	**Planinska tura Javornik** – Lahka pot	Planinsko društvo Tolmin: 05/38-83-211, pdtolmin@email.si
16. 12. (17.00)	**TOLMIN**, telovadnica v šolskem centru	**Božično-novoletni koncert** s KD Pihalni orkester Tolmin, Alenko Godec, otroškim zborom in plesnim presenečenjem	Aljoša Križnič: 031-409-300
21. 12. (18.00)	**TRDNJAVA KLUŽE**	**Odprtje razstave Vojna in mir.** Spomini in spomeniki	Občina Bovec: 05/38-41-900
21. 12.	**TOLMIN**, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin	**Predavanje Silvija Kara z diapozitivi**	Planinsko društvo Tolmin: 05/38-83-211, pdtolmin@email.si
21. 12. (18.00)	**TRDNJAVA KLUŽE**	**Odprtje razstave Vojna in mir.** Spomini in spomeniki	Občina Bovec: 05/38-41-900
24. 12.	**SV. LENART** in druge cerkve v **Bovcu, Srpenici**, **Soči** in **Logu pod Mangartom**	**Postavitev jaslic**	ARS Bovec
24. 12. (19.30 do 20.00)	**BOVEC**, Jojo bar	**Pohod z baklami**	Dragan: 041-880-906, www.pohod-z-baklami.com
24. 12.	**BOVEC**	**Pohod z baklami k polnočnici** – Sprevodi se združijo na poti do cerkve sv. Urha, kjer sledi polnočnica. Zbor: • 23:20 Dvor (pri kašti); • 23:25 Brdo (vrh klanca); • 23:30 Kot (pri kašti); • 23:25 Mala vas (pri kašti); • 23:35 Trg (pri lipi)	Bovški skavti Bovec1, Klavdija Stergulc: 041-207-201
26. 12.	**BOVEC**, pred cerkvijo sv. Urha	**Božični dogodek**	Društvo ARS
30. 12. (19.30 do 20.00)	**BOVEC**, Jojo bar	**Pohod z baklami**	Dragan: 041-880-906, www.pohod-z-baklami.com
1. 1. (12.00)	**SOČA**, Gostišče Andrejc	**Novoletni pohod na Lemovje**	TD Soča Lepena: 041-615-314, 041-520-938

Informacije za koledar prireditev lahko posredujete: za občino Tolmin na LTO Sotočje: 05/38-00-480, e-pošta: info@lto-sotocje.si, za **občino Kobarid** Nadi Pajntar*:* 05/38-99-220, e-pošta: nada.pajntar@kobarid.si in za **Bovško** na PRC: 05/38-41-500.

Utrinki

TOLMINSKI ŠAHISTI ENAJSTI

Nova Gorica – Na turnirju obmejnih mest in krajev, ki se je 14. oktobra odvijal v Novi Gorici, je nastopilo petnajst ekip iz Avstrije in Slovenije.

Zmagali so šahisti ***Šahovskega kluba Nova Gorica***, drugi so bili člani ***Šahovskega kluba Postojna***, tretji pa člani ***Šahovskega društva Piran***. Šahisti Šahovskega društva AET Tolmin so v postavi **Simona Uršič**, **Vincenc Hozjan**, **Silvo Winkler** in **Franc Gruden** zasedli enajsto mesto.

Jožef Uršič, Šahovsko društvo AET Tolmin

ERIK HOZJAN ZMAGOVALEC PRVEGA MESEČNEGA TURNIRJA

Tolmin – ***Šahovsko društvo AET Tolmin*** organizira predvidoma vsako prvo soboto v mesecu v ***Mladinskem centru MinK*** turnirje v šahu. Zmagovalec prvega turnirja v sezoni 2007/2008 (potekal je 3. novembra), na katerem je nastopilo trinajst šahistk in šahistov, je **Erik Hozjan**, drugi je bil **Jakob Uršič**, tretja pa **Simona Uršič**. Najboljši osnovnošolec je bil **Domen Gaberščček**, ki je zasedel osmo mesto.

Jožef Uršič, Šahovsko društvo AET Tolmin

Gradnja
Specializirana prodajalna Keral,
Vojkova cesta 61, Nova Gorica
Vabljeni v prenovljeno specializirano prodajalno Keral v Novi Gorici
Ponudba velja od 29. 11. do 31. 12. 2007 oz. do prodaje zalog.
Pridite in se prepričajte.